

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENE

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekoval račun
Ljubljana številka 10.650 in 10.349 za inzerate.

Uprava:
Kopitarjeva ulica številka 6.

Prizadevanje Pija XII. za mir

Ob priliki obletnice kronanja papeža Pija XII., ki je bilo 12. marca lanskega leta, se ves svet spominja korakov, nagovorov, okrožnic in diplomatskega prizadevanja sedanjega poglavarja katoliške Cerkve za to, da bi se ohranil in vpustil mir, pa da bi se, kolikor mogoče, omiljevale vojne grozote. Če bi se vse to delo po vrsti zbralo, bi imeli pravo Belo knjigo, ki bi pomenila enega najbolj važnih doprinosov k burni zgodovini našega stoletja. Skušajmo zaznamovati vsaj najpomembnejša poglavja iz kronike vsega dosedanjega delovanja Pija XII. za mirno rešitev evropskih sporov.

Na veliko noč 9. aprila 1939 je sveti oče v svojem govoru v stolnici sv. Petra obžaloval, da »med narodi Evrope ni tistega medsebojnega razumevanja, ki je potrebno za nadaljevanje poti človečanskega napredka, da je dana beseda danes izgubila tisti svoj pomen in trdnost, ki je neobhodna podlaga medsebojnega zaupanja, brez katerega ni mogoča ne snovna, ne nprastvena razorožitev.« in je izrazil svojo željo po novih razmerah, »ko se bodo upoštevale upravičene koristi vsakega naroda in države, ki se ne bodo branile žrtve za skupni blagor človeške družine, v kateri naj imata nadvlado dobra volja in zgledna zvestoba dani besedi.«

Ko je 2. junija kardinalski zbor čestital papežu za njegov god, je le ta sporočil, katere korake je storil v izredno težkem času za Evropo in kako je opomnil državnike evropskih držav na nevarnost, da bi se mednarodni spori poostriili tako, da bi se končali s krvavim klanjem.

Dne 19. avgusta je papež v Castel Gandolfo, ko so se mu prišli pokloniti romarji iz treh beneških provinc, in sicer ob priliki obletnice smrti Pija X., govoril o mirovnem delu tega svetega papeža in dejal: »Od prvega dne našega papeževanja smo poizkusili in storili vse, kar je bilo v naši moči, da odstranimo nevarnost vojne in da sodelujemo pri prizadevanjih za trden mir, ki bi bil naslonjen na pravičnost in bi obvaroval svobodo in čast narodov. Nikakor se nečemo odpovedati vsakemu upanju, da se bo onim, ki se znajo brzditi in so ohranili svojo nepristranost, posrečilo, da se izognejo sporu, ki bi gotovo nadkriljeval minulou vojno v strahotnih posledicah gospodarskega uničevanja in opustošenja ter duhovnega propada. Še vedno nismo izgubili upanja, da se bodo voditelji narodov v odločilnem trenutku ustrašili prevzeti odgovornost za poziv k orožju.«

Ko so se kljub temu kopičila znamenja, napovedujoča katastrofo, ki je grozila zaradi nemško-poljskega spora, je papež Pij XII. naslovil 24. avgusta radio-poslanico vsem narodom sveta. Ko je 31. avgusta, to je 24 ur pred vkorakanjem nemških armad v Poljsko, prišel res zadnji trenutek, ki je odločil o usodi bodoče Evrope, je sveti oče poklical k sebi poslanike Nemčije, Francije, Italije, Poljske in Velike Britanije pri Sveti stolici in jim izročil sledečo brzojavko vsem vladarjem omenjenih držav: »Vatikan, 31. avgusta 1939. Sv. oče noče izgubiti upanja, da bodo tekoča pogajanja prinesla pravično in mirno rešitev, katero ves svet goreče želi in za njo moli. Njegova svetlost torej v imenu Boga prosi nemško in poljsko vlado, naj storita vse, da se izogne kakršnemu koli incidentu in da se vzdrži vsega, kar bi moglo poostriiti sedanjo napetost. Vladi Anglije, Francije in Italije pa pozivlja papež, da podpreta ta njegov poziv.«

Svet pa ni poslušal glasu pameti in vesti; 1. septembra so nemške čete vkorakale na Poljsko, 3. septembra sta Anglija in Francija Nemčiji napovedali vojno, 15. septembra pa je Rusija na podlagi dogovora z Nemčijo o razdelitvi Poljske zasedla vzhodno Poljsko po hrabrem, a neuspešnem odporu, ko se je istega dne novi belgijski poslanik predstavil svetemu očetu, je le-ta, obžalujoč, da je prišlo do vojne, izrazil upanje, da bodo vojnočete se države spoštovale mednarodno-pravne določbe in pravila človečnosti in da bodo vsaj prizanašale nevojnočemu se prebivalstvu, njegov lastnini in časti ter da bodo človeško ravnale z ujetniki.

Nato je papež razvil živahno delavnost za begunce nesrečnega poljskega naroda. Nasproti novemu litovskemu poslaniku, ki je izročil papežu dne 18. oktobra svoja poverljiva pisma, je opozoril na nevarnost, ki grozi zaradi vojne krščanski kulturi Evrope od brezboštva, ki to vojno hoče izrabiti za svoje namene. Zaradi tega, je rekel papež, je postala skrb za ohranitev kulturne dediščine krščanstva najbolj važno vprašanje za ves omikani svet.

Važen datum je nadalje 27. oktobra, ko je izšla prva okrožnica papeža Pija XII., »Summi pontificatus«, v kateri je sv. oče obširno spregovoril o vzrokih vojne in o tistih sredstvih, ki morejo edina vzpostaviti mir in ki so v prvi vrsti verske in nprastvene prirode. Okrožnica je bila takoj izročena diplomatskemu zboru vesil v Vatikanu. Ko je papež 7. decembra sprejel novega italijanskega poslanika pri Sveti stolici, je obsodil tiste svetovne nazore, ki skušajo razveljaviti prirodno pravo in božje razodetje ter izpodkopujejo načela pravičnosti in brezpopojno veljavnih nprastvenih postav, na katerih počiva krščanska družba. Obenem je pohvalil vladarja in voditelja italijanske države, ki sta znala obvarovati Italijo vojne požara. Dne 24. decembra je imel papež svoj božični nagovor kardinalskemu zboru, v katerem je objavil znanih pet točk, na katerih mora biti zgrajen bodoči mir: 1. pravica vsakega naroda do samostojnega življenja; 2. razorožitev; 3. mednarodne naprave, ki bodo skrbele za izpolnjevanje pogodb; 4. izpolnitev upravičenih zahtev prikrasanih narodov in držav; 5. poglobljena zavest odgovornosti pri vladajočih.

Znano je, da to papeževo prizadevanje nikakor ni bilo zaman, ampak da so se zbrale okoli njega vse sile, ki so ostale izven vojne

Po moskovskem miru

Obrambna zavezniška pogodba med Svedsko, Norveško in Finsko

Helsinki, 14. marca. Zunanji minister Tanner je sprejel snoči predstavnike tujega tiska ter naglasil, da se bodo začela takoj pogajanja o sklenitvi nove obrambne pogodbe. Glede tega je že dosežen sporazum s Svedsko in Norveško. Ta pogodba bo vsebovala garancije mej vseh skandinavskih držav.

Finska bo vložila sedaj vse svoje napore za obnovo države. Sklep o sklenitvi miru s Sovjetsko Rusijo je bil sprejet na osnovi politične smeri, ki je izključno zadeva finske vlade, katero je vrhovno poveljništvo finske vojske stalno najvestneje obveščalo o vojaškem položaju. Na vprašanje nekoga tujega novinarja, ali je nemška vlada kazala svoje zanimanje v teku vojne za Finsko in da se finsko-sovjetski spopad čimprej konča, je finski zunanji minister odgovoril negativno.

Govor predsednika finske republike

Helsinki, 14. marca. t. Reuter: Predsednik finske republike Kallio je govoril po radiu in izjavil, da mora ves finški narod za zaupanjem zreti v bodočnost. Svoboda finskega naroda in njegove države je ostala nedotaknjena in finska armada je pripravljena, da brani obstoj države.

Nato je dodal, da je sedaj nujno, da sklenejo vse skandinavske države obrambno zvezo. Sosedne države morajo sedaj jasno čutili, koliko velja zavest skupnosti in to zavest je treba krepiti, ker je bodočnost vseh odvisna od tega.

Švedska bo pogajanja zavlekla

Stockholm, 14. marca. t. Reuter: Tukajšnji mednarodni opazovalci danes največ razpravljajo o tem,

kaj bodo storila Švedska, Norveška in Finska. Vse govori o bližnji sklenitvi obrambne pogodbe med temi tremi državami.

Dosedaj se je najbolj jasno izrazil o tem finški zunanji minister Tanner. V svoji izjavi časnika je poudaril, da veruje v bližnji sklep te pogodbe. Toda njegovi tovariši švedski zunanji minister Günther v svojem govoru o tem ni bil tako jasn in ni še prav nič napovedal sklenitve take zavezniške pogodbe med tremi skandinavskimi državami.

V svojem govoru je bil švedski zunanji minister Günther celo nekoliko rezerviran in se najbrž nalašč ni marl izraziti o vsem tem. To je pa naravno, ker se bo švedska politika morala sedaj le počasi spreminjati.

Pogajanja pod nemškim vodstvom

London, 14. marca. t. Reuter: Po vestih iz Osla je norveška vlada sprejela v načelu finški predlog, da se naj sklene med tremi skandinavskimi državami zavezniška obrambna pogodba. O tej pogodbi se je namreč govorilo že predno so finški zastopniki odšli na mirovna pogajanja v Moskvo. Ta zavest finških zastopnikov o bližnji obrambni pogodbi med tremi skandinavskimi državami bi naj bila tudi vplivala na potek mirovnih razgovorov v Moskvi.

V Londonu se pa najbolj vprašujejo, ali bodo vse tri države sklenile pravo zavezniško pogodbo in če bodo pogajanja o tem potekala brez vpliva od zunaj. Najbrž bo Nemčija skušala vplivati na potek teh pogajanj. Angleški vladni krogi pričakujejo, da se ta pogajanja ne bodo razvijala pod nemškim vodstvom, kajti če bi skandinavske države sprejele tako pokrovitelstvo nemške vlade, tedaj bi nehale biti nevtralne in bi naravno prešle popolnoma v nemški politični

„Finska si je rešila svobodo in čast“ To ugotavlja ves svet soglasno

Helsinki, 14. marca. Reuter: Finska vlada je izdala proklamacijo finškemu narodu. V proklamaciji se najprej izraža spoštovanje onim, ki so padli na bojišču. Nato pravi proklamacija:

Vlada je sprejela sklep o ustavitvi sovražnosti in sklenitvi miru zato, ker se zaveda, da bo finški narod na ta način rešen večjih nesreč. S pomočjo naše odlične vojske in našega naroda ter s pomočjo žrtve naše mladine smo ohranili najdragocenejši kar imamo, to je svobodo in našo nacionalno čast.

Zadnje povelje maršala Mannerheima

Helsinki, 14. marca. Reuter: Maršal Mannerheim je počastil včeraj padle finske borce v zadnji dnevi zapovedi, ki je bila snoči prečitana.

Mannerheim čeni finske izgube na 15.000 mož, sovjetske pa na 200.000. Navzlic junaštvu in borbenosti vojske, pravi Mannerheim, je vlada smatrala za primerno skleniti mir.

Naša vojska je bila majhna ter smo bili prisiljeni, pravi Mannerheim graditi obrambne erte in zahtevati pomoč iz inozemstva. Isto tako smo potrebovali strelivo. Po 16 tedenskih srditih borbah stoji finska vojska nasproti sovražniku neporažena in to navzlic temu, da je število sovražnih čet stalno naraščalo. Finski vojaki so morali prenašati ogromne telesne in duševne napore, ker niso imeli časa za oddih.

Maršal Mannerheim se zahvaljuje nato Švedski, Norveški, Angliji in Franciji za pomoč v orožju, strelivu in letalih, brez katerih finske vojne sile gotovo ne bi mogle vzdržati tako dolgo. Toda pomoči v moštvu, na katero je Finska upala, ni nikoli bilo. Samo dva prostovoljska bataljona z nekoliko topništva in letalstva sta prispela pravočasno ter se borila s Finci.

Na koncu svoje naredbe naglašal maršal Mannerheim, da obljubljena pomoč zapadnih velesil ni prispela, ker sta finski sosedi, Švedska in Norveška varovali svojo hišo in nista pustili, da bi šel kdo skozi njo.

Več višjih finskih častnikov odstavljenih

Amsterdam, 14. marca. t. Reuter: List »Telegraf« objavljaja vest iz Helsinkov, v kateri pravi, da so včeraj številnim višjim častnikom finske vojske odvzeli poveljniška mesta in jih odpustili iz službe. Ta ukrep je bil v zvezi z odstopom vojnega ministra, ki ni odobril sklepa miru s Sovjetsko Rusijo. Vlada je morala računati, da bodo pristaji vojnega ministra v armadi nastopili proti njej zaradi tega, ker je sklenila tak mir s Sovjetsko Rusijo.

Finsko zastopstvo se je vrnilo iz Moskve

Riga, 14. marca. Clani finske delegacije so prišli včeraj iz Moskve. Na letališču v Rigi jih je pozdravil finški poslanik Palin. Clani finske delegacije niso izstopili iz letala, temveč so takoj nadaljevali pot.

in želijo pravičnega miru, na čelu jim Amerika, čije predsednik je imenoval svojega stalnega zastopnika pri Sveti stolici, da stoji papežu v mirovni akciji na strani.

okvir. Če bi nemško stališče pri teh pogajanjih zmagalo, tedaj bi zavezniški morali spremeniti svoje stališče do skandinavskih držav.

Švedska vlada v načelu pristala

Stockholm, 14. marca. t. Reuter: Zunanje ministristvo izjavlja, da je prejelo od finske vlade predlog za sklenitev zavezniške obrambne pogodbe. Zunanje ministristvo je odgovorilo finski vladi, da je švedska vlada pripravljena razpravljati o tem predlogu.

Tudi Norveška pristala

Oslo, 14. marca. AA. DNB: V zvezi z vestmi o sklenitvi obrambne zveze nordijskih držav je norveški zunanji minister Kocht izjavil, da je poslala finska vlada pred dvema dnevmi norveški vladi vprašanje, ali je pripravljena vzeti v pretres možnost za sklenitev obrambne zveze med Norveško, Finsko in Švedsko. Na to vprašanje je norveška vlada pozitivno odgovorila.

Sovjeti že groze

Moskva, 14. marca. t. Reuter: Tukaj izjavljajo, da sovjetska vlada ni proti sklenitvi čiste obrambne zavezniške pogodbe med Švedsko, Norveško in Finsko.

Toda vsak poskus, ki bi hotel to pogodbo usmeriti proti Sovjetski Rusiji, bo za Sovjetsko Rusijo veljal tako, da pogodba ni v skladu s pravkar sklenjeno mirovno pogodbo med Finsko in Sovjetsko Rusijo.

Zadnja borba se je bila 10 minut pred ustavitvijo sovražnosti.

Helsinki, 14. marca. AA. DNB: Izve se, da so bili sovjetski pogoji za sklenitev miru predmet razprav na več sejah parlamentarnega zunanjepolitičnega odbora, ki je dal nato prihanek, da se finska delegacija v Moskvi pooblasti, da podpiše pogodbo za mir. Parlament, ki je med vojno zasedal izven Helsinkija, bo v kratkem sklican, da bi ratificiral mirovno pogodbo.

250.000 Fincev noče živeti v Sovjetiji

Helsinki, 14. marca. AA. Havas: Preskrbovalno ministristvo je izdalo odlok za rekvizicijo vseh tovornih avtomobilov in ostalih prevoznih sredstev za olajšanje izselitve imovine prebivalstva iz tistih krajev, ki pripadajo Rusiji. Tega prebivalstva bo okrog 250.000. Sovjetska Rusija bo dobila mesta Viiborg, ki je imel 80.000 prebivalcev, Katisalmi s 6000 in Sortavala s 5000 prebivalci.

Toda 50.000 sovjetskih trupel, ki so sedaj v snegu, bodo naredila ves kraj severno od Ladokškega jezera nezdrav. Čim se bo začel topiti sneg, bo to strahotno pokopalstvo, ker ne bo rastle niti trava. V Kareliji, ki pripada Sovjetski Rusiji, se nahajajo več zelo pomembnih industrijskih središč, zlasti pa celulozne tovarne v Pitkarante. Nove meje sekajo železniško progo, ki gre iz Viiborga proti severovzhodu. To progo so Fini že od davnaj izkoriščali za prevoz drv. Viiborg je bila glavna luka za izvoz lesa in sploh najbolj pomembno pristanišče za Fince.

Rooseveltova izjava o moskovskem miru:

„Borba za pravice malih narodov se nadaljuje“

Washington, 14. marca. AA. Reuter: Predsednik Zedinjenih držav Roosevelt je izdal danes uradno izjavo glede konca sovjetsko-finske vojne, v kateri je naglasil naravno pravico malih narodov za ohranitev neodvisnosti. Finski narod si je s svojim brezprimernim junaštvom in odporom napram močnejši oboroženi sili priboril pravico do življenja v trajnem miru in neodvisnosti na ozemlju, ki ga je junaško branil.

Predsednik Roosevelt je dodal, da se je v očeh ameriške vlade in ameriškega naroda še počevalo spoštovanje in pozornost, ki jo dolguje finškemu narodu. Jasno je, da so se Fini branili proti mnogo močnejšemu sovražniku ter so bili zaradi tega prisiljeni odstopiti del svojega ozemlja sovražniku ter pristati na materialno oslabeitev lastne bodočnosti, obrambe in neodvisnosti.

Washington 14. marca. Havas: Rooseveltova izjava o priliki sklenitve sovjetsko-finskega miru se smatra v političnih krogih kot nov znak nezadovoljstva ameriške vlade zaradi novega dokaza, da sila preganja pravico. Zaviti izrazi v zadnjem stavku Rooseveltove izjave pomenijo, kakor se zdi, da se po njegovem mnenju še naprej vodi borba za pravice malih narodov, za pravico na življenje in neodvisnost in da lahko samo zmaga zaveznikov zagotovi varnost vseh narodov. Isti krogi naglašajo, da je hotel Roosevelt izraziti priznanje junaštva Finske ter s tem povedati, da ta mali narod ne more biti odgovoren za mir, ki mu odvzema del njegovega ozemlja. Finska je morala popustiti pred silo. Roosevelt je dejal, da oslabeitev finskega obrambnega sistema lahko spravi v nevarnost neodvisnost tega naroda. Po

navljajoč svojo izjavo z dne 1. decembra je predsednik Roosevelt želel spomniti ameriško javno mnenje, da moralna obseidna ni mogla napraviti konce politiki sile in zastrahovanju.

Izjava ameriške vlade

Washington, 14. marca. Havas: V zvezi z dodki na Finskem je bilo izdano iz Bele hiše tole uradno sporočilo:

V izjavi, ki je bila dana tisku 1. decembra leta 1939., je predsednik Roosevelt med drugim dejal: Zalostno je, da se politika sile širi in da se preziranje pravice nadaljuje. Istočasno je Roosevelt izjavil, da vsi miroljubni narodi še upajo, da se lahko mednarodni odnosi zgradi na pravici in redu. Vsi soglasno obsojajo uporabo vojne sile kot sredstva za reševanje mednarodnih spopadov. Predsednik je istočasno izjavil, da je vest o bombardiranju finskega ozemlja povzročila globok vtis. Na največje nesrečo sveta postaja z ožrom na sedanjo uporabo sile varnost in neodvisnost malih narodov vedno bolj ogrožena, s čimer se ogrožajo pravica ljudi upravljati lastno usodo.

Washington, 14. marca. Havas: Finski poslanik Protov je obiskal včeraj zunanega ministra Hulla. V obveščenih krogih se smatra, da bo v kratkem objavljena ameriška uradna izjava glede finsko-sovjetskega sporazuma. Protov ni dal predstavnikom tiska nobene izjave.

Zemunska vremenska napoved: Prevladovalo bo oblačno vreme. Sem pa tja lahen dež. V severnih krajih se bo toplota nekoliko zmanjšala, pač pa bo v južnih krajih enako toplo.

Politični zapiski

Proračun banovine Hrvatske

Hrvatski dnevnik poroča o finančnih zadevah banovine Hrvatske ter med drugim pravi: »Prvi predlog proračuna banovine Hrvatske študirajo že nekaj mesecev. Izdatki posameznih oddelkov so zmanjšani kolikor je bilo sploh mogoče. Vendar pa le ni bilo mogoče zapustiti načela, da proračun banovine Hrvatske ne sme biti toliko zmanjšan, da bi s tem oviral gospodarski razvoj Hrvatske. Pri največjem varčevanju bodo izdatki banovine Hrvatske znašali med poldrugo do dveh milijard dinarjev, čeprav bo najbrž nekoliko manjši kot dve milijardi. Kakšni pa bodo dohodki banovine Hrvatske, to je odvisno od finančne pogodbe, vendar prihajajo najprej v poštev neposredni davki, dalje takse, medtem ko bi državni skupnosti ostale carine in dohodki monopolov.«

Smisel srbskega nacionalizma

Belgrajski tednik »Napred« je prinesel članek, kjer govori o smislu srbskega nacionalizma ter med drugim pravi: »20 let je srbski nacionalizem trpel, ker ni imel nove vsebine. Smisel srbskega nacionalizma je smisel širokogrudnosti, strpnosti, zaupanja v svoje sile ter razumevanje ožjih ter širjih stvarnosti. Zato je razumljivo, da je vloga srbskega v tem, da se odloči in posteno postavi na čelo vseh sil, ki gredo za preureditvijo Jugoslavije v zvezno državo. Srbstvo mora za zgradbo svojega političnega realizma biti pristavši širši in večji enot, jugoslovanskih in slovanskih. To pa zaradi ustvarjanja tistih vrednot, ki so sila njegovega patriotizma. Srbski narod je poklican boriti se in biti nosilec zgradbe popolne federativne skupnosti z vsemi kulturnimi in upravnimi posledicami, ki bodo sledile iz krajevnih deželnih prizadevanj in zahtev.«

Kaj skrbi »Delavsko politiko«

To rdeče glasilo se kar nič ne vname, da bi vsaj omenilo Topolovičovo okoliščino zoper komunizem. V zadregi se izgubljajo, češ naj jo mi priobčimo, češ ker jo je »Slovenec« že presegel, da nam ni prišla v roke. Mi smo o tej okoliščini dobili telefonično poročilo že v soboto večer in smo ga prinesli v nedeljo, kakor tudi drugi listi. »Delavska politika« je videti zelo malo disciplinirana, kadar Topolovič kaj ukaže zoper komunizem. Zato pa jo bolj skrbi, kaj bo s sežiganjem mrličev v Belgradu, ker o tem obirajo poročila, medtem ko o komunistih molči kakor bi ne znala še govoriti.

Dr. Kramer pri dr. Mačku

Belgrajska Politika od 14. t. m. poroča: Včeraj dopoldne je podpredsednik vlade g. dr. Vladko Maček sprejel v svojem kabinetu g. dr. Alberta Kramera, generalnega tajnika JNS ter se z njim dalj časa pogovarjal.

Milan Grol in JRZ

Na svoječasnno naše »poročilo iz Belgrada, češ da bi del demokratske stranke bil voljan sodelovati z JRZ v vladi ter da celo g. Milan Grol ni daleč od takih nazorov, prinaša zdaj Trgovinski glasnik odgovor, kjer pravi: »Samo ime Grola kot šefa stranke onemogoča sodelovanje z JRZ.«

Dalmatinci in njihove zahteve

Kakor poroča belgrajsko Vreme iz Zagreba, je že dni bil v Zagrebu bivši poslanec HSS za splitski okraj g. Paško Kaliterna ter obiskal vodilne moze svoje stranke. Nato pa list poroča: »G. Kaliterna je pri tej priložnosti naglasil, da je treba, naj bi večje število dalmatinskih ljudi prišlo na vodilna mesta v banovini Hrvatski in naj bi se o potrebah Dalmacije ne odločalo, ne da bi bili poprej vprašani za svet zastopniki dalmatinskega prebivalstva. Člani vodstva HSS so rekli, da bodo te želje in potrebe upoštevali.«

Nov list HSS v Splitu

Mladinska organizacija HSS v Splitu je začela izdajati nov list z naslovom »Pokret hrvatske narodne omladine«, ki ga ureja Čire Ružić.

Zagrebske zaplembe

Uradne Narodne novine v Zagrebu poročajo, da je državni tožilec zaplenil brošuro z naslovom »Hrvatska svijest prema delima Antuna i Stjepana Radića«. Poleg tega je bil zaplenjen letak, podpisan od Ljotičevega Zbora.

Kaj piše sarajevska »Pravda«

Medtem ko je dr. Kulenovičeva skupina začela izdajati svoj list »Narodna pravda«, ki je napovedal, da se bo borila za avtonomijo Bosne in Hercegovine, je pa dr. Behmen v svoji »Pravdi« priobčil članek, kjer pravi, da se drži sklepov osrednjega odbora jugoslovanske muslimanske organizacije, ki je izjavil, da stoji na stališču enakopravnosti vseh treh plemen ter upoštevanja, da se muslimani niso nikdar odtujili niti svoji domovini niti svojemu narodu niti jeziku. »Zato smo zoper vsako ozkosrčnost in strastnost ter zoper nasilnost v vsiljevanju plemenskega imena. Hočemo zblazniti, ne pa cepiti« Jugoslovanstvo je najprikladnejša pot za zblaznitev in zedinjenje. Il koncu pa »Pravda« veli: »Teh sklepov smo se trdno držali in se jih držimo. Ni vzroka, da bi ta pravce menjali. Ta pot, ki jo hodimo že 20 let, je dobra, edina mogoča in sploh najboljša. In sicer ne le z našega muslimanskega stališča, temveč tudi s splošnega stališča države in nacionalnega stališča.«

Protest zagrebskih Judov

Zagrebske Novosti poročajo: »V Zagrebu je bilo protestno zborovanje zagrebskih Judov zoper novi zemljiški zakon palestinske vlade, po katerem je Judom otežkočeno kupovati arabška zemljišča ter se na njih naseljevati.«

Davidovičeva oporoka

V sredo 13. marca so na okrajnem sodišču v Belgradu odprli oporoko rajnega Ljube Davidoviča. Oporoka je kratka, kakor je tudi njegova zapuščina zelo skromna. Svojo hišo, ki je majhna in stara, je zapustil svojemu sorodniku dr. Popoviču, ki pa mora 60.000 din plačati Davidovičevi sakinji Zori Vukosavljevič ter 40.000 din stari Davidovičevi strežnici. V oporoki je še povedano, naj spalnico njegove rajne hčere izroči Domu vdov v vojni padlih srbskih častnikov. Drugega pa mož ni zapustil.

Politične konference v Belgradu

Belgrad, 14. marca. m. Danes je bilo v predsedstvu in podpredsedstvu vlade več sestankov, ki sta jih imela s posameznimi ministri predsednik vlade Cvetković in podpredsednik vlade dr. Maček. Dr. Maček je imel najprej daljši pogovor z ministrom dr. Konstantinovičem in pravosodnim ministrom dr. Markovičem ter pomočnikom trgovinskega ministra dr. Obradovićem. Na konferenci so pretresali vsa pereča gospodarska vprašanja banovine Hrvatske. Dr. Maček je potem sprejel več deputacij.

Zvečer je bila v kabinetu predsednika vlade Cvetkoviča konferenca političnega odbora ministrov. Konference sta se med drugim udeležila predsednik vlade Cvetković in podpredsednik dr. Maček. Navzoč je bil tudi gradbeni minister dr. Krek. Konferenca, ko to poročamo, še traja. Po

konferenci tega ministrskega odbora se bo podpredsednik vlade dr. Maček odpeljal v Zagreb in se ne bo vrnil v Belgrad pred velikonočnimi prazniki.

Konferenca JRZ

Belgrad, 14. marca. m. V smislu predsedstva JRZ je bila danes zaradi ureditve vseh strankinih vprašanj v Bosni in Hercegovini konferenca, na kateri so sodelovali vsi od predsedstva stranke določeni strankini funkcionarji. Konferenca je bila dopoldne in popoldne v kabinetu gradbenega ministra dr. Kreka. Poleg ministra dr. Kreka so bili še navzoči minister za gozdove in rudnike dr. Kulenović, senator in bivši minister Čvrkić in bivši minister dr. Miljuš ter senator Nurija Pozderac.

Gibanje »Srpskega kluba« med Srbi

Belgrad, 14. marca. m. V današnji številki »Srpskega glasa« objavlja dr. Danilo Janjić daljši članek, v katerem se zavzema za čimprejšnjo izdajo vseh političnih zakonov, da bi se tako dala možnost tudi srbskemu narodu, da se odkrito izjavi o sedanjem sporazumu ter da se izvrši normalizacija vsega našega notranjepolitičnega življenja.

Belgrad, 14. marca. m. Srbski kulturni klub nadaljuje z ustanavljanjem svojih podružnic po posameznih mestih. Tako je bil danes v Novem Sadu pripravljani sestanek za ustanovitev Srbskega kulturnega kluba. Na sestanku je bil iz-

voljen začasni odbor. Tega sestanka so se udeležili tudi zastopniki belgrajskega Srbskega kulturnega kluba, med drugimi opolnomočeni minister v pokolu dr. Milan Milojević, ki je v svojem govoru poudarjal, da Srbski kulturni klub vodi akcijo za enakopravnost Srbov. Novosadčane je vzpodbujal, naj si vzamejo za zgled Subotico, Petrovgrad (Vel. Bečkerek) in Sombor. Iz vse dosedanje akcije Srbskega kulturnega kluba je vedno bolj razvidna čista politična akcija tega kluba, ki gre za tem, da se ustanovi pravi srbski politični pokret.

Italija močno utrjuje svoje meje

Rim, 14. marca. AA. Havas: Podtajnik vojnega ministrstva general Sodu je imel v parlamentu govor, v katerem je dejal, da so dogodki zahtevali temeljito reorganizacijo italijanske vojske. Tako številna moč kadrov kakor število specializiranih vojakov sta bila zvišana. Da bi jim bil na razpolago stalen mobilni kader je bilo z ozirom na mednarodne razmere poklicanih pod zastavo čez milijon mož. Italija ima danes pod zastavo še drug milijon mladih ljudi, ki so siljajo opremljeni.

Nato je govoril o potrebi ustanovitve dveh podtajništva pri generalnem štabu in predsedništvu vlade. Predložil je, da preide 132 bataljonov milice v sestav redne vojske, dalje je predložil načrt za obrambo države, vojne organizacije Severne Afrike in otokov. Ta načrt je zahteval zvišanje elektiv tako imenovanih čuvajev meje. Sedanji ev-

ropski spopad je sprejela Italija z raznimi ukrepi, kakor so ojačanje meje na polotoku in Libiji, priprava motorizirane armade reke Po itd. Vse to ima namen omogočiti, da stopi vojska v primeru potrebe takoj z vso svojo silo v akcijo.

Glede obrambe severnih meja je general Sodu dejal, da predstavljajo Alpe odlično obzidje. Sistem naših utrd ni treba smatrati za nekaj umetnega, temveč je samo element, ki dopolnjuje naravni sistem obrambe. Mi smo že davno začeli graditi na vseh mejah utrdbe, ker smo prepričani, da je prva potreba vsakega naroda nedotakljivost njegovega ozemlja. Naša dolžnost je bila čimbolj okrepiti meje, da bi laže prestali vsako eventualnost. Vojska bo v vsakem primeru poslušala zapovedi duceja. Parlament je ob tej priliki priredil navdušene ovacije vladi in vojski.

Brezmesni dnevi v Romuniji

Bukarešta, 14. marca. AA. (Havas.) Od sedaj naprej bodo v Romuniji imeli vsak teden dva brezmesna dneva. Kmetijski minister je podal pri tej priliki izjavo, v kateri je zlasti poudaril, da bo treba v dveh mesecih obdelati 10 milijonov hektarjev orne zemlje z namenom, da se dopolnijo rezerve hrane. Kmetije, ki se nahajajo pod orožjem, bodo dobili dopust za poljska dela. Romunska pravoslavna cerkev je odobrila, da se to polje izjemno dela tudi ob nedeljah in praznikih.

Bombe s stisnjenim zrakom

Washington, 14. marca. AA. (Havas.) Ameriški iznajditelj Lister je dal patentirati svoj novi izum bombe s stisnjenim zrakom. Pred vojaško komisijo senata je podal iznajditelj vsa pojasnila ter razložil sestav in učinek bombe. Priložil je tudi fotografske posnetke, ki so zelo prepričljivo delovali, da je vojaška komisija senata sklenila sežgati vse stenograme, ki so bili pri tem razlaganju napisani. To pa iz bojazni, da ne bi mogli pasti v roke kakim tuji sili. Iznašatelj, ki je drugič veliki strokovnjak za eksplozive, je izjavil, da ima njegova nova bomba močnejši učinek, kakor pa bombe s stisnjenim zrakom, katere so Nemci uporabljali pri bombardiranju Barcelone v januarju 1937.

Brezposelnost v USA

Washington, 14. marca. AA. (DNB.) Včeraj je bila objavljena uradna statistika o stanju brezposelnosti. Po podatkih delavskih organizacij je znašalo število brezposelnih konec januarja 10 milijonov 380.000 napram 9 milij. konec decembra.

Baltska konferenca

Rim, 14. marca. (Reuter.) Rimska radiopostaja je sporočila včeraj, da potujejo zunanjí ministri Litve, Letonske in Estonske danes v Rigo, kjer bo skupna konferenca, na kateri bodo razpravljali o mednarodnem položaju v zvezi z moskovskim mirom.

Krakov, 14. marca. AA. Zaradi velikih prevozov surovin iz Sovjetske Rusije, zlasti pa petroleja, so začeli graditi novo železniško postajo v Żuravici pri Premyslu.

Britanski poslanik v Zagrebu

Zagreb, 14. marca. b. Jutri jutraj pride v Zagreb angleški poslanik na našem dvoru sir Campbell. Najprej bo obiskal dr. Šubišića, nato pa dr. Mačka in druge hrvatske politike. Prav tako bo obiskal tudi nadškofa dr. Stepinca. V Zagrebu bo ostal 3 dni. V soboto zvečer bo v prostorih »Esplanada« slavnostna večerja v čast britanskega poslanika.

Volitve v bratovsko skladnico na Jesenicah

Jesenice, 14. marca. Volilo je 2858 volivcev. Volivnih upravičencev je bilo 8740. Volilna udeležba je znašala 76%. Posamezne liste so dobile: ZZZ 482, JSZ 429, NSZ 626, SMRJ 1321. Izid teh volitev kaže, da sta organizaciji ZZZ in JSZ v primeri z volitvami obratnih zaupnikov v mesecu februarju 1940 v glavnem ohranili svoje pozicije, dočim sta NSZ in SMRJ občutno nazadovale. Volitve v krajevno bratovsko skladnico pa se ne daje povsem primerjati z volitvami obratnih zaupnikov, ker so pri današnjih volitvah odpadli glasovi mladih delavcev, ki jih imata največ ZZZ in NSZ.

Zborovanje celjskih trgovcev

(Glej 4. stran.)

Celje, 14. marca. O poteku današnjega zborovanja celjskih trgovcev v Narodnem domu v Celju poročamo pod »Gospodarstvom«. V imenu Zbornice za TOI je pozdravil zborovanje zbornični tajnik dr. Pless, v imenu Zveze združenj trgovcev v Ljubljani pa Pustišek. V svojem dolgem in poučnem referatu je dr. Pless govoril o splošnem evropskem položaju, o davčni noveli, o naši zunanji trgovini, o krošnjarstvu, o potrebi novelizacije obrtnega zakona, o uredbi o minimalnih mezdah, o reviziji zakona o delavskem zavarovanju, o zakonu o pobijanju draginje itd. Pri volitvah je bil izvoljen nov odbor za dobo treh let: predsednik veletrovec Stermecki, podpredsednik Jagodič in Dobovičnik, šest članov uprave Lukas, Mislaj, Plauc, Lečnik, Ravnikar, Martinič, v nadzorstvu pa Kramer, Poženel, Nardin, pet članov specijalnega oddelka: Jagodič, Fazarinc, Gilmayer, Šafar, Ravnikar, člani manufakturnega oddelka: Stermecki, Šentjanc, Šumer, Mislaj, Dobovičnik, častni odborniki: Stermecki, Dobovičnik, Kramer. Pri samostojnih predlogih posameznih članov je prišlo do živahnih debat. Zborovanje je soglasno sprejelo predlog, naj se ukinejo v Celju trije kramarski sejmi.

Švicarski poslanik pri ministru dr. Kreku

Belgrad, 14. marca. m. Novi švicarski poslanik Steiner, ki je pred kratkim izročil Nj. kr. Vis. knezu namestniku Pavlu poverljive listine svoje vlade, s katerimi je imenovan za švicarskega poslanika na našem dvoru, je danes obiskal gradbenega ministra dr. Miha Kreka ter je z njim imel krajši pogovor.

Celjska deputacija v Belgradu

Belgrad, 14. marca. m. V Belgrad so prispeli iz Celja senator Alojzij Mihelčič, celjski župan dr. Voršič ter član mestnega sveta Anton Fazarinc in ravnatelj Cernelč. Deputacija celjske občine je bila sprejeta najprej pri gradbenem ministru dr. Kreku in potem pri poštnem ministru dr. Torbarju, notranjem ministru Mihalčiču, kmetijskem ministru dr. Čubriloviču. Deputacija je posredovala pri omenjenih ministrih glede nadaljevanja regulacijskih del na Savinji, glede poštne avtomatske centrale in ostalih zadev celjske občine.

Huda nesreča z motornim kolesom

Maribor, 14. marca. Ko so se vračali nočjo na motornem kolesu z uradne vožnje v Maribor policijski šef Udovič in policijski agent Rozman, je zaneslo motorno kolo v Košakih na kup gramoza. Vozilo se je prevrnilo in oba je vrglo na velik zaboj, ki je stal ob cesti. Udovič je obšel nezavesten, Rozman pa si je zlomil roko. Takoj za njima je privozil po cesti orožniški motor, na katerem sta bila poročnik Mimič in poveljnik obmejnih čet iz Maribora. Oba sta nudila ponesrečencema prvo pomoč. Potem so ju odpeljali v bolnišnico.

»Srpska Riječ« ustavljena

Zagreb, 14. marca. b. Banska oblast je danes prepovedala izhajanje »Srpske Reči«, ker je bil list v teku enega meseca trikrat zaplenjen. »Hrvatski Dnevnik« objavlja to novico in pravi, da je to popolnoma v redu, da je sedaj po prepovedi francoskega »Hrvatskega Naroda« prepovedana tudi »Srpska Riječ«, ki je v svojem poročanju preokarjala vse dovoljene meje.

Merkurjev odbor razpuščen

Zagreb, 14. marca. b. Danes ob 11 dopoldne je banska oblast razpustila glavni upravni odbor, nadzorni odbor in predsedstvo društva »Merkur« in je postavila v društvo posebnega zaupnika svetnika Antona Jauka, ki je takoj nastopil svojo dolžnost.

Osebnosti

Belgrad, 14. marca. m. Za strokovno učiteljico 9. pol. skup. je postavljena na državno žensko obrtno šolo v Ljubljani Margareta Pogačar, uradniška pripravnica iste šole.

Belgrad, 14. marca. m. Za rednega profesorja glasbene akademije v Ljubljani je postavljen Janko Ravnik, za administrativnega ravnatelja iste akademije pa Adolf Gröbmung, dosedanj ravnatelj te akademije Karel Mahkota je upokojen.

Belgrad, 14. marca. AA. Z ukazom kr. namestnikov in na predlog prometnega ministra so bili pri ravnateljstvu državnih železnic v Ljubljani premešeni za v. kontrolorja 6. skupine na postaji Rakek Ludvik Janežič, dosedaj v Kotoribi, za višje kontrolorje prometno-komercialnega oddelka 6. skupine Ivan Lavrin, dosedaj na Jesenicah, Rudolf Prešeren, dosedaj v Ljubljani, Anton Majcen, dosedaj v Ljubljani in Maksimilijan Zuranin, dosedaj v Ljubljani. Za višjega kontrolorja 6. skupine na postaji Ljubljana Friderik Sever, dosedaj na Jesenicah. Za v. kontrolorja gradbenega oddelka pa Rajmund Rot.

Belgrajske novice

Belgrad, 14. marca. m. V Peči je bila danes po 20 letih prvič izvršena smrtna obsodba nad dvakratnim morilec Kazimom Džemalo.

Belgrad, 14. marca. m. Kakor smo že poročali, bo te dni prispel v Belgrad na otvoritev jugoslovansko-romunske trgovinske zbornice romunski minister za zunanjo trgovino Cristu s skupino 40 uglednih romunskih gospodarstvenikov. Za časa svojega bivanja v Belgradu bo romunski minister Cristu tudi obiskal našega trgovinskega ministra dr. Andresa, s katerim bo razpravjal tudi o zboljšanju obstoječih gospodarskih stikov med obema državama. Minister dr. Andres bo vrnil obisk romunskemu ministru 31. marca v Bukarešti.

Belgrad, 14. marca. AA. Finančni minister obvešča, da zaradi izdelovanja proračunskih dvajstih do nadaljnjega ne bo sprejemal nikogar razen službenih osebnosti.

Marija Demšič vd. Tischler, roj. Wewer

v četrtek, dne 14. marca ob 18, po dolgi in mučni bolezni, y 78. letu starosti za vedno zatisnila svoje trudne oči.

Pogreb blage pokojnice bo v soboto, dne 16. marca ob 14.30 iz hiše žalosti v Velenju v rodbinsko grobnico.

Velenje, Ljubljana, Wien, dne 14. marca 1940.

Žalujejo rodbine:

Tischler, Forstner, Hain, Čadež, dr. Krejči, Vidic

Kdo je kriv žaloigre linskega naroda

Vsi se sprašujejo, koga bodo posledice moskovskega miru najbolj zadele

Londón, 14. marca. AA. Havas: Finsko vprašanje bo tudi prihodnji teden predmet razprave v spodnjem domu v okviru debate, ki se bo nanašala na celotnost strateškega in diplomatskega položaja po šestih mesecih vojne. Dvomijo, da bi bila tajna seja, katere resno ne zahteva niti en član parlamenta. Nikakor se ne sme trditi, da so v parlamentarnih krogih z zadovoljstvom sprejeli sklenitev premirja med Sovjetsko Rusijo in Finsko. V teh krogih smatrajo, da so pogoji težki, nekateri pa celo sprašujejo, ali so zavezništvi storili vse, kar je bilo potrebno, da bi vlada v Helsinkiju odbila to »ponudbo«.

Predvčerajšnja Daladierova izjava dokazuje, da Francoski ni bilo treba vzeti na sebe dela odgovornosti. Člani britanskega parlamenta bodo izrazili željo, da tudi Velika Britanija isto stori. Toda so razlogi, da se misli, da bo v tem pogledu vlada z močnimi argumenti znala pokazati, da bi zavezništvi hitro prišli na pomoč, če slučajno skandinavske države ne bi ostale pri svojem stališču, ki je naletelo v Londonu na hude kritike. Splošno pričakujejo, da v parlamentu vlada ne bo napadena. Večina članov spodnjega doma ne misli, da je vlada odgovorna za pogoje, pod katerimi je bil

sklenjen mir med Moskvo in Helsinkijem in da vlada ne bo resno ogrožena pri debati, ki se bo razvila prihodnji teden.

Diplomatske in politične kroge pa najbolj skrbijo posledice današnjih dogodkov. Glede Sovjetske Rusije v teh krogih niso posebno vznemirjeni, ker dvomijo, da bi ta država mogla Nemčiji dati sredstva za dolgotrajno vojno brez ozira na učinek zavezniške blokade. Vsekakor pa izražajo v gotovih krogih obžalovanje zaradi takega konca vojne na Finskem. Ugotavljajo pa, da je bil hrabri narod, katerega Sovjeti niso mogli potolči z orožjem, prisiljen popustiti pred močnim diplomatskim pritiskom. Sicer pa še ni mogoče podati točne ocene dejstev, ki so pri tej priliki delovala. Poleg tega pa se zde moskovska pogajanja še sedaj zelo tajinstvena. V londonskih političnih in diplomatskih krogih so posebno pozorni na razvoj glavnega spopada in na učinek, ki bi ga sedanji dogodki mogli še imeti.

Nesporno pa je, da odločnost Velike Britanije pri teh dogodkih ni bila nič prizadeta. Nasprotno pa je vloga, ki jo je Nemčija igrala pri tem, ponovno pokazala potrebo, da se podčrta odgovornost Nemčije, ko je pomagala zadušiti mali narod.

„Finci so si priborili lavorike večne slave“

London, 14. marca. AA. (Reuter.) Današnji angleški listi prinašajo obširne komentarje o sklenitvi miru med Finsko in Sovjetsko Rusijo. Vsi listi naglašajo globoko simpatijo in obžalovanje angleškega naroda napram Fincem. Važno dejstvo je, pravijo listi, da je ostalo jedro finske vojske ohranjeno. Dasi je finska vlada še vedno ostala na oblasti, vendar ves finski narod obža-

luje, da je prišlo do tega dogodka. Razen tega obžaluje finski narod, da ni prispela močnejša pomoč od demokratičnih držav, posebno iz Skandinavije.

»Times« pravi, da ostaja sedaj samo še upanje, da bo Finska neovirano lahko nadaljevala delo za demokracijo, ki je glavno obeležje finskega narodnega življenja. Finci so si priborili lavorike večne slave. Čas bo pokazal, ali ogroža sprememba meje neodvisnost Finske. Finska je ohranila svojo moralno neodvisnost ter ji tega nihče ne more oporekati. Istotako ostane Finska

še naprej predstraža krščanske civilizacije in svobode, kar je najvažnejše za Evropo in posebno za zapadne evropske države. Finska je pokazala Stalinu, da se zna sama braniti. Sovjetski Rusiji se je mudilo skleniti mir, kar dokazuje, da Stalin ni bil prepričan, da bo mogel premagati to malo državo. Glede stališča Švedske in Norveške, ki nista hoteli dati dovoljenja za prehod čet zapadnih vesil, ki naj bi pribileli Finski na pomoč, piše Times: Anglija popolnoma razume težave, ki so stališe Švedske in Norveške sprejeti ta sklep. To stališče jim je vsilil zemljepisni položaj, ker bi se v nasprotnem primeru očitno vmešale tudi druge sile, proti katerim se Švedska in Norveška ne bi mogli braniti. Sklep Anglije in Francije priti Finski z moštvom na pomoč je napravila velik moralen vtis na Finskem in v vseh nevtralnih državah. Sklenitev miru v Moskvi je pokazala, pravi na koncu list, da je Sovjetska Rusija v stvari slaba.

»Daily Herald« se sprašuje, ali gre za novo Monakovo in ali se bo sedaj ponovila zgodovina drugih malih narodov. List prinaša analizo mirovne pogodbe in pravi, da si je Sovjetska Rusija z novimi mejami okrepila svoj notranji prestiž ter pridobila gotovo gospodarske prednosti. Izguba Viborga bo Finsko zelo težko zadela. Upoštevati je treba dejstvo, da se na Karelijski ožini nahajajo važna industrijska podjetja in da je to ozemlje relativno gosto naseljeno. Kar se tiče ostalih delov nove meje Finske ne bo težje prizadeta v gospodarskem življenju. Važnejše so nove meje z vojaškega stališča. Mannerheimova črta je za Finsko izgubljena in obstoja samo možnost, da se zgradi nov obrambni sistem. Toda nova obrambna črta se ne bi mogla več nastanjati na naravno obrambo, ki jo predstavljajo velika jezera. Zdi se torej možno, da bo v bodočnosti Finska demilitarizirana. Kar se tiče nove meje na severu, nima sprememba nobenega posebnega pomena. Večje pomena pa je gradnja novih železnic, železniških zvez z Murmanskim. Izguba Hangöja istotako ne prizadene neposredno Finsko, toda strateški položaj Sovjetov na Baltiku se je s tem zelo ojačal. Nove meje imajo sploh večjo važnost z ozirom na odnose Sovjetske Rusije napram Švedski in Norveški, kakor napram Finski.

Obvestilo zobnim tehnikom

Opozorjamo vse zobne tehnike, ki so bili na dan 1. oktobra 1939 prijavijo najkasneje do konca marca pristojnim mestnim oblastem odnošne fizikalne, kar bodo sicer izgubili pravico za vstop v dentistično šolo. — Društvo zoboteknikov za dravsko banovino v Ljubljani.

Italijanski očitki

Rim, 14. marca. Italijanski listi priobčujejo enako glaseči si oficijozni komunikacije, v katerem dolžijo Anglijo usodne napake, da je podcenjevala odporno silo Nemčije in omalovaževala oporo, katero ji nudijo, čeprav iz golih egoističnih računov. Sovjeti. Druga napaka demokratskih zaveznic pa je, da so izdali svoj načrt, da razkosojo Nemčijo in uničijo njeno edinstvo. To je Nemce še bolj strnilo okoli Hitlerja, namesto da bi se bil dosegel nasprotni učinek. London in Pariz sta izgubila smisel politične psihologije — tako se konča ta politična beleška, v kateri je tudi rečeno, da bo Welles, ko se vrne v Rim na pogovor z Mussolinijem, »postavil piko na i in pripravil svetu lepše presenečenje«.

Pisanje finskega tiska

Helsinki, 14. marca. AA. Havas: Vsi jutranji listi označujejo včerajšnji dan kot žalosten dan finske zgodovine in poudarjajo odgovornost, ki so jo prevzeli finski vodilni državniški s podpisom sporazuma s Sovjeti. Osebe, ki so na oblasti, piše Helsinki Danomat, so sprejele sklep za dobro države in naroda, zato jih ne oprošča obveznost, da morajo dati državi in ljudstvu potrebna pojasnila.

List Uusisuomi očita dosedanemu zunanjemu ministru Tannerju, da je zmeraj nasprotoval vojaškim kreditom. Socialni demokrati vprašujejo, zakaj Finska ni uradno poslala apela zahodnim vesilam takoj po izjavi švedskega ministra Ransona, v kateri je rekel, da je nevtralnost Švedske nezdružljiva z vojaško intervencijo. Finski politični krogi so prepričani, da bo finsko-sovjetski mir imel globok odmev v vsej Evropi. Zdi se, da je zdaj odstranjena možnost razžirive svetovne vojne na severu Evrope, katere so se skandinavske države na vsak način hotele izogniti, toda svetovna vojna se nadaljuje.

Odmev na Kitajskem

Cungking, 14. marca. AA. Reuter: V uradnih krogih se izogibajo vsaki izjavi glede sklenitve sovjetsko-finskega miru. Kitajski veleposlanik v Sovjetski Rusiji je pri svojem prihodu v Kunming izjavil, da po njegovem mnenju ni možno zblizanje med Sovjetsko Rusijo in Japonsko. On misli, da bo posledaj Sovjetska Rusija dajala še večjo pomoč Kitajski.

Danski komentarji

Kodanj, 14. marca. AA. Ritzau: V tisku skandinavskih držav se je že začelo razpravljanje o krivdi in odgovornosti za vojno in o bodočem sodelovanju zaradi finsko-sovjetske mirovne pogodbe. Listi poudarjajo važnost načrta za skupno obrambo, odnosno za skupno obrambno zvezo med Švedsko in Finsko. Vsi listi se strinjajo v tem, da bi morala tudi Norveška pristopiti k temu paktu. V vsakem primeru pa je moskovski mir povzročil v skandinavskih državah nemir in zaskrbljenost.

Finci so trezen narod

O deželi, o kateri je sicer bolj redkokdaj bralo, pišejo listi vsega sveta že več mesecev dan za dnem. Malo ali nič pa ni svet vedel o tem, kako se Finci odlikujejo v treznosti. Vse občuduje njih brezprimerno junaštvo, kako se morejo toliko mesecev tako uspešno ustavljati 40 krat številnejšemu sovražniku. Ali ni to junaštvo tudi sad treznosti in zdržnosti?

Pa ni bilo na Finskem vedno tako. V severnih deželah, kjer je hud mraz, je veliko vlogo igralo žganje. Vse skandinavske dežele so bile jako alkoholizirane. Pa se je pred več desetletji pričel boj zoper to narodno strast, in danes so te dežele zelo streznene. A med vsemi se v tem najbolj odlikuje Finska. Vodja treznostnega gibanja je bil predvsem zdravnik dr. Helenius. Ta je s svojo ženo potoval kot apostol treznosti celo po drugih deželah.

Dolga desetletja so bili na Finskem izredno močan boj proti alkoholizmu. Leta 1919 so vpeljali celo popolno prohibicijo. Malo pred izbruhom sedanje vojne, začetkom avgusta preteklega leta, je bil v Helsinkih XXII. mednarodni protialkoholni kongres. Ministrski predsednik Cajander je na tem kongresu imel začetni govor, v katerem je dejal: Zaradi postave o prohibiciji se je močna večina našega ljudstva odvadila pitja opojnih pijač. Vedno bolj učinkovita propaganda za treznost in državne postave so imele ta učinek, da je Finska tista dežela v Evropi, v kateri se v pijanosti izvrši najmanj zločinov.

Predsednik republike Kallio je sam abstinent in je z vso močjo podpiral boj proti alkoholizmu. Na protialkoholnem kongresu se je izjavil: »Od svoje mladosti sem abstinent in želim bi, da bi mogel to reči o čim več mojih rojakov.«

Uspeh dolgoletne protialkoholne vzgoje in postav je ta, da velika večina finskih vojakov ne pije nobenega alkohola. Tudi vojaška oblast jim ga pred bojem ne deli, kakor je to navada po drugih državah. Pa zaradi tega niso nič manj pogumni — če niso še bolj. V prostem času smejo vojaki v gostilno — če hočejo in morejo. Saj na Finskem smejo prodajati alkoholne pijače samo po mestih in izletniških krajih. Fince pije predvsem mleko in kavo. Po deželi menda ni nobenih gostiln, ampak samo kavarne, ki pa morajo biti zaprte ob desetih zvečer...

Kakor vidimo, je v tem oziru na Finskem malo manj kakor paradiz...

In pri nas? ... Kaka razlika med tu in tam! — Kaj naj rečemo na to? Kaj drugega kakor: Pojdimo z Finsko! Nehajmo samo zdihovali, koliko zla napravljajo pri nas alkoholizem! Bodimo možati, opogumimo se ob tem vzoru in skušajmo ga posnemati — če ga že doseči ne moremo!

Razlika med Finsko in Slovenijo je namreč ta, da na Finskem ne raste nobena trta, dočim je velik del Slovenije s trto zasajen — s čimer moramo računati. Zato je pri nas to delo brez primere težje kakor na Finskem.

Vzlic temu pa napravimo v tem treznostnem tednu sklep: Pojdimo z junaško Finsko z odločnim in vztrajnim delom za streznenje našega naroda!

Francoski tisk:

„Srce se nam krči“

Pariz, 14. marca. AA. Havas: V jutranjem pariškem tisku se vidi globoko razburjenje, ki je nastalo zaradi zaključene finske drame. Listi osvetljujejo v svojih kritikah pogoje, s katerimi se je končala finsko-sovjetska vojna. Listi se bavijo tudi s prihodnostjo, kajti iz teh dogodkov, ki so izvalili razburjenje vsega sveta, se lahko izvleče dober nauk: Ta nauk je pomemben istočasno za vojskujoče se države, kakor tudi za nevtralne.

»Petit Parisien« pravi, da se srce krči spričo teh dogodkov, s katerimi se potrjuje kapitulacija in zasuženje Finske. Ljudje so se že naučili, da so od dne do dne gledali, kako se ponavljajo finski čudeži in pričakovali, da se bo napadalec spameševal, drugi pa so se bali, toda stvarnost se maščuje ponavadi nad utvarami. Naj vsaj dejstva služijo kot nauk. Treba je pripomniti, da grozi največja nevarnost od samega čakanja, od stalnega zamujanja in od stalnega popuščanja pri danih prilikah, misleč, da čas dela svoje. To ni res, pravi list, ker čas ne dela za tiste narode, ki svoje nujne dolžnosti odlašajo za jutri, temveč samo za tiste narode, ki si znajo čas priboriti za zaveznika.

Članek »Journala« je napisan v istem smislu. List pravi, da so zavezništvi zamudili pravi čas, ker niso nudili Finski pomoči takoj naslednjega dne po ženevskem sklepu. Treba je hitro odločiti, pa naj gre za vojno ali za diplomatske akcije. Ni se treba zadovoljiti samo z obrambo, temveč je treba potrebne iniciative izdati pravčasno.

»Matine« pravi, da si je boljševizem vzel dobre postojanke v Skandinaviji in bo nekadašnje ponovno nadaljevali s svojim pohodom, katerega so tokrat vojski maršala Mannerheima postavili. Zavezništvi bi storili ogromno napako, če bi mislili, da je to vprašanje že zaključeno.

»Figaro« pravi, da je eramota za evropsko civilizacijo, da je država, ki se je dolgo vrsto let uporno borila za obvarovanje zahoda pred boljševizmom, mogla storiti vse, samo da je Finsko izročila Sovjetom in da je spravila boljševizem tik pred vrata Skandinavije. Finska je presenetila vse svet s svojo hrabrostjo. Trimesečni odpor ni pokazal samo hrabrosti Finske, temveč tudi slabo organizacijo rdeče armade. Tako so finske žrtve storile uslugo vsem tistim, ki se nameravajo upreti sovjetskemu prodiranju. Vsi sedaj vedo, kje so sedaj slabosti tega kolosa.

Nemški tisk:

„Na severu so hoteli obnoviti solunsko fronto“

Berlin, 14. marca. AA. DNB: Nemško-diplomatska politična korespondenca se bavi s podpisom mirovne pogodbe med Sovjetsko Rusijo in Finsko in poudarja, da je ta mir zagotovil polno neodvisnost Finske, istočasno pa je vrnil Sovjetski Rusiji ozemlje pred Leningradom. Korespondenca poudarja, da je za ta mir žal samo tistim, ki so smatrali, da bodo imeli koristi od finsko-sovjetskega spopada. Neposredno po zlomu Poljske sta se zahodni demokraciji trudili na vsak način preprečiti sporazume med Sovjetsko Rusijo in baltičnimi državami. Nato so se demokracije s pomočjo svo-

jih »nevtralnih« trudile, da bi preprečile sporazum med Moskvo in Helsinkijem, čeprav je šlo Sovjetski Rusiji samo za tem, da z mirovnimi pogajanjimi dobi nazaj ozemlje, ki ga je izgubila v svetovni vojni, in katera je zanjo velike strateške važnosti. Nade zahodnih držav, da se bo evropska vojna razširila na sever, so skopnele. Mali finski narod je končno spoznal, da so ga tuje sile hotele samo porabiti za svoje namene in da ni šlo nikoli za Finsko, temveč za podaljšanje zahodnega bojišča na sever. Zahodne sile so poskušale narediti novo solunsko fronto na severu, toda brez uspeha. Finski narod je uvidel to nevarnost in preprečil, da bi ga žrtvovali za tuje interese. Sovjetska Rusija pa je pokazala veliko umerjenost.

Kako zbegati javno mnenje

„Mir, ki naj razdvoji Nemčijo in Sovjetsko Rusijo“

Pariz, 14. marca. t. Havas: Francoski vojaški krogi podčrtavajo veliko nasprotje, ki je nastalo po sklenitvi moskovskega miru med Finsko in Sovjetsko Rusijo v stališču in razmerju sil med Nemčijo in Sovjetsko Rusijo.

Z moskovskim mirom si je Sovjetska Rusija zagotovila izredne strateške prednosti v Baltiku, in sicer predvsem s tem, da ima sedaj v svojih rokah Hangö. Sovjetska Rusija se je tako nevarno okrepila v bližini Nemčije in sovjetske brodogradnje bi bilo v veliki premoči, če bi kdaj skandinavske države poklicale Nemčijo na pomoč v borko proti Sovjetski Rusiji. Dokler je bila še Poljska ob Baltiku, premož Sovjetske Rusije ni bila tako velika, sedaj pa se je ves Baltik, ki ni last nemške države, moral podvreči sovjetskemu nadzoru.

Francoski vojaški krogi menijo, da bo v Nemčiji kmalu nastalo nezadovoljstvo zaradi silnega naraščanja sovjetskega vpliva v Finskem zalivu in v Baltiku.

Ko sta Nemčija in Sovjetska Rusija v avgustu

leta 1939, sklenili pogodbo, je Nemčija poročevala Sovjetski Rusiji

1. del Poljske, in
2. da ji odstopi svoje postojanke v baltičnih državah.

Tedaj še nikdo ni mislil na Finsko. Po zaključku vojne se Finsko je položaj Nemčije pri skandinavskih državah isti, kakor je bil poprej, dočim se je z moskovsko pogodbo položaj Sovjetske Rusije zelo okrepil. Nemčija bo iz skandinavskih držav še lahko dobivala železo in les, toda v istih količinah kot poprej. V vsem tem je nazadnje Nemčija zopet nekaj izgubila, Stalin je pa zopet nekaj pridobil.

Vse te vesti pa so seveda zelo pretirane. Stavljene so najbrž samo zato, da bi odvrgle pozornost od finske zadeve v drugo smer in tako olajšale porazen vtis, ki se širi po raznih državah. Obenem je ta vest najbrž iz tiste kuhinje, ki že zmeraj veruje v Stalina in rešuje njegov ugled, kjer le more.

Francija je izpolnila vse svoje obveze do Finske

Pariz, 14. marca. t. Havas: Francoski vladni krogi izjavljajo, da je Francija v celoti izpolnila vse svoje obveze do Finske. V decembru se je finska vlada obrnila na francosko vlado in zaprosila pošiljko vojnega materiala. Brez oklevanja ji je francoska vlada poslala vse, kar je želela. Finska pa je zmerom zahtevala samo vojni material, ker je mislila, da bo pomoč v moštvu prejela iz Švedske.

To vojaško pomoč pa je pri Švedski Finska zahtevala prvič v sredini januarja, nato pa je to svojo prošnjo finska vlada večkrat ponovila pri švedski vladi.

Nemčija bo pošiljala dnevno v Italijo 1500 vagonov premoga

Berlin, 14. marca. t. Reuter: Uradno je bilo objavljeno, da bo Nemčija dnevno pošiljala v Italijo približno 1500 vagonov premoga (15.000 ton). Ta številka je bila določena v posebnih pogodbah, ki je bila večeraj, v sredo, podpisana v Rimu.

Nemška ladja se je potopila

Kodanj, 14. marca. AA. Nemška ladja »Eschenheim« se je potopila na poti iz Bremena v Oslo okoli 20 milj od svetilnega stolpa Berghoods. Od 33 moških posadke je bilo rešenih 25. Dva člana po-

sadke sta takoj po rešitvi umrla na zadobljenih ranah. Reševalne akcije so bile zaradi viharja zelo težke.

Sumner Welles v Parizu

Pariz, 14. marca. t. Havas: Danes je Sumner Welles obiskal predsednika francoske vlade Daladierja in mu izročil osebno spomenico predsednika Združenih držav Roosevelta.

Pariz, 14. marca. AA. Havas: Welles je ob 11.35 prispel na letališče Le Bourget.

Vatikansko mesto, 14. marca. AA. (Havas) Kardinal Gerlier, lyonski nadškof, ki je bival nekoliko dni v Rimu, je odpotoval suvo v Francijo.

Razbojnik Hace v rokah pravice

Razburljiva aretacija v Kranju – Dva policijska stražnika obstreljena – Hace doslej priznal dva umora in številne vlome

Razbojnik Anton Hace je postal zadnje mesece pravi strah dežele in sovražnik številnih orožnikov in policije. Pri nekaterih srečanjih z orožništvom je pokazal tako izredno duhaprisotnost, da so vsi vedeli, da odloča le par trenutkov o življenju in smrti. Prav zaradi tega so se kmetje na deželi bali Haceta. In prav gotovo bo sedaj marsikje povedal kak kmet, da je govoril s Hacetom, da si pa vendar ni upal tega povedati, ker se je bal njegovega maščevanja.

Umesten molk

Dnevno časopisje, ki je pred meseci mnogo poročalo o Hacetovih podvigih in tudi sproti obveščalo javnost, kje so morda zagledali Haceta, je zadnje čase utihnilo. Ta molk ni bil znamenje, da o Hacetu oblasti nimajo nobenega sledu več. Nasprotno, tuintam so oblasti našle sledove, ki so kazali, kje je bil Hace. Hkrati pa so oblasti ugotovile, da je Hace vestno prebiral časopise in vedno iz njih zvedel, kakšna obvestila je orožništvo in policija prejela o njem. In kakor hitro je tako iz časopisja zvedel, da so ga zapazili na Stajerskem, jo je hitro mahnil na Kranjsko in obratno. Da bi preprečile oblasti, da bi Hace zvedel, kaj vedo o njem njegovi zasledovalci, je bilo na prošeno časopisje, da o Hacetu ne obvešča več javnosti. S tem je bil najbolj udarjen Hace, čeprav je tudi trpel nekoliko radovednost bralcev. Kako je bilo to koristno, dokazuje najboljši aretacija Haceta, ki je bila po napeti borbi, v kateri je steklo precej krvi, končno izvršena v Kranju. Hace je bil v zadnjem času preveč v Stajerskem, prkarat je ušel tudi čez mejo v Nemčijo in prav zadnje dni je bil po lastni izjavi zopet tam ter je od tam prinesel tudi precej nabojev za svoje orožje.

Nevarna zanika v Kranju

Oblastem je bilo znano, da je Hace na svojem begu iz kraja v kraj večkrat prišel tudi v Kranj, kjer je obiskal vedno svojega znanca Strmoleta. Zaradi tega so naročili v hiši, kjer je Strmolet stanoval, naj vsakdo od stanovalcev takoj prijavi policiji, če bi v hiši kdo spraševal po Strmoletu. Strmolet je bil njegov največji prijatelj in zaupnik. Bil je ta človek prav tako zloglasen zločinski tip, ki je že po raznih letih presedel nad 3 leta. Strmolet je bil po poklicu zidar, star 31 let, doma iz Malega Gabra okraj Litija. Vedno sta si izmenjavala tudi pisma. Strmolet je imel tudi fanke, ki so nosili na domenjena mesta Hacetu pisma.

Hacetova pot v Kranj

Kakor vse kaže, je Hacetu v zadnjem času počel denar. Sam je priznal, da je svoje lepe obleke večinoma vse prodal. Obdržal je le vse najnujnejše, kar je potrebno vlomilcu in razbojniku pri njegovem poslu in za njegovo obrambo. Pomanjkanje denarja je tudi nagnalo Haceta, da se je odločil, da bo šel obiskat svojega prijatelja Strmoleta v Kranj. Noč od torka na sredo je Hace prestopal v Litijo na nekem kozolcu, ki stoji nad predmestno. V zgodnjem jutru je nato še ukradel iz neke hiše kolo in se z njim odpeljal proti Ljubljani. Ljubljane se je previdno izognil in je vozil okrog mesta po stranskih zunanjih ulicah ter je v hiški na Jernejevi cesti stopil tudi v mlekarino. Čeprav je bil lačen, je kupil samo polno zelenko mleka in se nato še v dopoldanskih urah odpeljal s kolesom kar naprej proti Kranju. V Kranju se tudi ni upal prikazati čez dan. Zaradi tega je potem, ko je prišel v Starišče, napravil daljši odmor. V hosti pod Šmarjetno goro v bližini treh križev je ležal in počival ter čakal, da je nastala noč. Ponoči jo je mahnil v Kranj, da obišče Strmoleta, za katerega ni vedel, da je zaprt. Poznal pa je stanovanje Strmoletovo. Strmolet je stanoval na Stari cesti števil. 16. Kranjska policija, zlasti kranjski detektiv Ivan Šuc je neprestano opozarjal stanovalce te hiše, naj takoj obvestijo policijo, če bi kak neznanec spraševal po Strmoletu.

Obojestransko presenečenje

Okrog 10 ponoči se je res oglašil pri Hervatinu Pavlu neznanec in povprašal, kje je zidar Strmolet in če ni morda zaprt. Povedali so mu, da bo v kratkem prišel domov. Nihče ni mislil, da je neznanec, ki je nosil črna očala, prosil Haca. Hace je ostal v kuhinji pri Hervatinovih, v kateri je bila tudi ga. Hervatinova in Hervatin Pavel sam. Medtem je mlad fant prišel na stražnico v Kranju in povedal, da se je pri Hervatinovih oglašil nekdo, ki sprašuje po Strmoletu. Takoj sta odšla iz stražnice 32 letni stražnik Medle Franc in 29 letni stražnik Kremžar Gojmir. Seveda nista mislila, da gresta po Haceta, ampak sta računala, da bosta prišla kakega pajdaša Strmoletovega. Ka sta prišla v hišo na Stari cesti, je prvi stopil

k vratom Medle Franc. Korak za njim in desno od njega pa je stal Kremžar Franc, ki je tudi pripravil svoj službeni samokres za vsak primer. Medle odpre vrata in vidi, kako v sobi že nekdo dviga revolver proti njemu. V tistem trenutku se je seveda obema zasvetilo, koga imata pred seboj, še bolj pa je bil presenečen Hace, ker mu je prvi strel odpovedal. Še preden sta mogla stražnika doumeti, kaj je s strelom, sta se z bliskovito naglico pognala naprej. Občutila sta v hipu sekunde, da je rešitev le v napadu. Medle se je zaletel z glavo v Hacetov trebuh, Kremžar pa mu je hitro spodnesel noge in že so bili vsi trije na tleh. Medle, ki je izredno močan, je tiščal Haceta ob tla, Kremžar pa je zagrabil Haceta za roko. Hace je namreč potegnil že drugi samokres in oba stražnika obstrelil v nogo. Ni bila lahka borba in le s težavo se je posrečilo Kremžaru, da mu je pritisnil roko, v kateri je držal samokres, ob tla. Medle je medtem tiščal Haceta k tlom in ko mu je Kremžar primaknil Hacetovo roko s samokresom, je hitro parkrat z vso silo udaril Haceta s pendrekom po roki, tako da je izpuštil samokres. Vsega skupaj je Hace v tej borbi oddal okrog 10 strel in ko tudi drugega samokresa, ki so mu ga izbili iz roke, ni mogel več doseči, je šla borba naprej z rokami. Končno sta ga stražnika obvladala in sta se že pripravljala, da ga povežejo. Hace je bil videti popolnoma izmučen in nezavesten, ker jo je dobil s pendrekom po glavi. Komaj sta stražnika nekoliko popustila, že je potegnil Hace tretji samokres in nameril sam nase, vendar ga je Kremžar udaril po roki, tako da je krogla malenkostno odrgnila Hacetu kožo na nogi.

Trije Hacetovi posnetki po aretaciji

Nevarno bojišče

Oba ranjena stražnika sta izgubila mnogo krvi in tiščala Haceta k tlom ter ga hotela zvezati. Ker ni bilo drugega, so jima prinesli vrh od perila. Z njo sta mu najprej povezala noge, nato še roke, na kar sta se oddahnila. Vsa borba je trajala okrog 20 minut. Stopila sta v sobo okrog četrta na 11. okrog tritret na 11 pa sta svoje delo opravila. Pri streljanju je bil obstreljen tudi stanovalac Hervatin Pavel. Krogla mu je šinila v vrat ter mu posnela kožo pod ušesom, pod brado in na desnem robu brade. Če bi šla krogla le za dva centimetra višje, bi bil Hervatin na mestu mrtve. Streljanje je seveda razburlilo tudi okolico. Takoj je bilo obveščeno o dogodku predstojništvo policije in poveljstvo straže, predstojnik g. Žun in vodja g. Jagodič sta takoj sama prišla na bojišče, poklican pa je bil tudi zdravnik g. dr. Herfort, ki je nudi prvo pomoč ranjenecem. Ko so sezuvali stražnika škornje, se je iz njih kar vili kri; močno sta namreč oba krvavela, kri pa je tekla v škornje. Ranjena sta bila nekako v zgornji polovici desnega stegna. Medle Anton pa je dobil še lažjo rano na levi nogi, kjer ga je tudi oprasnila krogla. Hervatinove rane na vratu pa so bile nenevarne. Oba stražnika sta kljub ranam in močni upehanosti ves čas budno pazila na Haceta, dokler ni prišla pomoč.

Kremžar in Hace si podasta roke

Medtem ko so čakali v kuhinji, da bo prišel zdravnik, Hace seveda ni molčal, ampak je na nekatera vprašanja kar radevolje odgovarjal. Razgovarjal se je tudi s stražnikom Kremžarjem in je izjavil, da ni hud na njega. Rekel je: Vidva sta se borila za službo, jaz pa za življenje. Priznal je nadalje, da je vedel, da bo enkrat prišlo do aretacije. Zato pa je bil vedno pripravljen in vedno skušal prvi streljati in tudi prvi zadeti. Ni mu pa bilo prav, da sta ga ujela živega in je

rekel, da je vedno računal, da se bo še lahko, kadar bi padel pravici v roke, sam ustrelil. Hace je tudi predlagal, naj se potem, ko je njegova usoda zapečatena, podasta roke v znamenje, da nista huda drug na drugega. V resnici sta si podala roke in Hace je pripomnil, da pač ni šlo drugače, kakor da je streljal na oba, ker je bral svojo svobodo.

Potem, ko so obvezali vse ranjence, sta bila oba stražnika prepeljana z reševalnim avtomobilom v ljubljansko bolnišnico. Hace pa odpeljan pod močnim nadzorstvom na policijsko stražnico. Ni bila majhna množica ljudi, ki je spremljala čudni nočni spreved. Novica se je namreč zelo naglo razvedela po mestu, posebno pa podrobnosti o divjem boju, in zato ni nihč čudnega, če so Kranjčani, ponosni na svojo policijo, vzklicali med potjo: »Živela naša policija!« Tudi med Hacetovim zasliševanjem je ostala pred stražnico precejšnja množica. Hacetu so na stražnici pregledali obleko in vse, kar je nosil s seboj. Našli so pri njem cel arzenal. Že v boju je pokazal dva velika samokresa znamke »Steyrer«, oba kalibra 9.2 mm. To sta samokresa s precej dolgo cevjo in močno prbojnostjo. Tretja pištola pa je bila znamke »Union« in je imela kaliber 6.35 mm. V žepih je imel še 35 nabojev za obe »Steyrer« pištoli in 12 nabojev za manjšo pištolo. V lepem kožnatem etuiju je imel štiri vitrihe, pri sebi pa je nosil tudi en zavojo za obveze, glavnik, zobno ščetko, dva ključa iz trgovine v Vojniku, še en drug ključ, dva situacijska načrta, razbito ogledalo in robce. Vse to je nosil Hace v aktovki, pri sebi pa je imel okrog 60 din drobiža. Kolo, s katerim se je pripeljal, je bilo ukradeno v litjskem okraju in

ima tudi številko litjskega okraja. Pri zasliševanju je še razmeroma rad odgovarjal. Marsikaj je priznaval, druge zločine, ki so mu jih očitali, pa tajil. Na policiji so ga seveda temeljito ukenili za roke in noge in ga po končanem prvem hitrem zaslišanju odpeljali z gasilskim avtomobilom in močnim spremstvom v Ljubljano.

V Ljubljani je bil Hace prepeljan v policijske zapore v šentpeterski vojašnici, kjer so ga danes precej časa zasliševali. Kakor čujemo, je bil pri zasliševanju precej prostodušen in je večkrat vzbujal vtis, kakor da mu je sedaj vseeno, ker ve, kakšna usoda ga čaka. V kratkem bo izročen sodišču, kjer bo državni tožilec proti njemu vložil obširno in hudo obtožbo.

Hace priznal dva umora

Snoči so ga prepeljali v sodne zapore

Policijski nadzornik g. Matija Močnik, ki je že poprej vodil vse zadeve proti Hacetu, je večerj od 10 dopoldne naprej z malim odmorom tja do 16 zasliševal razbojnika Toneta Haceta v šentpeterskih policijskih zaporih. Tone Hace je popolnoma flegmatičen in je v splošnem priznal vse zločine, ki jih je bil izvršil od lanskega avgusta naprej. Priznal je v prvi vrsti umor svojega tovariša Avpiča Rudolfa v Spodnjih Gamelnjih. Mirno in pretrgano je pripovedoval: »Z Avpičem sva bila dobra kompanjona. V Spodnjih Gamelnjih sva se julija ponoči skregala zaradi delitve plena, ki sva ga dobila na Dolenjskem. Avpič je zgrabil v hudem prepiru za revolver. Prehitel sem ga. Bil sem umejši. Potegnil sem revolver in ga dvakrat ustrelil v glavo.« Nato je opisal, kako ga je zavlekel v kozolec in ga skril v seno.

Prostodušno je dalje priznal umor orožnika Ivana Medena v Spodnji Hudinji. Cinično je navajal kot motiv: »Če ga jaz ne bi, bi pa on mene.« Smatra, da je bil tu v silobranu.

Okoli 18 se je pred justično palačo na Miklošičevi cesti ustavil zeleni policijski avto, ki je zavozil skozi jeklniška vrata na dvorišče. Pripeljali so v sodne zapore Haceta. Bil je oblečen samo v spodnje hlače in srajco ter bos, naravno, da močno vkleknjen in pod močno policijsko eskorto. Hace je izjavil kratko: »Mene najbrž ne bo počakala vrv. Se bom prej sam zadavil.«

V jeklnišnici so ga oblekli v posebno kazniško obleko ter ga vkovali v močne železne okove na nogah in rokah.

Burno življenje Haceta

Kakšna je bila nežna mladost Toneta Haceta? Zalostna. Bil je rojen na mali kmetiji v Podcerkvi, občina Stari trg pri Ložu, pri »mežnarju«, dne 17. aprila 1917. Oče Matevž je čudak in nereden gospodar, star je okoli 75 let. Mati Rozala je bila pri hiši steber, ki je noč in dan garala, da bi vzredila svoje otroke. Umrla je, ko je bil zadnji otrok Tone še v nežni mladosti. Bil je brez prave materinske vzgoje. Trmoglav in nagnjen k prepripi. Povojna leta so ga najprej spravila na pota tihotapstva. Pozneje je odšel z doma in se začel klatiti po Ljubljani. Sprva je iskal pošteno delo, zašel pa je v družbo tennih in zločinskih elementov. Pokvaril se je.

Prva sodna kazen je bila 29. julija 1935 pred ljubljanskim okrajnim sodiščem v Ljubljani. Zaradi pretepa je bil obsojen na 20 dni strogega zapor. Kmalu nato zaradi istega delikta na 10 dni strogega zapor. Še bi se bil lahko poboljšal in krenil na pošteno pot. Delal je pri raznih kmetih v okolici. Prvo večjo kazen zaradi vlomne tat-

vine je dobil aprila 1936. pred ljubljanskim okrajnim sodiščem, 3 mesece strogega zapor. Druga večja kazen, 6 mesecev zaradi vlomne tatvine je kmalu nato sledila, ko je preстал prvo mitejšo kazen. Nato je bil zaradi vlomne tatvine v letu 1937. obsojen na 2 mesece strogega zapor. Zaradi javnega nasilja je bil aprila 1939. obsojen na kazen 20 dni strogega zapor. Nato je začel, ko se je seznanil z najslovičnejšimi vlomilci in roparji, svojo roparsko kariero. Vratili so se od maja lani naprej drzni vlomi in ropi. Kaj ima vse Hace na vesti, bo pač točna in zelo obsežna kazenska preiskava dognala. Njemu pripisujejo hude roparske zločine, umore in tatvine. Po vseh podatkih je Hace od maja naprej do letos izvedel mnoge rope in vlome, pri katerih je dobil bogat plen.

Spolno pregled kaže, da je ta čas naropal veliko denarja, okoli 100.000 din. Nasproti svojim ljudem in zaupnikom je bil zelo radodaren. Pripovedujejo mnogi iz ljubljanske okolice, da se je Hace včasih ponujal pri boljših kmetijah za hlapca. Imel pa so ljudje slutnjo, da ne more biti pošten in da je zelo sumljiv. Včasih je celo beračil in je bil zadovoljen, ko so mu dobri ljudje dajali kak grizljaj. Nekemu gospodarju na Jezici se je ponujal za hlapca, da bi tako izvohal premoženjske razmere gospodarjeve. Gospodar je bil previden in je odklonil njegovo ponudbo. Ponudil mu je kruha. Hace je osorno dejal: »Kruha povsod dobim, dinarček prosim.«

Ljubljanska policija je že leta 1937. izgnala Haceta iz Ljubljane za tri leta. Odnegli so ga domov, odkoder pa je kmalu krenil nazaj proti Ljubljani.

Kakor domnevajo, ima Hace na vesti tudi umor posestnika Hribernika Janeza in njegove žene pri Sv. Barbari, okraj škofjeloški. Ta umor je bil izvršen lani 30. julija. Zverinski umor je vzbudil med škofjeloškimi prebivalstvom veliko senzacijo. Sprva so domnevali, da je umor izvršil že več let zasledovani Bradeško, ki se je po begu iz mariborske kazalnice klatil po raznih krajih okoli Polhovega gradca, Vrhnike in Škofje Loke. Tega zločina varnostne oblasti ne morejo izslediti. Nekateri so mnenja, da je Bradeško odpoval čez mejo in vstopil v tujsko legijo.

Zanimivo je vprašanje, katero sodišče bo sodilo Toneta Haceta. Mnenje je, da pride Hace pred ljubljansko sodišče in sicer pred veliki kazenski senat zaradi raznih ropov in umorov. Dejansko je res, da vodi ljubljansko okrajno sodišče vso preiskavo o vseh zločinstvih, ki jih je Hace izvedel v okolju ljubljanskega okrajnega sodišča še poprej, preden je začel ropati po Dolenjskem in Stajerskem. Spisi ljubljanskega okrajnega sodišča tvorijo res glavni temelj, so matični spisi, toda gre tudi za vprašanje, da-li ni potrebno iz procesualno-tehničnih in finančnih ozirnov določiti kako drugo sodišče, zlasti Celje, v okolju katerega je Hace napravil najhujša zločinstva, saj je dognano, da je med drugimi zločinstvi umoril v Spod. Hudinji orožnika Medena in še poprej pa prevžitarico Marijo Pintaričovo v Malih Braslovčah v Savinjski dolini.

Ali ima Hace na vesti umor svojega vlomilskega tovariša Rudolfa Avpiča? Njegovo truplo je bilo lani poleti najdeno v senu nekega posestnika v Spod. Gamelnjih. Avpič je bil oblečen samo v spodnje hlače in srajco. Truplo je ležalo skoraj mesec dni zakopano v senu pod kozolecem. Vsi znaki so kazali na to, da je umor izvršil Hace. Pozneje je Hacet izdal tudi nedavno pred malim senatom na 3 leta robije, zaradi raznih vlovov obsojeni J. Sitar. Ta je povedal, da je prav Hace umoril Avpiča.

Obisk pri ranjenih stražnikih v ljubljanski bolnišnici

Novica, da sta stražnika Medle in Kremžar v ljubljanski bolnišnici, se je hitro razvedela in tudi naš poročevalec je obiskal oba junaka, ki ležita na kirurškem oddelku v prvem nadstropju. Tudi če ne bi vprašal, kje ležita, bi vsakdo lahko na prvi pogled spoznal pravi posteji. Cel roj obiskovalcev je stal okrog obeh postelj in tudi Kremžarjeva mati je prihitela iz St. Vida pogledat, kako gre njenemu sinu. K sreči so v ljubljanski bolnišnici ugotovili, da sta obe rani nevarni. Rentgenski pregled je pokazal, da niti enemu, niti drugemu ni bila poškodovana kost in da je strel šel gladko skozi mišičevje, ki ga je sicer raztrgal. Ranjena ni tudi nobena večja žila. V bolnišnici so obema napravili potrebne ovoge. Kremžar ima sicer nekoliko vročine, Medle, ki pa je izredno močan, pa nima niti vročine. Na vprašanje, kako je bilo, sta morala odgovoriti že nešteto krat in Kremžar mirno priznava, da se nikdar ne bi izteklo tako, če ne bi bila slučajno on in Medle skupaj. Medle je izredno močan, tako da je lahko zadržal Haceta, Kremžar pa ročen in uren, tako da je lahko izpodbijal Hacetu pištolo. Oba priznavata, da sta se popolnoma zavedala, da se borita za življenje, vendar nista imela časa misliti na to, ker jima je Hace dal silno veliko dela. Po njunem pripovedovanju je Hace razvit kakor atlet in izredno žilav. Medle je doma iz Gaberja pri Novem mestu in ima doma še živo mater Nežo, brata Janeza in Lojzeta in sestro Miciko Kremžar pa je doma iz St. Vida št. 6 in mu je lani umrl oče Ivan. Mati Ottilija pa je krepka gospa, ki je kaj navdušeno gledala svojega krepkega sina, ki so ga občudovali številni znanci in prijatelji. Kremžar ima še brata Ivana in sestro Ottilijo in je služil do nedavnega v Ljubljani, kjer je bil pri ljubljanski policiji tri leta. Obema korajžnima stražnikoma, kakor tudi policiji, od srca čestitamo in upamo, da vsaj Kremžar in Medle ne bosta ostala brez nagrade in odškodnine za trpljenje in bolečine. Prav tako pa smo prepričani, da se bo z današnjim dnem oddahnila vsa dežela, saj je konec Hacetovih rokovnjaštev in s tem konec strahu pred njim.

Zenski oddelek - v zraku

Staro, patriarhalno napravo železniškega oddelka »Za ženske« bodo uvedli tudi v najmodernejše prometno sredstvo sedanega časa. Človek bi mislil, da se moderna ženska 20. stoletja, ki potuje z letalom, prav dobro počuti v družbi z moškimi in cigaretinim dimom. Pa ne! Letala samo ženske — to je najnovejši!

Velika holandska letalsko-prometna družba K. L. M. = Koninklijke Luchtvaart Maatschappij — pripravlja novo letalsko progro, ki bo izšla iz Neaplja in bo vodila v Azijo, Polinezijo, Prednjo in Zadnjo Indijo, Holandsko Indijo in Avstralijo. Sleherno letalo ima za 12 oseb prostora, a strogo bodo pazili na to, da se bodo vozile samo ženske. Moški se bodo vozili po že obstoječih progah iz Evrope v Vzhodno Azijo, od katerih je ena francoska, druga angleška in tretja holandska.

Vojna je vzrok, da ta letala odletijo iz Neaplja in ne s Holandske. Toda potujoče ženske bo že v Parizu sprejel letalski kapitan s svojim osebjem in jih bo z vlakom odvedel v Neapelj, seveda v oddelku »samo za ženske«, kakor se spodobi.

Ranjena stražnika, ki sta ukrotila Haceta po napeti borbi, Medle Franc (desno) in Kremžar Gojmir (levo) v ljubljanski bolnišnici. Na levi sedi Kremžarjeva mati, ki je prišla obiskat svojega sina.

Droline novice

General Dodič odhaja

Danes zapušta Ljubljano bivši pomočnik poveljnika dravske divizijske oblasti konjeniški brigadni general g. Dušan M. Dodič. Slovo je težko zanj in za njegovo gospo soprogo, ki sta v dobrih treh letih bivanja med nami resnično vzljubila Ljubljano in njeno prebivalstvo, težko pa je slovo tudi za mnogostevilne prijatelje in znanca ter za vso našo javnost, ki odhajajočega gospoda generala visoko ceni in spoštuje. Gospod general si je

kakor malokateri drugi visoki vojaški dostojanstvenik znal pridobiti v Ljubljani s svojim finim nastopom, uglašeno družabnostjo in s svojo visoko srčno kulturo ogromno simpatij in vseh slojih prebivalstva, ki je videlo v njem utelešeno podobo jugoslovanskega častnika visokih, plemenitih vrlin in lastnosti.

General Dušan Dodič se je rodil 16. februarja 1884 v vasi Milutovcu v trsteničnem okraju in sedanjim moravski banovini. Po dovršenih šestih razredih gimnazije je stopil v XXXIII. razred nižje šole vojne akademije in postal 1903 konjeniški podporočnik, 1910 kapetan II. klase, 1915 major, 1924 polkovnik in 17. decembra 1929 brigadni general. Preden je 22. septembra 1936 prišel v Ljubljano za pomočnika poveljnika dravske divizijske oblasti, je bil poveljnik druge konjeniške brigade.

General Dodič je eden najhrabrejših in najspodobnejših častnikov naše vojske, kar je nespornost dokazal v vojskah, ki se jih je udeležil v srbski armadi. Odlikoval se je v obeh balkanskih vojskah, zlasti v kumanovski bitki ter v raznih izvidniških akcijah. Prava junastva pa je pokazal v svetovni vojski. V bojih pri vasi Maovi in Varni leta 1914 je s svojim eskadronom, ki je imel 164 karabink, napadel 1200 moč broječi oddelek avstrijske vojske in ga po kratkem boju pognal v beg. Sodeloval je skoraj v vseh bitkah svetovne vojske ter se povsod odlikoval. Leta 1916 je s svojim eskadronom ujel cel nemški bataljon s kompletno mitraljesko četo. Sodeloval je tudi v predoru solunske fronte in gonil med prvimi sovražnika skozi Srbijo. V mnoga osvobodjena mesta je prvi vkrakal s svojim divizionom. Kot prvi je tudi prekoračil Donavo in izvršil okupacijo vsega južnega Banata.

Za svojo hrabrost in sposobnost je prejel številna odlikovanja, tako zlato medaljo za hrabrost, Belega orla z meči V. reda, dvakrat Belega orla z meči IV. reda, Karadjordjevo zvezdo z meči IV. reda, Belega orla V. reda, sv. Savo IV. in III. reda, Jugoslovansko krono III. in II. reda, Spomenico kralja Petra in vse druge vojne spomenice. Prejel pa je tudi številna inozemska odlikovanja, tako dve angleški (Sv. Jurija in Sv. Mihaela III. reda), romunska krona III. reda, italijanska, francoski Vojni križ s palmo in panamsko zlato medaljo za hrabrost.

Gospodu generalu in njegovi soprogi želimo v novem bivalstvi obilo sreče in zdravja, ter jima kličemo: Na skorajšnje svidenje! Naj jima bo ob slovesu v tolažbo, da ju bo Ljubljana ohranila in neskaljeno lepem spominu!

Koledar

Petek, 15. marca: Marija 7. zal. Klemen M. Hoff.

Sobota, 16. marca: Hilarij in Tacija, m.: Hervard.

Novi grobovi

† Novi grobovi. V Velenju je umrla gospa Marija Demšič, vdova Tischler roj. Werwer, vdova trgovca in posestnika. Pokojna je bila doma iz znane Slaparjeve domačije v Lukovici pri Domžalah in se je v svoji mladosti poročila s pok. trgovcem g. Tischlerjem. V Velenju in v vsej okolici je bila visoko spoštovana in nadvse priljubljena zaradi odličnih lastnosti. Vedno radodarna ni nikomur odrekla pomoči, kadar se je v sili k njej zatekel. Poleg 4 hčera zapušta 2 sinova, starejšega Riharda Tischlerja, znanega trgovca v Velenju, in Mihaela Tischlerja, prokurista Kreditnega zavoda v Ljubljani. Pogreb blagopokojne bo v soboto, dne 16. t. m. popoldne v Velenju. Naj v miru počiva! Žalujemo naše iskreno sožalje!

Osebnosti

= Nevarno je obol el g. prošt Karel Cerin v Novem mestu. Gg. sobratom ga priporočamo v molitve.

Premestitve v železniški službi

Premeseni so po potrebi službe uradniki VIII. pol. skupine: Cajnko Alfonz, prometni uradnik postaje Ljubljana, v prometno-komercialni oddelek ravnateljstva; Gasparič Francišek, oficial, prometno-komercialni oddelek, v računovodstvo ravnateljstva; Poljak Marija, oficial postaje Ljubljana, v prometno-komercialni oddelek ravnateljstva; Gril Janez, oficial postaje Ljubljana, v prometno-komercialni oddelek ravnateljstva; Gaber Janez, oficial signalne delavnice v Ljubljani, v gradbeni oddelek ravnateljstva; Puhar Ana, blagajničarka voznih listkov postaje Ljubljana, v prometno-komercialni oddelek ravnateljstva. Uradniki

IX. položajne skupine: Suša Vinko, prometni uradnik postaje Sevnica, na Židani most; Dju-falič Milo, prometni uradnik postaje Velenje, v Sevnico; Porenta Jožef, prometnik postaje Kranj, v Rateče-Planico; Garin Franc, strojevodja kurilnice Maribor, v strojno postajo Borovnica; Uradniški pripravniki: Lazar Milan, postaje Kamnik, v St. Vid-Vižmarje; Miller Ivan, postaje Ptuj, v Lesce Bled; Fazarin Fr., postaje Rače-Fram, v Kresnice; Puntar Anton, postaje Ponikva, v Zagorje; Sluga Franc, na službi nadzornika brzojava pri ravnateljstvu, k nadzorniku brzojava v Ljubljani; Kopač Josip, signalna delavnica, k nadzorniku brzojava Židani most. Zvaničniki I. kategorije: Dovč Francišek, skladiščni zvančnik občega oddelka ravnateljstva v prometno-komercialni oddelek ravnateljstva; Grad Jožef, sprevodnik postaje Ljubljana v prometno-komercialni oddelek ravnateljstva. Zvaničniki II. kategorije: Završek Anton, zavirač postaje Jesenice, v Ljubljano-Siška; Dejak Jožef, popisovalec voz prometno-komercialnega oddelka ravnateljstva Ljubljana, v obči oddelek ravnateljstva Ljubljana; Klanjšek Franc, mrač postaje Laško, v Celje; Služitelj Jurman Andrej, čuvaj postaje Ljubljana-Siška, v gradbeni oddelek ravnateljstva. Dnevničarji: Pannovič Milovan, postaje Rajhenburg, v Savski Marof; Sudja Andrija, postaje Velenje, v Brežice; Predikaka Franc, postaje Brežice v Sv. Lovrenc na Dravskem polju; Družinsk Francišek, postaje Nomenj, na Jesenice; Jan Anton, postaja Moškanjci, v Mursko Soboto.

Po prošnji uradniki VIII. položajne skupine: Feme Zdenko, prometni uradnik postaje Rakek, v prometno-komercialni oddelek ravnateljstva; Lenger Anton, prometnik postaje St. Vid Vižmarje, v Ljubljano-Siško; Pečenko Alojzij, prometnik postaje Borovnica, v Ponikvo; Petrič Marija, glavna brzojavkinja postaje Ljubljana, v prometno-komercialni oddelek ravnateljstva. Uradnik IX. skupine: Miklič Fedor, prometni uradnik postaje Lesce Bled, v Ljubljano. Uradniki X. položajne skupine: Vindiš Bruno, pomožni prometnik postaje Trebnje na Dol, na Pragersko; Penko Mihael, pomožni prometnik postaje Blanca, v Trebnje na Dol; Hromec Josip, postaja Kresnice, v postajo Zalog. Uradniški pripravniki: Stojanovič Blagoje, postaje Trbovlje v Velenje; Hrobat Franc, postaje Sobota, v Trbovlje; Babnik Francišek, postaje Rateče Planica, na Jesenice; Rebou Maksimilijan, postaje Savski Marof, v Videm Krško; Zvaničnik I. kategorije: Kastelic Franc, sprevodnik postaje Celje, v Ljubljano. Zvaničniki II. kategorije: Grad Anton, kretnik postaje Sevnica, na Židani most; Drak-sler Franc, kretnik postaje Židani most, v Sevnico; Vode Francišek, blokar postaje Čakovec, ravnateljstvo Zagreb, na postajo Ljubljana; Kalan Viktor, čuvaj proge postaje Predelo v območju IX. sekcije Ljubljana-Siška, na čuvaj-nico 270 v področje II. sekcije Ljubljana; Verščaj Tomaž, čuvaj proge postaja Ponikva na Dol, v področje VII. sekcije Novo mesto, v čuvajnico št. 430 v področje IV. sekcije Maribor. Dnevničar: Viskar Hinko, tovarišč Sloj. Javornik, v postajo Ljubljana.

Artin

Zaprlost, lenivost črev sta vzrok mnogih bolezni. 1-2 Artin dražeje dr. Wanderja vzete zvečer, omogočajo jutraj lahko izpraznjenje.

2 kom. Din. 1.50, 12 kom. Din. 8.—, 60 kom. Din. 27.—

Reg. S. br. 7724/34.

Velika povodenj pri Ljutomeru

Ljutomer, 14. marca.

V teku današnje noči je voda silno narasla. Ljutomer z okolice je pod vodo, kot že nad 20 let ni bil. Čez Ljutomer do Pristave je nepregledno morje vode, ki narasča že skozi 36 ur. Višek je bil danes ob 13, dokler ni ščavnica dvignila iz struge debelih plošč ledu. Led je zaustavljal vodo ter povzročil še večje katastrofe, kot bi bile sicer. Ljudstvo, zlasti vrli ljutomerski gasilci, so odvažali led iz struge potoka Ščavnice. Ves promet je ustavljen. Mariborski avtobus je komaj srečno privozil v Ljutomer, kjer čaka na odток vode. Meščanska šola ni imela pouka. Saj tudi ni bilo moške, ker je cesta od ščavniškega mosta do meščanske šole vsa poplavljen v višini nad 20 cm. Drevored proti glavnemu kolodvoru je ves v vodi nad 60 cm, ter je voda vsega prekopala. Neka ženska bi kmalu utonila. Voda močno dere. Odnosla ji je velik paket in čevlje. Ko to poročamo, voda počasi upada v Ljutomeru samem, dočim so nižje ležeči kraji Pristava, Stročja vas, Tren in Razkrižje sedaj še v večji nevarnosti. Voda je povzročila veliko škodo, ki se sedaj še ne da oceniti. Gasilci so si pripravili po prizadevanju okrajnega načelnika velik čoln, s katerim rešujejo najnujnejše.

— Pri motnjah v prebavi, pri napetosti, vzdigovanju, zgagi, povzročeni po težki zapeki, je zelo primerno vzeti na večer pol kozarca naravne »Franz-Josefove« grenke vode, jutraj na tešče pa isto množino. Prava »Franz-Josefova voda« se izkazuje vedno kot popolno zanesljivo sredstvo za čiščenje črev.

Ogl. reg. S. br. 30474/35.

— G. ban dr. Marko Natlačen je poklonil namesto venca na grob pokojnega profesorja Gabriela Majena 1000 din za uboge šolske otroke pri Mariji Snežni.

— Ban dravske banovine dr. Marko Natlačen v petek, dne 15. t. m. ne bo sprejemal strank, ker bo uradno odsoten.

— Tako imenovani Jožefov semenj v postu v Mirni peči, ki se navadno vrši v ponedeljek po sv. Jožefu, bo letos že prihodnji ponedeljek pred sv. Jožefom, in sicer radi tega, ker pade letos ponedeljek po sv. Jožefu na velikonočni ponedeljek oziroma na praznik Mar. Oznane-nje in bi bilo treba sejem preložiti na drugi prihodnji ponedeljek, na kar bi se ta sejem preveč daleč zavlekel. Toraj Jožefov semenj v

letošnjem postnem času se vrši v Mirni peči že 18. marca, t. j. prihodnji ponedeljek pred sv. Jožefom, na kar se opozarjajo vsi kupci živine in kramarji.

— Kje je bila v Pomurju ugotovljena meningitida? Iz Sobote poročajo: Dozdaj je bilo v sobosko bolnišnico pripeljanih 11 otrok, ki so zboleli za meningitido, ki jih skrbno zdravljuje z injekcijami. Največ bolnikov je iz len-davskega okraja iz okolice Beltince, iz ljuto-merskega okraja pa iz Razkrižja in Goraje Lendave.

— Zimski čari v Matjaževem kraljestvu je naslov zanimivega predavanja o Peči, ki bo danes ob 14.10. v ljubljanskem radiu.

— Za velikonočo v Trst in Benetke. Informacije in prijave le do sobote 16. Putnik.

— Dva napada s koli. Kakor nam poročajo iz Sobote, sta bila v Stanetincih pri Sv. Juriju ob Ščavnici izvršena v dveh sledečih si dneh dva nočna napada s koli. Viktor Vargazon, 20-letni dlnar iz Stanetincev je šel zvečer v Zasade po denar, ki bi ga moral dobiti za prodane kože. V gozdu pri Murščaku so ga s koli napadli trije fantje in mu prizadeali hude poškodbe, da je bilo njegovo življenje v resni nevarnosti. Posebno nevarne udarce je dobil po glavi. Dlnar Franc Sumak iz iste vasi je naslednji dan delil Vargazonovo usodo. Tudi po njem so planili trije napadalc in ga s koli obdelali, da so ga morali prepeljati v sobosko bolnišnico. Kaj je bilo vzrok tem napadom, še niso mogli ugotoviti.

— Uboj pri Kovorju ponovno pred sodiščem. Pred malim kazenskim senatom je bil 31. januarja letos obsojen samski trgovec Anton Košir iz Kovorja pri Kranju zaradi zločina uboja na 2 leti in pol robije, ker je ponoči 27. junija 1938 na Brezjah pri Sv. Neži ustrelil čevljarkega pomočnika Franceta Kokalja. Ta kazenska zadeva je bila prav zamotana. Obtoženi in obsojeni Košir se je zagovarjal s silobranom, češ, da ga je Kokalj nameraval z rovnico napasti in zato je streljal. Proti prvotni sodbi se je Anton Košir po svojem zastopniku, odvetniku dr. Vršiču pritožil na vrhovno sodišče v Ljubljani. To sodišče je ugodilo njegovi reviziji in odredilo ponovno razpravo na sodišču prve stopnje pred malim kazenskim senatom. V sredo, 13. t. m. je bila v sobi št. 134 ponovna razprava, ki jo je vodil s. o. s. g. Ivan Kralj kot senatni predsednik. Pri tej razpravi so bile ponovno zaslišane razne priče. Sodišče se je sedaj postavilo na stališče, da ne gre tu za kak zločin uboja, marveč samo za prekrščenje silobrana. Anton Košir je bil zaradi prestopka silobrana obsojen na 6 mesecev strogega zapor. Državni tožilec je prijavil proti tej sodbi revizijo.

Po državi

* Nemčija in Češka kupujeta jugoslovanski tobak. Te dni se je mudila v Splitu delegacija strokovnjakov nemškega tobačnega monopola. Pregledala je splitska tobačna skladišča in nakupila večje količine tobaka za potrebe Nemčije. Iz Splita je nemško zastopstvo odpotovalo v Dubrovnik, kjer bo prav tako pregledalo ondota skladišča tobaka in sklenilo nove kupčije. V bližnjih dneh pričakujejo tudi prihod zastopnikov češke tobačne režeje, ki bodo prav tako nakupili večje množine tobaka za potrebe češkomoravskega protektorata.

* Na pokopališču krajevo železnico. Zaradi velikega povpraševanja po železu so se povsod zelo pomnožile tatvine stare železnice. Tatovi krajevo vse, kar jim pride železnice pod roke. V Šibeniku so se trije lopovi spravili celo na tamkajšnje pokopališče in pričeli ruvati in lomiti nagrobne križe, ograje in druge železne predmete. Vse to so nosili na velik kup. Toda pri poslu so jih presenetili orožniki, ki so jim prekržali račune. Enega so prijeli, ostala dva pa se je zaenkrat posrečilo pobegniti. Prijeti tat je priznal, da je tudi v okolici Šibenika kradel po pokopališčih železne predmete in jih prodajal kot staro železo.

* Lepi uspehi turistične sezone v Bosni. Kljub temu, da je dotok inozemskih turistov v naše kraje lansko leto zaradi mednarodnih pretresov in še posebno zaradi vojne, ki se je pričela jeseni, precej zastal, izkazujejo posamezni turistični predeli naše države prav zadovoljlve uspehe. To nam kaže tudi poročilo o turističnem prometu v drinski banovini, ki je izšlo te dni. Leta 1939 je obiskalo drinsko banovino vsega skupaj 55.664 turistov, od tega 15.205 tujecev, leta 1938 pa je bilo vsega skupaj 52.042 turistov, od tega 14.765 inozemskih. Po približnem računu so znašali dohodki od tujškega prometa lansko leto v drinski banovini okrog 40 milijonov din.

* Nezdoga naše ladje. Pristaniško poveljstvo v Splitu je prejelo od italijanskih pomorskih oblasti sporočilo, da je jugoslovanski parnik »Solina« last splitskega prevoznika Bulića, nasel na plitvini pri Brindisiju. Parnik je plul iz Reke na Malto in je bil motorjen z madžarskimi volji. Na lice mesta so bili poslani remorkerji, ki bodo poskušali izvleči ladjo s sipine.

* Katastrofalen požar pri Ogulinu. V ponedeljek ponoči ob 11 je izbruhnil ogenj v hiši Mihe Salopeka v vasi Salopek pri Ogulinu. Vas je precej gosto posidana in je tam na majhnem prostoru okrog 150 stanovanjskih in gospodarskih poslopj, ki so večinoma pokrita s slamo. Ogenj, ki ga je podpihoval močan veter, se je hitro širil proti središču vasi, tako da je bila v kratkem času cela vrsta hiš v plamenih. Mnogi prebivalci so si jedva rešili golo življenje. Preden so prispeli gasilci iz Ogulina, je pogorelo že 19 hiš in 16 gospodarskih poslopj. S požrtvovalnim delom so gasilci obvarovali uničenja vso vas. 152 prebivalcev je ostalo brez strehe in brez vsega, kajti ogenj se je tako hitro širil, da niso mogli rešiti ničesar iz gorečih hiš. Ogulinski Rdeči križ je brž organiziral najpotrebnejšo pomoč za uboge pogorelece.

* Velika povodenj v Podravini. Iz Koprivnice na Hrvatskem poročajo, da je tam zaradi naglega porasta temperatura v zadnjih dneh pričel hitro kopneti sneg, zaradi česar je mnogo polj in cest pod vodo. Posebno naglo kopni sneg na obronkih Bilogore, s katere se spuščajo celi hudourniki vode v dolino. Ondota banovinska cesta je na več krajih porušena, skoraj povsod pa je okrog 30 cm pod vodo, tako da je ves promet na njej ustavljen. Zaradi naglega tavanja snega so narasle tudi reke in potoki ter se razlili iz korit. Več vasi je poplavljenih. Tudi predmestja Koprivnice so že deloma pod vodo, ki vdira v kleti in napravila občutno škodo.

* Pred osmi leti storjen zločin odkrit. V Topoli pri Donjem Vakufu v Bosni so orožniki odkrili strahovito zločin, ki je bil storjen pred osmi leti. Leta 1932 je nenadoma umrla

Ljubljana, 15. marca

Gledališče

Drama: Petek, 15. marca ob 15: Rdeče rože. Izven. Globoko znizane cene od 14 din navzdol. — Sobota, 16. marca ob 20: Asmodej. Izven. Znizane cene od 20 din navzdol. — Nedelja, 17. marca ob 15: Zene na Niskavuoriju. Izven. Globoko znizane cene od 16 din navzdol. — Ob 20: Neopravičena ura. Izven. Znizane cene od 20 din navzdol.

Opera: Petek, 15. marca zaprto. — Sobota, 16. marca ob 20: Adriana Lecouvreur. Premiera. Premierski abonma. — Nedelja, 17. marca ob 15: Nižava. Izven. Znizane cene od 30 din navzdol. — Ob 20: Frasquita. Izven. Gostovanje Zlate Gjungenčeve.

Radio Ljubljana

Petek, 15. marca: 7. jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11. Solška ura: Velikonočna oddaja (g. M. Zor) — 12. Domači napevi (plošče) — 12.30 Poročila — 13. Napovedi — 13.02 Iz slovenskih logov (Radijski orkester) — Poročila — 18. Ženska ura: Okrasni vrtni ga. ing. arh. Katarina Graselli — 18.20 Podoknice (plošče) — 18.40 Francoščina (g. dr. Stanko Leben) — 19. Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Samostan Hilendar (prof. Toma Burkovski, Belgrad) — 19.40 Objave — 19.50 Alkoholizem in treznost naroda (g. prof. E. Boje) — 20. Zbor škofijske gimnazije iz St. Vida nad Ljubljano — 20.45 Plošče — 21. I. stilni koncert: Predklastična glasba. Izvajajo godala Radijskega orkestra. Dirigent: D. M. Sijance — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Nekaj za ples (plošče).

Drugi programi

Petek, 15. marca: Belgrad-Zagreb: 20.40 Simf. kon. — Bratislava: 20.20 Zab. gl. — Praga: 20.25 Smetanovi moški zbori. — Solija: 18. Wagnerjeva opera »Vilka«. — Beromünster: 19.10 Weberjeve skladbe. — Budimpešta: 19.25 Cig. ork. — Bukarešta: 19.35 Opera. — Trst-Milan: 17. Klavir. — 22.30 Klavir. — Rim-Bari: 21.10 Simf. okr. — Florenca: 21. Pl. gl. — Soffens: Ork. in pevski konc.

Prireditve in zabave

Glasbena produkcija. Danes popoldne ob 17.30 v franciskanski dvorani nastop gojenec prof. gg. Marice Vogelinkove in Vide Hribar-Jerajev. Vstop prost.

Učiteljski kandidati-maturantje se bodo poslovili od dijaškega življenja s Cankarjevo dramo »Jakob Ruda« v soboto, 16. marca ob 20 zvečer v šolski telodavnici na učiteljsku, Resljeva cesta. Prijatelji učiteljskega naraščaja vljudno vabljani!

Prosvetno društvo Ljubljana-Moste ponovi na splošno željo igro v 9 slikah s prologom »Deseti brate po Jurčevem romanu v nedeljo, 17. marca 1940 ob pol 3 popoldne. Franciskanska prosveta priredi na cyečno nedeljo ob 5. popoldne v franciskanski dvorani dramo »Luč z gora«. Igra je prirejena po istoimenskem romanu in nam prikazuje sliko iz življenja dunajske mladine. Vstopnice so v predprodaji v trgovini Šiligoj.

Dramatski odsek Zveze slovenskih skavtov ponovi na splošno željo občinstva igro »Zrtev spovedne molčečnosti« spisal je igro Spilman režira jo pa Godec Damjan. Ker pri zadnji predstavi nekateri niso dobili vstopnic, prosimo, da si jih zato nabavite v predprodaji pri Šiligoj, Franciskanska ulica. Cene znizane 8, 6, 4, 2 din.

Pianist Lipovšek, ki bo imel svoj koncert v ponedeljek, 18. t. m., bo izvajal Tri sonate, ki jih je napisal slavni italijanski skladatelj Scarlatti, ki je živel v začetku 18. stoletja. Nadalje so na sporedu Haydn, Beethoven, Debussy, Chopin ter domači avtorji: Premrl, Sivice, Osterc in Škerjanc. Koncert bo v veliki filharmonični dvorani. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

Predavanja

Francoski institut vabi na francosko predavanje, ki bo v soboto, dne 16. marca ob 20 zvečer v društvenih prostorih v Narodnem domu. Predaval bo g. profesor Jean Dayre, direktor Francoskega instituta v Zagrebu, o dediščini francoske revolucije. Vabljeni.

Vič. — Prosvetno društvo priredi v petek, dne 15. t. m. zanimivo predavanje s slikami o Finski. Predaval bo g. primarij dr. Mersöl V.

Naše dijaštvo

SKAD »Danica« ima drevi ob 8 redni članski sestanek. Govori g. ravn. dr. Basaj Jože o temi: »Vrednostni papirji«.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta št. 20 in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta št. 78.

mlada Ana Tinja. Ljudje so mislili, da je umrla naravne smrti. Zdaj pa so orožniki dognali, da sta Ano zadavila brat Bogdan in sestra Gospava. Bogdan je lansko leto napravil samomor, najbrže zaradi tega, ker ga je pekla vest. Zdaj so orožniki zaprli Gospavo, ki pa vali vso krivdo na brata. Orožniki nadaljujejo s preiskavo.

* Izsuševanje dalmatinskih polj. Tehnični oddelek izpostave banke oblasti v Splitu je bil te dni obveščen, da je prispel iz Nemčije v Ljubljano poseben stroj, ki ga bodo uporabljal pri izsuševanju dalmatinskih polj. Stroj čaka v Ljubljani, ker je vložena prošnja za osvoboditev od carine. Uporabiti ga bodo za prekopavanje korita reke Cetine in za izsušitev Sinjskega polja. Stroj stane okrog milijon dinarjev.

Dev. Mar. v Polju

Predavanje o državi. V sredo zvečer je na zborovanju MJRZ predaval o državi bivši narodni poslanec g. Smersu Rudolf iz Ljubljane. Tega zanimivega in važnega predavanja so se v lepem številu udeležili fantje iz vse občine. Predavatelj je podrobneje razčlenil pojmi države, zgodovino, razne teorije o državi, podrobneje opisal materializem, razmerje med Cerkvijo in državo ter je končno govoril o naši državi, kjer je poudaril našo zvestoto do Jugoslavije, pa naj so v njej slabi ali dobri časi.

Slovenske Konjice

Občni zbor Dravinske podružnice SPD v Slov. Konjicah bo v ponedeljek, dne 18. marca 1940 ob 20 v klubovi sobi v Narodnem domu z običajnim dnevnim redom.

LJUBLJANA

Akcija za zimsko pomoč v Ljubljani

Ko Ljubljančani bero zagrebške in belgrajske liste, se čudijo, zakaj ljubljanski časniki ne pišejo o akciji za zimsko pomoč, ko so iz drugih mest v listih tako pogosta in podrobna poročila. Seveda so bili zastopniki ljubljanskih dnevnikov tudi povabljeni k sodelovanju v akcijskem odboru, saj prav naši časniki pomagajo vsem dobrodelnim akcijam k tako velikim uspehom, in bi bili lahko prav mnogo pisali. Toda tudi v tem pogledu je Ljubljana pokazala svojo visoko srčno kulturo, ker svoje dobrosočnosti ne obeša na veliki zvon. Zato akcijski odbor zbira darila brez reklame, na tihem in tudi brez pritiska. Ljubljana naj z velikim uspehom akcije za zimsko pomoč dokaže, da se brez propagande in opominov zaveda svojih dolžnosti do bližnjega. In res iz naših gospodarskih krogov prihajajo na Mestno hranilnico ljubljansko naslovljeni prispevki, ne navadno visoki in pogosti, ker Ljubljančani izkazujejo dobroto po starem geslu, naj levica ne ve za dobra dela desnice. Kadar bo pa zbrana za uresničenje načrtov akcijskega odbora potrebna vsota, bo javnost dobila natančen in podroben obračun vseh prispevkov in izdatkov.

Brez propagande zbrani in na tihem podarjeni prispevki za zimsko pomoč se bližajo že polovici milijona!

Predstavniki raznih korporacij in organizacij, ki so podpisale oklic za zimsko pomoč, so s sodelovanjem podpisanih korporacij in organizacij najprej pretehtali zmogljivost vseh pridobitnih stanov in za zimsko pomoč preračuneno vsoto razdelili na razne stanove, nato je pa odbor posameznikom razposlal še posebne prošnje za podporo. Mnogo naprošenih je nakazalo Mestni hranilnici ljubljanski na račun zimске pomoči tako visoke prispevke, kakršne je odbor od njih pričakoval, a razni zavodi in velika podjetja ter nekateri najmočnejši gospodarstveniki našega mesta so se doslej odzvali šele s prvimi obroki daril, ki jih predstavniki naših gospodarstvenikov od njih sme upravičeno pričakovati.

Nekatere zavode, podjetja in gospodarstvenike so pa obiskovale deputacije, ki so pri večini obiskanih imele pravi uspeh. Za to neprijetno in zamudno delo sta se posebno zrtvovala odbornika g. Makso Hrovatin in g. mg. pharm. Slavko Hočevar, prav tako pa tudi član mest. sveta in socialnega odbora g. direktor Josip Vontina, ki izglabljuje dopolnilne za dopolnjenom s temi obiski, prošnjami in pojasnili, kakršna so večkrat prav potrebna in koristna.

Nekateri naprošeni so namreč celo mislili, da bo v Ljubljani zbrani denar poslan v Belgrad osrednjemu odboru za zimsko pomoč. To pomoto moramo tudi javno popraviti, saj prav ves v Ljubljani zbrani denar ostane ljubljanskemu akcijskemu odboru za zimsko pomoč našim revežem, poleg tega pa ljubljanski akcijski odbor računa še celo na podporo iz Belgrada.

Ožji odbor za zimsko pomoč, ki mu predseduje mestni župan g. dr. Juro Adlešič, podpredsednika sta pa predsednik Društva bančnih zavodov g. dr. Ivan Slokar in predsednik Društva industrijske posle vodi predsednik Zdrženja trgovcev g. Viktor Meden, a temu pomagajo tudi kot podpisovalci pri dvigih iz čekovnega računa pri Poštni hranilnici trije odborniki, namreč predsednik Kraljevine zveze zavarovalnic v Sloveniji g. dr. Josip Dermastija, ki opravlja tudi vsa tajniška opravila, zastopnik Prvega društva hišnih posest. g. Makso Hrovatin in zastopnik trgovcev g. Fran Novak, ta ožji odbor torej je z raznimi uradnimi referenti doslej obdelal imenik ljubljanskih pridobitnikov in sploh vire dohodkov ter pripravil tudi predloge, kako naj se zbrana vsota najbolj koristno in plodonosno uporabi za pomoč manj premožnim slojem tako, da bo ta pomoč rodila koristne in trajne plodove za vse ljubljansko prebivalstvo. Ta ožji odbor se je obrnil tudi na Zvezo mest kraljevine Jugoslavije, na Centralni odbor za zimsko pomoč in na druga mesta v Belgradu zaradi upoštevanja

daril za zimsko pomoč pri predpisovanju davčin, sicer je pa župan g. dr. Adlešič kot predsednik odbora za zimsko pomoč tudi že ponovno osebno in ustno z uspehom posredoval tako v Belgradu kakor v Ljubljani pri raznih oblastvih, a tudi pri največjih podjetjih in zavodih ter posameznikih, da je ljubljanska akcija za zimsko pomoč kot dobrodelna akcija s posebnimi prednostmi podprta od vseh strani.

Ves zbrani denar bo razdeljen po sklepih akcijskega odbora ter za pravilno in pravično razdelitev pač dosti trdno jamčijo osebnosti, ki so oklic podpisale kot predstavniki korporacij in organizacij ter sploh kot zastopniki ljubljanskih pridobitnih krogov in tudi kot predstavniki ljubljanske srčne kulture.

Spet pa moramo poudariti, da se nekateri še vedno ne morejo ali nečejo zavedati sedanjih kritičnih socialnih razmer, ki si upajo že javno ogrožati dandanašnji socialni red. Nepoučenost, lahkomišelnost, zakrknjenost ali štišakstvo takih se lahko brido mačuje. Časi so tvegani in v dobi konjunktura so dani vsi pogaji, da se o pravem času zavarujemo pred najhujšim in izognemo usodnim posledicam. Izgovori so torej neutemeljeni in zelo škodljivi! Kakor rečeno, so zmogljivost naprošenih itak pretehtali najbolje poučeni gospodarski strokovnjaki iz zastopniki posameznih stanov ter zato korektore navzdol skoraj niso mogoče, pač so pa pri pričakovanih prispevkih večkrat upravičene korekture navzgor.

Pri pregledovanju prispevkov se pa tudi opaža, da zimске pomoči nekateri ne smatrajo za akcijo splošne dobrodelnosti in zato stoji lepo ob strani, češ, saj nam ni treba sodelovati in podpirati reveže. Oklic Nj. kr. Vis. kneginje Olge pa velja prav vsemu prebivalstvu jugoslovanskih mest, naj po svojih močeh prislokuje revežem na pomoč. Vsa dobrodelnost se mora torej koncentrirati tako, da tudi organizirana dobrodelnost pomaga akciji za zimsko pomoč k čim najčistnejšemu uspehu!

Treznostno zborovanje

bo na cvetno nedeljo ob 10.30 v franciskanski dvorani.

Govore:

Primarij dr. Val. Meršolj: Alkoholizem in zdravje. — Profesor Etbin Bojc: Alkoholizem in treznost naroda. — V imenu mladine govori dij ak.

Vsi, ki čutite potrebo, da se naš narod stréžni, vljudno vabljeni, da pokažete s svojo udeležbo svojo resno voljo, da pridemo do zaželenega cilja.

1 Šesta postna pridiga v stolnici. Drevi ob 6.45 bodo v stolnici litanije, nato pa križev pot s petjem. Ob 7.30 bo šesta postna pridiga prevz. g. knezoškota dr. Gregorija Rožmana. Verniki lepo vabljeni!

1 Vsi rezervni oficirji, ki so obiskovali večerni tečaj za pripravo na izpit za rezervnega kapetana II. kl., naj pridejo zanesljivo v petek, dne 22. marca t. l. zjutraj ob 8.30 na vojaško strelišče na Dolenjski cesti. Hkrati se vabijo vsi rezervni oficirji, ki obiskujejo navedeni tečaj, da se drevi ob 20 zvečer zberejo zanesljivo v prostorih tehnične srednje šole k slovesu od gg. predavateljev.

Kvalitetna optika

Lajec

LJUBLJANA PASAŽA NEBOTIČNIKA

1 Angleško slikarstvo je tema zanimivemu predavanju, ki ga bode imel pod okriljem Angleškega društva v ponedeljek 18. t. m. ob 18 v beli dvorani hotela Union predavatelj umetnostne zgodovine na univerzah v Oxfordu in Belfastu g. Anthony Bertram. Predavanje, ki ga bodo spremljale številne skioptične slike bo tolačenost v slovenščino in bode pokazalo razvoj angleškega slikarstva od početka preko njegovih slavnih mojstrov do moderne dobe.

1 Smuški izlet na Jezersko. Prijave Putnik. 1 Podpornemu društvu za gluhoonemo mladino v Sklad Vite Zupančičeve je darovala gđ. Kati Gregorič, zasebnica iz Ljubljane, znesek 1000 din. Plemeniti dobrotniki za ta velikičudni dar najprisrčneješa hvala!

1 Teden vzgojnih večerov za starše na Drž. poskusni ljudski šoli za Bežigradom. Drevi bo predaval g. dr. Breclj ml. o temi: »Dobri in slabi vplivi športa za razvijanje telesa.« Vsi starši bežigradske mladine vljudno vabljeni. Vstop prost.

1 Literarni večer v Delavski zbornici prirede nočjo v petek 15. t. m. ob 20 pisatelji: Vladimir Bartol, Ljudevit Mrzel, Jože Kranjc, Ladislav Klauta in Igor Torkar. Recitirali bodo najnovejša svoja dela.

Sodba v prevalski zadevi

Ljubljana, 14. marca.

Včeraj ob 18.30 prekinjena razprava v prevalski zadevi pred Vrhovnim kot kasacijskim sodiščem se je danes ob 9 dopoldne nadaljevala. Sledila sta najprej še govora vrhovnega državnega tožilca dr. Stuheca in branilca dr. Stora, nakar sta dobila še besedo navzoča obtoženca dr. Dušan Senčar in g. Sedej. Ob 12.30 je bila dopoldanska razprava končana, nakar se je nadaljevala ob 17.

Sodni dvor je ob 17.15 korporativno vstopil v dvorano, ki je bila polna občinstva, zlasti pravnikov. Predsednik dr. Anton Lajovic je kratko izjavil, da je razprava v tej zadevi končana in da se sedaj objavlja sodba, ki se je glasila kratko:

Vrhovno kot kasacijsko sodišče je v kazenski zadevi proti dr. Dušanu Senčarju in tov. vsled revizije državnega tožilca razsodilo takole: Revizija se zavrne.

Sledila je nato kratka utemeljitev. S to razsodbo je končno likvidirana prevalska zadeva, ki je močno zanimala celo štajersko, posebnost Mežiško dolino.

Kvartet Poltronieri iz Milana, ki bo drevi ob 8 koncertiral v veliki filharmonični dvorani. Vstopnice so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu

Danes nepretrgno zadajkrat ob 16., 19. in 21. uri

Joan Crawford in James Stewart

KINO UNION tel. 22-21

Karneval na ledu

Zadnja prilika, da si ogledate najrazkošnejši film sezone. Atraksije in senzacije na ledu!

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes ob 8., jutri ob 5. uri (znižane cene) in ob 8. uri predvajamo senzacionalni vefilim francoskih igralcev Simone Simon in Jean Gabina

???

ter Georg Brent v največjem G-Man filmu:

Poslednji raketirji

MARIBOR

† Prof. Gabriel Majcen

Maribor, 14. marca.

Včeraj zvečer je na svojem domu v Mariboru umrl zaslužni slovenski javni delavec, častni občan občine Kosaki in oče našega podbana, prof. Gabriel Majcen, v 82 letu starosti.

Pokojni gospod profesor se je rodil dne 6. julija 1858 pri Mariji Snežni v Slovenskih goricah kot sin tamošnjega nadučitelja. Solal se je na mariborski gimnaziji in učiteljskih v Mariboru in Gradcu, nakar je kot mlad učitelj odšel na svoje prvo službeno mesto k Sv. Juriju v Slov. goricah, od tam pa v Slov. Bistrico. L. 1882 je prišel v Maribor, najprej kot učitelj na krčevinsko šolo, nato pa na mariborsko vadnico in končno na učiteljskega za profesorja, kjer je služboval do svoje upokojitve l. 1908.

S prihodom v Maribor je pričelo njegovo najplodovitejše delo. Kot mlad navdušen mož je takoj stopil v vrste narodnih buditeljev in borcev v Mariboru. Njegovo delo pada v najtežje čase bojev za Maribor, kjer je bilo treba orati ledino in ustvariti prve počelke podrobne narodne in gospodarske organizacije. V tem svojem delu pokojnik ni poznal oddiha. Neumorno je deloval v šoli, kjer je vzgojil cele generacije narodno zavedne in navdušene mladine, z vsemi silami je sodeloval pri Citalnici in končno kot znanstvenik odkrival štajerskim Slovincem zgodovinsko resnico, ki je vedno govorila v prilog našemu narodu. V Citalnici je bil pokojni gospod profesor duša pevskega zbora, ki ga je vodil dolgo vrsto let. V Citalnici je imel tudi nebroj predavanj, med drugimi tudi predavanje o Kosovski bitki, kar je v takratnih časih bila nevarna reč in je zaradi tega predavanja imel neprijetnosti s takratno avstrijsko oblastjo. G. Majcen je bil tudi poverjenik Mohorjeve družbe za Maribor, poverjenik Hrvatske in Slovenske Matice in ni ga bilo slovenskega društva, kateremu ne bi posvetil svoje sile. Za slovensko ženstvo, ki takrat ni imelo priliko, da bi se v šoli naučilo slovenščine je vodil posebne jezikovne in literarne tečaje, zbiral je slovenske narodne pesmi, sodeloval je pri Slovenskem gospodarju. Kot vnet zgodovinar je bil član in odbornik Zgodovinskega društva in sodeloval pri postavljanju temeljev slovenskega muzeja. Preiskal je zgodovino mnogih slovenskih naselij in cela vrsta del priča o njegovem obširnem znanstvenem delu na polju slovenske zgodovine. Zadnje njegovo delo je zgodovina Maribora. Rad je zahajal tudi med ljudstvo in je zanj priredil mnogo predavanj. Znan je bil tudi kot priljubljen predavatelj na Prosvetnih večerih mariborske Prosvetne zveze. Tudi v gospodarskih organizacijah se je pokojnik udeleževal. Dolgo je sodeloval v Kmetijski podružnici, ob prevratu pa je postavil čelga moža v Narodnem svetu, kjer so znali ceniti sposobnosti in brezpriremno delavnost gospoda profesorja. Ne smemo pozabiti tudi njegovega dela v Spodnještajerski ljudski posojilnici, katere blaginjak je bil nad 25 let. Tudi porast tega našega denarnega zavoda je v marsičem zasluženega dela našega zaslužnega pokojnika. Pri vsem njegovem javnem delu ga je vodila globoka katoliška verska zvest, ki je ni nikoli prikrivala. Vera mu je bila voditeljica v vsem njegovem življenju, javnem in zasebnem. Zato pa je bilo njegovo življenje in delo blagoslovljeno in je na jesen mogel z mirno vestjo gledati nazaj v svoje življenje.

Markantne osebnosti g. prof. Majcena danes ni več med nami. Nastala je vrzel, ki jo bo težko izpolniti. Umrl je mož iz junaške zgodovine Maribora in slovenskega Štajerja, ki nosi pečat tudi njegovega dela. Zato ga bo slovenska javnost ohranila v trajnem in najlepšem spominu.

Slovenski Maribor se bo od velikega narodnega borca poslovil danes, v petek popoldne ob pol 17. uri, ko bo krenil pogreb izpred kapelice na mestnem pokopališču.

Naj v miru počiva! Hudo prizadeti družini naše globoko sožalje!

18. marca 1940 ob 20 vsi na DIJAŠKO TELOVADNO AKADEMIJO V NARODNEM GLEDALIŠČU

Predprodaja vstopnic v knjigarni sv. Cirila na Aleksandrovi cesti št. 6.

m APZ. Jutri s popoldanskim brzovlakom se pripelje v Maribor Akademski pevski zbor iz Ljubljane, ki bo ob 20.15 v sokolski dvorani (Union) priredil koncert pesmi iz citalniške in poznejše dobe do početkov »Novih akordov«. Vstopnice so v prodaji pri »Putniku«. Istotam dobite tudi programne zvezke. Se je čas za vstopnice, ne zamudite!

m Mariborski fantovski odseki imajo v soboto 16. marca ob 6. zvečer v Alojzijeve cerkvi duhovno obnovo. Govori g. rav. Jakob Richter. V nedeljo, dne 17. marca je isto tam ob pol 7 zjutraj skupno sv. obhajilo vsega članstva. Na praznik sv. Jožefa pa bo ob 11 dopoldne v dvorani na Aleksandrovi cesti 6 skupen sestanek mariborskih in okolinskih fantovskih odsekov v proslavo 1. obletnice kronanja sv. očeta Pija XII. Govori g. dr. Trstenjak. Na sporedu so tudi pevske točke, zborna deklamacija in zaobljuba mladcev.

m Sestanek mariborskih stavlincev. Zveza združenih delavcev v Mariboru je sklicala sestanek gradbenih delavcev, na katerem je bila sprejeta resolucija z važnimi zahtevami stavlincev. — Predvsem zahtevajo, da se jim izplača brezposelnostna podpora sedaj po 15. marcu, ne pa po 15. aprilu, ker so sedaj bolj potrebni pomoči, kakor potem, ko bo slavnostna sezona že v teku ter bodo imeli za-

poslitev. ZZD se je odločno zavzela za upravičene zahteve stavlincev ter obstojajo izglede, da se bo zlasti izplačilo podpore za brezposelnost uredilo.

m Slomškova družba, podružnica v Mariboru ima v soboto 16. t. m. ob 16 svoj redni sestanek v mali dvorani Zadržne gospodarske banke. Predava banovinski šolski nadzornik g. F. Bobič o elementarni čitanki. — Člani in prijatelji vljudno vabljeni.

m Razveljavljene licitacije lovišč. Banska uprava ni odobrila licitacije za znana lovišča Sv. Janž na Dravskem polju, Slovenja vas, Grajena in Sv. Vid pri Ptuj. Ta lovišča so bila izdražbana nedavno na licitaciji v Ptuj ter so jih izdrazili lovski namerniki, ki niso naše narodnosti.

m Pogreb profesorja Gabriela Majcena bo danes ob pol 5 izpred kapelice na mestnem pokopališču.

m Smučarje in planince opozarjamo na radijsko predavanje »Zimski čari v Matjaževem kraljestvu«, ki bo danes ob 14.10. Predavanje se vrši v seriji zimskošportnih propagandnih predavanj, ki jih prireja ljubljanska radijska postaja.

m Prospekt mesta Maribora. V našem včerajšnjem poročilu o novem prospektu Maribora je izostalo priznanje znanemu mariborskemu fotomaterju Marjanu Pfeiferju, nastavljenju Mariborske tiskarne, ki je največ prispeval z izbranimi svojimi foto-posnetki. Tako je tudi izostalo ime grafika Rudolfa Gorjupa, nastavljenca Mariborske tiskarne, ki je izdeloval nov načrt mesta Maribora in dopotovalno skico, kar mu je odlično uspelo. Popravljamo tudi tiskovno napako s tem, da izide drugi prospekt mesta Maribora predvidoma v jeseni 1941.

m Namesto venca na grob pokojnega prof. Gabriela Majcena sta darovala Ivanka in dr. Franjo Lipold 200 din za Počitniški dom kraljice Marije na Pohorju.

m Za Vincencijevo konferenco franciskanske župnije v Mariboru je daroval namesto venca na grob svojega prijatelja blagopokojnega profesorja Gabriela Majcena podžupan Žebot 100 din.

m Propaganda za gojitve malih živali v okolici. Odbor Zdrženih gojiteljev malih živali v Mariboru je začel s hvalevredno propagandno akcijo v mariborski okolici, kjer bi si lahko prebivalstvo z umno gojitvijo malih živali ustvarilo lep postranski zaslužek. V soboto zvečer ob 7 bo predavanje o kokošjereji, kunciereji itd. v gostilni Zel v Zrakovcih; v nedeljo 17. marca pa bo isto predavanje ob 10 dopoldne v gostilni Zupan v Devici Mariji v Polju.

Gledališče

Petek, 15. marca zaprto. — Sobota, 16. marca ob 20: »Gejša«. Premiera.

Litija

Blagoslovitev disperzerja. V nedeljo dne 3. marca ob 11 dopoldne so se zbrali v prostorih predilnice v Litiji zastopniki oblasti, dobrodelnih ustanov in društev, da prisostvujejo blagoslovlitvi disperzerja. Predsednik protijelične zveze v Litiji, gospod Gajja, je v uvodu svojega govora pozdrvil zastopnika banke uprave okrajnega načelnika dr. Gregorina, primarija dr. Neubauerja, zastopnika OUZD dr. Bohinca in vse druge zastopnike, med njimi tudi dekana g. Antona Gornika iz Smartna pri Litiji, nakar je očrtal dosedanje delo protijel. zveze. Primarij dr. Neubauer je nato zbranim govoril o razvoju protijeličnih zvez in njihovi važnosti za zdravstvo našega naroda. Izrazil je upanje da bo Slovenija v dveh letih preprežena s temi človekoljubnimi ustanovami, ki se bodo borile proti jetiki med našim narodom.

Zastopnik OUZD g. dr. Bohinc je Zvezi obljubil vsestransko podporo, ker je Okrožni urad predvsem zainteresiran, da disperzerji uspešno delujejo. Rekel je dalje, da so disperzerji postali božja pota za bolne in zdrave ljudi. Z vedno večjim zupanjem se naš narod zateka v te zdravstvene edince. Predsednik Zveze g. ravatelj Gajja je nato izročil disperzer v varstvo kuratorija, ki ga tvorijo župan gospod Hinko Lebinger, predsednik zveze g. Gajja, župan Rus Ignacij iz Smartna pri Litiji, dr. Lebinger Franc, kot vodja disperzerja in ga. Jelničkar Tončka. Pred blagoslovlitvijo je imel domači gospod župnik Vinko Lovšin kratak nagovor, v katerem je zlasti povdaril svetopisemske besede: »Zastonj se trudijo zidari, če Gospod ne zida hiše.« Po blagoslovlitvi so si vsi udeleženci ogledali prostore in röntgenski aparat, ki sta ga gledalcem razkazala in razložila primarij g. dr. Neubauer in dr. Lebinger. Vsi udeleženci so si bili edini v tem, da je disperzer v Litiji eden najlepših v Sloveniji. Odboru zveze z gospodom Gajjem na čelu gre za to veliko zdravstveno in socialno pridobitev vse priznanje!

Slovenska Krajina

Martjanci. V nedeljo je bil za našo občino ustanovni občni zbor Kmečke zveze. Udeležba je bila prav zadovoljiva. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da se Kmečka zveza lepo razširja v tej občini, kakor tudi v sosednjem okraju sploh. Odbor, ki je bil na občnem zboru izvoljen, nam je porok, da se bo storilo vse, kar je mogoče, da se stanje našega kmeta zboljša. V odboru so izvoljeni: Bajlec Ivan, šolski upravitelj, Novak Jožef, Vogrinčič Janez, Ovsenjak Ludvik in poleg teh še po en zastopnik iz posameznih vasi občine.

Sobota

Kino Central. Lastnik kina Central g. Ditrch je dosegel, da je spet dovoljeno obratovanje kina, ki je bil že od septembra zaprt. Banska uprava mu je varnostnih ozirov zaradi pomanjkanjkljivih prostorov ni mogla izdati dovoljenja, ki ga je za lastnik zdaj dobil, ko se je proti odloku pritožil na višjo inštanco. Kino je že začel z obratovanjem in zaenkrat predvaja samo madžarske filme.

KULTURNI OBZORNIK

Cerkveni slikar J. von Führich

Ko sem si letos v župni cerkvi v Predosljah ogledal nove jaslce, kakor jih je po bistroumni zamisli predavatelja župnika Ignacija Zupanca izvršil slikarski mojster Bradaska, sem se spomnil na Führicha in njegove umetniške jaslce. Prav tedaj, oziroma en dan prej, je minulo 140 let, kar je bil rojen Jožef Führich, tisti slikarski mojster, ki je s svojimi znanimi deli tolikokrat dvignil in ogledal dušo slovenskega ljudstva. Takrat že sem nameraval napisati o njem daljši članek, pa pri mnogem drugem literarnem historičnem delu mi je kar zastal in sedaj mi ga je zopet vzbudila kratka beležba v »Slovenču« (1. marca t. l.): 140letnica velikega cerkvenega slikarja J. von Führicha.

Führichovo ime nas še danes vodi k tisti pristni katoliški umetnosti, ki ji verska prvina ni vnanji okrasek, marveč kakor notranji sestavni del. Führich je bil katoličan in umetnik iz enega kova. Ni se izbrana in preiskana vsa njegova bogata zapuščina, da bi mogli premeriti, kako se je med sebojno prešinjalo katoliško življenje in umetniško ustvarjanje in duši tega izrednega moža.

Führichove prve risbe k Tieckovi »Genovefi« in Goethejevi idili »Herman in Doroteja« so že pokazale, da bo svojo umetnost posvetil verski misli, zlasti pobožni ljudski veri. Ni se bal, da bi bila pri tem ustvarjanju umetnost kakor koli »oneščena«. Prav to značajno mišljenje in značilno usmerjenje mu je naklonilo štipendijo za triletno bivanje v Rimu. Spomin teh treh let v umetnostnem pogledu tako znamenitih let (1827—1829) je zapustil v treh freskah, ki jih Villa Massimo prištevajo med svoje najdražje umetnine. Snov za to slikarsko delo je dal Führichu Tassov epos »Osvobodjeni Jeruzalem«. Nor izraz in dokaz, kam je umetnik usmeril svoje delo. Krog vernih umetnikov, »nazarenov«, katerim se je v Rimu pridružil Führich, je videl v tem delu novega mojstrskega preroditelja cerkvene umetnosti. V Führichovih zapisnikih se večkrat bero prijateljska imena: Overbeck, Veit, Koch, Schnor, poleg imen njegovih učiteljev in vzornikov, ki sta bila Ginzl in Bergler. Jakob Ginzl je Führichu znal zlasti za upodabljanje božične skrivnosti.

Kako je Führichovo dušo prevzela božična skrivnost, je umetnik sam zapisal v svojih zapisnikih »O umetnosti« (1866). »Sveta noč! Čudovito ime. Vse umetnosti bi rad dal ta nebeski naslov, vso znanost bi povabil, naj si ga pridobi.« V tem duhu je učil in deloval 1841—1872 polnih trideset let kot profesor na dunajski Akademiji. V tem času so tudi nastala njegova, po vsebini in obliki monumentalna dela.

Ciklus fresk cerkev v Alterhenfeldu (1854 do 1861) mu je zagotovil nesmrtno slavo. Manj se mu je v ubranosti barv posrečil sicer umetniško visoko priznani in v cerkveni umetnosti splošno znani: Krizev pot v cerkvi sv. Janeza Nepomuka. Naš mojster Plečnik posebno ceni Führichovo »Marijino življenje«, kar je pokazal s tem, da je v »Domu in svetu« 1922 za priloge »Rože« k besedilu priredil ta Führichov roženski ciklus. Tudi nemške revije nam iznova podajajo Führichove mojstrovine v okviru samostojnega umetniškega besedila. V tem pogledu se posebno odlikuje nemški zgodovinski kompozicijski kritik in esejist Jožef Bernhard. Bernchardova beseda skoraj ne zaostaja za Führichovi mi kompozicijami: »Jakob in Rahela«, »Zgodba iz gubljene sine«, »Marija hiti v gore«, »Kristus gre na Olsko goro«, da naštejemo le nekaj imenitnejših. Pa tudi Führich sam je že k danemu besedilu narisal več lepih risb, kakor k Tomaža Kempčana Hoji za Kristusom, k svetopisemski knjigi Noema z Ruto, k očenašu in še k drugim knjigam.

Avugst von Würndle, Führichov učenec in zet, je skušal zlasti v upodabljanju božičnih jaslca nadaljevati delo svojega mojstra. Tako je hotel uče-

nec dejansko poudarjati najgloblji pomen svojega učitelja za cerkveno umetnost. Kar je Avugst von Würndle pokazal v svojih delih, to je njegov sin H. von Würndle še jasneje dosegel z objavo in razlago Führichovih izbranih del (1894). Oba prikazujeta svojega slavnega sorodnika kot umetnika, ki je vselej in povsod pristno katoliško mislil in čutil, pristno katoliško učil in ustvarjal.

Führich je 1875 napisal svojo avtobiografijo, vendar ne v tej, ne v kateri drugi svoji izjavi ni umetnik bolje označil svoje umetnosti kakor v članku »Jaslce, ki niso ne igra, ne teater«, ki ga je priobčil v dunajskem listu »Volksfreund«.

»Raznovrstno po barvi in duhu ter nad vse prijetno je klitje in cvetje na vrtu sv. Cerkev, s katerim ona vsa deviška sama sebi vije slovesni venec cerkvenega leta ter si z njim krasi nevestino čelo. Kdor eno izmed teh cvetic — četudi samo mačeho ali skromno vijolico — s pravim in ponižnim čutom zaradi nje same neguje in varuje, temu vrtnar tega ne bo pozabil, pa tudi z ljubeznijo in hvaležnostjo se ga bodo spominjali tudi oni, ki se bodo naslajali z duhom in bleskom teh cvetic.

Ena izmed najljubeznivejših cvetic kljuje v zimski pustoljubi, v medlih sončnih žarkih, planinska roža pod snegom in ledom. To je skrivnost božičnih jaslca, kakor jih je s privoljenjem Svete stolice naredil serafinski Francisek za tihe in otroške duše in kakor se posihob postavljajo vsepovsod po cerkvah v zasebno in javno pobožnost. V mnogih krajih se je ta lepa navada v polni svežosti ohranila do danes kljub modrosti osemdesetih in devetdesetih letih preteklega stoletja.

»Visoka oblikovalka človeštva, sveta Cerkev, je vse dvignila k višji prostosti, da bi našla v vsem vzgojni pripomoček. Šole znanosti in umetnosti so bile tako dolgo velike in blagodejne, dokler je ona kot učiteljica sedela v njih. Ustanove, ki jih moremo pri današnjih razmerah komaj v mislih združiti s cerkvenostjo (kakor na primer gledališče), so bile kdaj Cerkev postrežljiva roka v dosegu tega, kar je edino potrebno. Toda te ustanove so se ji izvile iz rok, da bi se kot orožje obrnile proti njej.

»Svetovna zgodovina je bila prisiljena k odpadu, ker so jo tajili in preobrili, in kako so nazivali to tajitev in preobrnitev. Rekli so ji — zgodovinska znanost. In upodabljajočo umetnost, ki se je v novejšem času po svojih boljših in mislečih zastopnikih zopet obrnila k svojemu cerkvenemu izvoru, so sramotili in zasmehovali, ko si je kljub zapostavljanju in kljub zemeljski škodi iskala domaćih tal. In da bi mogla umetnost ustvarjati malike, ji malikujejo in jo zagovarjajo, kot da bi umetnost imela kakor Bog sama v sebi svoj namen. Tako hočejo vse, kar je bilo nekdanj cerkveno (ali vsaj versko) odtujiti cerkveni (verski) službi in ponižati do svetne službe.

»Celo jaslce so v teku časov izgubile svoj bistveni značaj, prej polne otroškega duha, so sedaj v mnogih primerih kar otročje... Glavni predmet se je potisnil v ozadje. Z ovenelim cerkvenim duhom se je polagoma izgubil tudi pesniški čar in pomen, ki ga včasih pri jaslcah nikoli ni manjkalo. V radosti mi je, da morem (ob ocenjenih novih jaslcah Jakoba Ginzla) opozoriti svoje katoliške brate in sestre na to, kar vem iz svoje lastnekušnje, kaj so mi bile ljube jaslce kot otroku — in nikakor se ne bojim povedati — kaj so mi še sedaj, ko sem že v sivih laseh.

Za mojstra Führicha moremo reči: coepit facere et docere; začel je najprej delati in potem učiti. Umrli je 13. marca 1876 na Dunaju. V vrsti cerkvenih slikarskih mojstrov bo Führichovo ime ostalo slavno.

Alojzij Merhar.

† Prof. Emerik Beran

Tiho, skoro neopazno je šla mimo naše javnosti nepričakovana smrt prof. Berana. Tih in skromen je bil v vsem svojem življenju in glasbenem delu, pa vendar pomemben tudi za našo glasbo. Pokojnik je bil rojen 1. 1868. v Brnu; glasbo je študiral na tamošnjem konservatoriju in je bil odlični učenec slavnega skladatelja Leoša Janáčka, s katerim je tudi poslej vse do njegove smrti vzdrževal tesne stike. Takoj po diplomu je pričel poučevati na brnskem konservatoriju, vse predpisane državne izpite za profesorja glasbe je dovršil na Dunaju. Kot plodovit skladatelj se je udeleževal v vseh vrstah glasbe: od samospevov, zborov, maš, komorne glasbe, velike instrumentalne suite do simfonij in opere. Prve simfonične skladbe so bile izvajane pod njegovim vodstvom že v Brnu, mnogo njegovih del je bilo izvedenih v povojnem času v Mariboru, kjer se je pokojnik skozi tri desetletja (od 1898—1926) posvečal glasbeni vzgoji slovenskega učiteljskega naraščaja. Z veliko vlogo se je udeleževal tudi kot reproduktivni glasbenik, bodisi v zboru, bodisi v komorni glasbi, kjer se je prizadeval doseči čim popolnejšo umetniško višino. Za to si je pridobil mnogo zaslug tudi z intenzivnim pedagoškim delom kot honorarni profesor za violončelo na drž. konservatoriju v Ljubljani (od 1928—1936). In ko se je umaknil v zaslužni pokoj, je še vedno z mladostno neumornostjo in zanimanjem zasledoval vse kulturne, posebej še glasbene dogodke pri nas. To mladostno svežost duha, njegovo ogromno znanje, plemenitost in poštenost njegovega značaja je moral občudovati vsakdo, ki je poznal pokojnega prof. Berana. Za njegovo neumorno delo, ki ga je nesebično posvetil nam Slovincem, kot mnogi drugi češki glasbeniki, mu moramo biti še posebej hvaležni. Slava njegovemu spominu! W.

Pred premiero Cileajeve opere

»Adriana Lecouvreur«

(K premieri v soboto 16. t. m.)

Francesco Cilea spada v tisto vrsto italijanskih skladateljev, katerih dela so ponesla slavo italijanske opere po vsem kulturnem svetu. Njegovo najboljšo delo, »Adriana Lecouvreur«, so izvajali že na vseh največjih svetovnih odrih, povsod z najlepšim uspehom. Z našo ljubljansko uprizoritvijo prihaja ta vseskozi plemenita opera kot prvič v Jugoslaviji tudi na naš oder, v skrbni glasbeni pripravi kapelnika A. Neffata in v odlični režiji Cirila Debeveca.

Francesco Cilea, poznejši ravnatelj neapeljskega glasbenega konservatorija, je že v zgodnji mladosti znal izraziti svoja čustvovanja in misli v spevih in ritmičnih očarljive svežine. Njegov umetniški obraz se je izoblikoval v studiju klasike in največjih zlasti italijanskih glasbenih duhov, kar daje posebno barvo njegovemu slogu. Njegov razvoj in njegova pot je bila pot tradicije in evolucije. V svoji glasbi je nekako združil čisto bellinijevsko melodijo z verdijevsko dramatično razgibanostjo in s svojim osebnim elementom: mehko, tožno než-

nostjo, ki se pa mahoma lahko sprevrže v vzkril najbolj pekoče bolečine. Že s svojim prvim opernim delcem, konservatorijsko šolsko nalogo, »Gina«, je ob najzgodnejših začetkih svojega umetniškega udejstvovanja vzbudil pozornost najznamenitnejših sodobnih italijanskih glasbenih kritikov: toliko ognja, temperamenta, pesmi in nervov pravega opernega komponista je bilo v njem. Tudi v njegovih nadaljnjih mladostnih delih, v operah »La Tilda« in »L'Arlesiana«, je bolj in bolj prihajala do izraza skladateljeva svojska osebnost, ziva melodična barvitost in smisel za tenkočutno ljubavno čustvo.

Tem svojim duhovnim in glasbenim lastnostim kot nalašč primeren libreto je Cilea dobil v A. Colantijevi predelavi znane E. Scribeove in E. Legouvejeve drame »Adriana Lecouvreur«. V tem osnutku za lirčno opero so bili ohranjeni vsi rekviziti Scribeove romantike: ljubezen in sovraštvo, junštvo in strahopetnost, samozrtvovanje in prevara, dočim se skozi dejanje nenehno vije gibko izmenjavanje situacij. F. Cilea je temu vsebinskemu jedru ustvaril čudovito ustrežajoč glasben okvir, preko katerega prekipeva bogata skladateljeva melodična iznajdljivost. Njegove melodije sicer niso udarne, pač pa človeka zagrabijo in ga prisilijo, da se poda njihovem toku in po njih vzbujenim čustvom. V oblikovnem oziru delo kar diha od svežine in intimne lepote, toliko blesteče inspiracije je v njem. Cilea namreč ni pozabil na muziciranje niti v trenutkih, ko je imel pred očmi specielno operne efekte. Njegova prava žilica se zlasti jasno pokaže v četrtlem dejanju, ko se v orkestru sprostijo vse odvisnosti ter mu prvine iz srca zgolj nadvse čista, enostavna in pristna melodija. Z njo je dal čisto svojski doprinos opernemu ustvarjanju: tako nežnega, vzvišenega in poetičnega elementa ne zasledimo zlepa v svetovni operni literaturi.

Premiera »Adriane Lecouvreur« je bila 1. 1912 v Milanu na Teatro Lirico, in sicer je pel tenorsko partijo sam sloviti Enrico Caruso. Delo je v vzgledni pripravi in interpretaciji najboljših italijanskih umetnikov doživelo takoj prodoren uspeh. V dobrem desetletju si je utro pot tudi izven meja svoje ožje domovine. Tako se je »Adriana« izvajala samo v letu 1913 nič manj nego na sedemindvajsetih svetovnih gledališčih, od Odeše, Varšave, Hamburga in Barcelone do Buenos Airesa in Uruguaya.

V Italiji ni seveda nič manj priljubljena od Verdijevih, Puccinijevih in del ostalih velikih mojstrov italijanske opere. Uspeh ji je povsod zagotovljen tudi zaradi igralsko efektivnih in pevsko hvaležnih glavnih partij, izmed katerih je kajpa najtežja naslovna.

V naši uprizoritvi jo bo pela naša mlada, še zelo mnogo obetajoča pevka, K. Vidaličeva. Sakega grofa Mavricija bo pel Franci, ki je v junških partijah posebno odlični. Mnogo zahtevne partije imajo še: Janko (Michoumet), Kogioeva (princesa Buillonka), Zupan (prince Buillonki) in Banovec (abbe de Chazenil).

Nosite »HINKO« klobuke!

Specialni tečaj za vajence elektrotehničnih obrti iz cele dravske banovine. Združenje elektrotehničnih obrti dravske banovine v Ljubljani je za svoje vajence poslednjih dveh letnikov priredilo študentski tečaj, ki ga je obiskovalo 50 učencev te stroke in je vsestransko dobro uspel. To je po vrsti že 10. tovrstni tečaj, ki so ga priredili elektrotehnikarji za svoj naraščaj. — Na sliki vidimo udeležence s predavatelji.

ŠPORT

Nemška reprezentanca proti Madžarski, Jugoslaviji in Italiji

Nemški nogomet stoji pred velikimi nalogami: 7. aprila nastopi nemška reprezentanca v berlinskem olimpijskem stadionu proti Madžarski, teden kasneje igra na Dunaju proti Jugoslaviji in 5. maja je na sporedu tekma z Italijo v Milanu. Za vse te tekme je treba temeljitih priprav, zlasti za tekmo proti Italiji, ki bo najtrši oreh v teh treh srečanjih. Poleg tega pa še nekaj nemških reprezentativnih igralcev ne bo moglo igrati zaradi česar je državni trener nemške nogometne reprezentance dr. Herberger pozval v času od 12. do 17. t. m. 47 raznih igralcev v Berlin, med katerimi je mnogo novih in mladih nogometašev, katere bo zvezni trener preizkusil. V ta namen bodo odigrali v Berlinu tri trening tekme proti berlinskim klubom.

Prvi Maekijev nastop v Ameriki

Svetovni rekorder Taisto Maeki je imel na svoji turneji po Ameriki prvi nastop v San Franciscu, kjer je teklen na tri milje (4827 m) in seveda zmagal s precejšnjim naskokom v času 14:15,3 min. Vendar pa je njegov svetovni rekord za pol minute boljši od sedanjega rezultata. Ob isti priliki je teklen njegov rojak in spremljevalec Nurni tri četrti milje v ekshibiciji. Kakor znano nastopata Maeki in Nurni v Ameriki v propagandne namene za svojo domovino Finsko.

Nov plavalni rekord na 4x100 m

V Newyorku so postavili prejšnjo soboto nov svetovni rekord v prostem plavanju v štafeti štiri krat sto metrov. Doseženi čas se glasi 3:54,4, medtem ko je bil prejšnji rekord postavljen v času 3:59,2 min. Vsak plavalec je rabil povprečno za svojih 100 m 58,6 sekund.

Grški in italijanski atleti bodo tekmovali

Italijanska lahkoatletska zveza je sklenila, da bo nastopila njena lahkoatletska reprezentanca proti grški ekipi konec junija t. l. v Atenah. Grki se zelo navdušujejo za to korak italijanske lahke atletike.

Madžari bodo sodelovali v podonavskem pokalu

Madžarski državna zveza za telesno vzgojo je na svoji zadnji seji sklenila, da odobri sodelovanje madžarskim klubom v tako imenovanem malem srednjeevropskem pokalu, zlasti še zato, ker se staro pokalno tekmovalstvo zaradi težke mednarodne situacije ne bo moglo izvesti v svojem prvotnem obsegu. Na isti seji je ta zveza tudi sprejela vse sklepe zagrebške konference ter konstituiranju podonavskega pokala kakor tudi razlogo, zakaj se Budimpešta pridružuje temu pokalu.

Prvenstvo mesta Maribora v rokoborbi

Dne 15. in 16. t. m. bo v Mariboru prvenstvo Maribora v rokoborbi. Nastopila bosta dolgoletna rivala SSK Maraton in Pekovski športni klub, ki sta se za ta nastop temeljito pripravila. Iz obeh klubov so izšli letošnji državni reprezentanti, kakor Ivanič, Verbošt od Maratona ter Fišer in Pirber od PSK. V welter kategoriji se z velikim zanimanjem pričakuje nastop državnega reprezentanta Ivančiča od Maratona, ki se je pravkar vrnil iz Carigrada, kjer je zastopal zelo uspešno barve naše države. — V petek, 15. t. m. bodo samo interne predtekmice v prostorih SSK Maratona v Miklošičevi ulici, v soboto pa bodo javni finalni nastopi v Zadrugi gospodarski banki.

Finska letna bilanca v lahki atletiki

Finci so že konec lanskega leta napravili bilanco uspehov, ki so jih dosegli v letu 1939. S temi uspehi so lahko povsem zadovoljni; to leto je bila namreč največja priprava za olimpijske igre, ki bi se imele vsiliti letošnje poletje v Helsinki.

V preteklem letu je bilo postavljenih deset novih svetovnih rekordov. In od teh jih je postavila samo Finska sedem! Maeki je postavil pet rekordov, Tamila se je izkazal na 25 km in končno je zmagala finska štafeta na progi 4x1500 m v novem rekordnem času. Poleg tega so postavili 16 novih državnih rekordov, ki jih v naslednjem navajamo:

1500 m: Hartikka 3:50.
2 milji: Mäki 8:58,2 (tudi svetovni rekord).
3 milji: Mäki 13:52,4 (tudi svetovni rekord).
5000 m: Mäki 14:08,8 (tudi svetovni rekord).
6 milji: Mäki 28:55,6 (tudi svetovni rekord).
10.000 m: Mäki 29:52,6 (tudi svetovni rekord).
25 km: Tamila 1:21:27 (svetovni rekord).
200 m zapreke: Storskrubb 24,8 sek.
400 m zapreke: Virta 53,2 sek.
4x200 m: Viipurin Urheilijat 1:29,7.
4x800 m: Tampereen Urheilijat 7:49,8.
Skok s palico: Lähdesmäcki 4,15 m.
Troskok: Rajasaari 15,52 m.

Kladivo: Veirilä 58,67 m.
5 km hoja: Hyytiäinen 24:45,5.
10 km hoja: Hyytiäinen 50:36,8.

Tri stvari so bile zelo začelne za finsko lahko atletiko v preteklem letu:

1. da je domena Fincev še vedno met kopja in teki na dolge proge;
2. Ponovna zmaga nad Švedi in sicer A in B reprezentance;
3. Definitivni prodor več Fincev, ki so v preteklem letu tudi v nefinskih disciplinah uspešno napredovali.

Izredna opora finske lahkoatletske reprezentance je vedno Matti Jaervinen, čudoviti metalec kopja, ki je pri desetih metingih vrzel kopje povprečno 74,58 m daleč. Ta številka je brez dvoma bajna. Jaervinen je takole zalagal kopje: 76,48 m, 75,68 m, 74,88 m, 74,79 m, 74,65 m, 74,41 m, 74,21 m, 73,89 m, 73,73 m, 73,21 m. Vsak izmed navedenih metrov je rekord zase. Kako izborni so Finci v tej lahkoatletski disciplini, lahko pogledamo še povprečno znamko Nikkanena (72,80 m) in Autonen (72,52 m). V metu kopja so Finci brez konkurence.

ZFO

Kropa vas vabi!

V nedeljo, 17. marca ob pol 3 popoldne bodo v Kropi odsekovne in medklubske skakalne tekmu v zvezi z blagoslovitvijo in otvoritvijo nove smuške skakalnice. Skakalnica je oddaljena pol ure od postaje Otoče, zgrajena je po načrtih inž. Bloudeka in dopušča skoke do 32 metrov. Obeta se zelo zanimiva borba, saj so obljubili svojo udeležbo naši planiški junaki z državnim prvakom Novšakom na čelu. — Vabimo vse tekmovalce in občinstvo, da se udeleži te zadnje prireditve v letošnji sezoni.

II. okrožje akademija Kamniškega okrožja

V nedeljo, dne 17. t. m. bo v Mengšu (Društveni dom) priredilo kamniško okrožje ob pol 4 popoldne II. okrožno akademijo z naslednjim sporedom: 1. Proste vaje za leto 1940 — člani FO-Ihan; 2. proste vaje — naraščaj FO-Homec; 3. telovadno uro, izvajajo člani FO-Komenda; 4. proste vaje za leto 1940 — mladci FO-Dob; 5. Na konju telovadijo člani okrožne vrste; 6. vaje z meči izvajajo člani FO-Vodice; 7. s prostimi vajami za leto 1940 nastopi naraščaj FO-Grobje. — Po odmoru sledi govor. Nato pa nastopijo člani FO Mengš v simbolični prosti vaji »Najprej zastava slave«. Nato nastopijo na drugo člani okrožne vrste. Sledijo proste vaje s prapori za leto 1940, ki jih izvajajo mladci FO-Ihan. Tej točki sledi nastop okrožne vrste na bradli. Potem nastopijo v poljubnih prostih vajah člani in mladci in v simbolični prosti vaji »Orel leti proti goram« člani FO Dob. Nakar se z zaključno skupino konča spored. Pri prireditvi sodeluje menška godba.

Snežne razmere

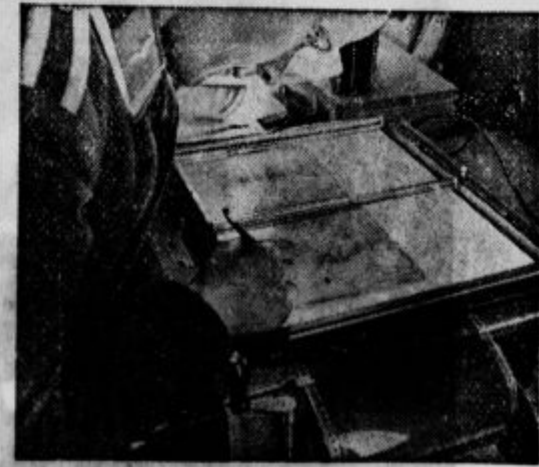
Poročilo Tujkoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru, SPD in JZS, 11. marca 1940.
Pokljuka 1300 m: 0, jasno, 60 cm snega, sren.
Dom na Komni 1320 m: —1, oblačno, 110 cm snega, osenjen.
Dom na Krvavcu 1700 m: —1, oblačno, 80 cm snega, osenjen.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

SK Planica — lahkoatletska sekcija. Važen sestanek vseh lahkoatletov bo drl ob 18.30 o priliki telovadna v stadionski telovadnici. Ker bodo prejeli atleti na tem sestanku važna obvestila, prosim, da pridejo polnoštevilno. — Načelnik.

STK Moste. Drvi ob 20 sestank vseh članov pri Bajcu. Radi nedeljskih tekem naj se sestanka sigurno udeležijo vsi aktivni igralci. Kateriga na sestanku ne bo ali se ne bo opravičil, ne pride v poštev za tekme.

Športarski klub »Ljubljana« — damska sekcija. Sestanek vseh članic je drl ob 20 zvečer v damski sobi kavarne »Emona«.

Izvidniška letala prinašajo dan na dan no va poročila. Na najhitrejši način pošiljajo razne vojaške pisarne ta poročila posameznim bojnim oddelkom potem, ko so jih pregledali. Vse zavisi tudi od hitrosti.

Stalin in vera

Dne 21. decembra 1939 je bil »vodja narod« 60 let star. Ob tej priliki je ves sovjetski tisk planil v pravo pravotno norenje hvalisanja in klečeplazništva. Kar več dni zaporedoma so ruski listi pisali o »najgenialnejšem človeku naše dobe« — o Stalinu.

Razumljivo je, da se je tudi »Brezbožnik« oglasil in je pisal članke v svojem znanem protiverskem kovrčstvu. V svoji številki z dne 21. decembra 1939 se obširno bavi, »kako so se izoblikovale brezbožna naziranja tovariša Stalina«. Začenja z opisom Stalinovega rojstnega georgijskega mesteca Gore, njegove rojstne hiše, na kateri je spominška plošča: »Tukaj se je rodil dne 21. decembra 1879 in prebil svoje detinstvo do leta 1883 veliki Stalin.« Potem je vstopil v bogoslovje, najprej v domačo duhovsko šolo, potem pa v tiliško seminarijo, od koder so ga izključili. Bil je štipendist tiste cerkve, katero je potem tako zlobno preganjal. Ko je bral Darvina, je postal brezbožnik. Njegovo duhovno razpoloženje mu ni dalo, da bi bil kritično prebavil Darvina. Vervol je v znanstvom, ki je imel o njem jako malo pojma. Edinemu svojemu tovarišu, Griši Razmadve, je nekoč dejal: »On (Bog) ni samo krivičen, njega sploh ni. Nehaj mu prižigati sveče — komu jih žgeš? Boga ni.« Psalter, ki ga je bil dobil kot nagrado na nižji duhovski šoli, je dal nekemu sošolcu, rekoč: »Vzemi ga, jaz ga nič več ne potrebujem.«

Josip Džugašvili je prešel skozi vse te »faz«, čeprav cerkveni štipendist, je prenehal peti v cerkvenem zboru, in govoril je, da ne bo biti duhovnik. Čital je prepovedane spise, vodil je propagando med semeniščniki, večkrat se ni udeleževal molitev, opuščal je slovesne službe božje, javno je zasmehoval duhovništvo, vdal se je povsem revolucionarnemu duhu. Ko so ga spodili iz bogoslovja, je vstopil v mestno marksistično skupino. Džugašvili je ustanovil socialno-demokratski odbor, poglavito pa je organiziral podtalne delavske organizacije. Tako je postal poklicni revolucionar. Spomin na njegovo delo v Tiflisu je ovekovečen v mnogih spominskih ploščah, ki so jih postavili njegovi sužnji. V policijskih zapisnikih iz te dobe je o Stalinu navedeno: »... duži se z delavci. Vede se jako oprezno in, ko gre po cesti, se ozira za seboj.«

Borba proti veri je bila poglavitna vsebina njegovega revolucionarnega delovanja. »Glede na popuščanje sprito verskih predsodkov, je bil ne- strpen,« pove »Brezbožnik«. »Od propagatorjev je zahteval, da v svojih govorih ne smejo pozabiti na vprašanje o veri in cerkvi...« Cerkev je tako sovražil, da ni hotel pristopovati niti poroki enega svojih tovarišev.

Čez dolgo časa nato, ko je iz Džugašvilija postal že »veliki Stalin«, je o priliki sprejema ameriške delavske delegacije poudarjal svoje prijateljstvo sprito vere. »Stranka,« je dejal, »ne more biti nevtralna glede na vero; stranka se bori proti vsem in vsakršnim verskim predsodkom, zato ker je stranka za znanost, a verski predsodki se proti znanosti in pouku.«

Ko se je tako izrazil proti ameriški delegaciji, je Stalin želel, da jih prepriča, da »se prosvetljena sovjetska vlada bori proti veri edino le zato, ker je prijateljica prosvete. Svojo mržnjo proti veri« je poudaril »z besedami: »Ali smo uničili reakcionarno duhovništvo? Da, uničili smo

ga. Nesreča je samo v tem, da ni še povsem likvidirano.« A »likvidirati« ga žele boljševiski že 22 let, pozabivši pri tem, da je to nemogoče. To pa je zdaj tudi njim popolnoma jasno.

Na milijone žrtve je padlo na ruski zemlji zavaljo Stalina. Mnogo jih je odšlo v smrt, priznavajoč svojo vero v Boga. Po koncentracijskih taboriščih se še te dni v globini temnih noči razlegajo glasovi molitev, pobožnega petja, s katerimi duhovna Rusija, pahnjena neusmiljeno v proganstvo, obrača do Boga in potrpečljivo čaka svojega velikega vstajenja.

Bog je tudi z Rusijo in že se kaže rdeča zarja na tako dolgo zatemnjenem nebu Rusije. Skoraj bo tudi sonce posijalo nanjo v vsej lepoti in razkošnosti.

Celjske novice

c + Franc Polajnar. Na Sp. Hudinji št. 26. je umrl 69letni predelavec v Westnovi tovarni Fr. Polajnar po daljši bolezni. Pogreb pokojnika, ki je bil del časa naročnik »Slovenca« in drugih katoliških listov, bo danes ob 5 popoldne iz hiše žalosti na okoliško pokopališče. Naj počiva v miru, svojem naše iskreno sožalje!

c Gledališka družina v Celju priredi v nedeljo, 17. marca, ob 4 popoldne v veliki dvorani Ljudske posojilnice krasno igro v 4. dejanjih »Ugasle oči«, prirejena po romanu »Rožni venec«, ki je svojočasno izhajal v »Slovenec« kot podlistek. Predprodaja vstopnic v Slomškovi tiskovni zadrugi.

Veliko telovadno akademijo priredi na Jožefovo ob 4 popoldne v veliki dvorani Ljudske posojilnice Fantovski odsek s sodelovanjem Dekliškega krožka. Predprodaja vstopnic v prosvetni pisarni, Cankarjeva ulica 4.

c »Mati« na celjskem odru. Dijaki celjske drž. gimnazije bodo vprizorili drevi ob 8 v celjskem mestnem gledališču krasno Meškovo dramo »Mati«. c Zborovanje kovačev v Celju. V hotelu »Pošta« v Celju so zborovali v nedeljo kovači iz celjskega, laškega, šmarskega, konjeniškega in gornjegrajskega okraja. Zborovanje je vodil gosp. Maks Oberžan iz Celja, ki je podal poročilo o splošnem položaju kovaške obrti, ki vedno bolj hira. Prav obširno je predsednik razpravljal o davčnem vprašanju in raznih finančnih uredbah. Dotaknil se je tudi vajeniškega in pomočniškega vprašanja in poudaril, da bodo morali mojstri v bodoče posvetiti več pažnje vzgoji naraščanja. Tajniško poročilo je podal g. Strojnik. Zdrženje šteje 175 mojstrov. Obrt je odjavilo 6 mojstrov, novo obrt pa so dobili trije. Zdrženje je imelo v preteklem letu 10.785 din dohodkov, 12.045 din izdatkov in 2.547 din zadržnega premoženja. Nato je bil sprejet proračun za leto 1940. Predvideva 12.200 din dohodkov in izdatkov. Članarina bo znašala za navzoče člane 40 din, za nenavzoče 80 dinarjev. Na zborovanju je bilo sklenjeno, da se pregleda sedanji cenik in prilagodi novim raz-

O vojakih iz Kanade

Znano je, da so ti kanadski vojaki angleški Kanadci in francoski Kanadci. Ni pa znano, da je med njimi jako veliko Indijancev. Kakor pripovedujejo častniki, so ti pravniki Winnipegu izvrstni vojaki, le pomorska vožnja jim je malo škodovala. Njihova najlepša čednost je potrpljenje, kakršnega beli človek niti ne razume ne. Po več ur, po ves dan ti nepremično sedijo, kadijo in zamišljeno gledajo v ogenj in — čakajo. Bajne bivajo njih misli pri njihovih prednikih, taboriščnih ognjih in vojnih pohodih.

Med mnogimi mladimi Kanadčani je tudi nekaj sivolasih. Prisegajo, da so stari 40 let, to je skrajna starost za ekspedicijski vojaški zbor. In čeprav nato častniki doženejo, da to ne more biti res, saj so nekateri že po 30 let v službi kanadske armade, bodo vendar še svojo trdilo, le zato, da bi jih ne poslali nazaj.

Italijanski deček iz zveze »Balila«, ko uči svoje tovariše.

meram. Vsi zborovalci so soglasno protestirali proti razpustu Zdrženja in je bila poslana na merodajna mesta tudi protestna izjava.

c Atletske sekcije SK Celja priredi na Jožefovo ob 3 popoldne na Glaziji cross-country tek za nogometaše na 2.500 m dolgi progi. Prijave sprejema SK Celje. Prijavnine in nagrad ni.

c Prva letošnja nogometna tekma v Celju bo v nedeljo, 17. marca, ob 3 popoldne na Olimpijskem igrišču v Gaberjih in sicer med mariborskimi SK Železnikarjem in SK Olimpijcem.

c Snrt v gostilni. Včeraj ob 3 popoldne je zadela kap v Kirbiševi gostilni na Krekovi cesti 45letno služkinjo Marijo Plahutovo iz Stope pri Laškem.

c Beg starcev iz gorečih hiš. V St. Petru na Medvedovem Selu je nastal na večjem posestvu požar, ki se je razširil in zajel tudi hišo zakoncev 61letne Krumpak Alojzije in njenega 55letnega moža Vinka. Zakonca sta komaj zbežala iz gorečih hiš in si rešila življenje. Nekaj trenutkov po begu se je zrušila goreča bajta. Pri izhodu iz gorečih hiš sta oba dobila hude opekline po glavi in rokah. Ponesrečenca so odpeljali v celjsko bolnišnico.

c Zdrženje trgovcev za mesto Celje ponovno opozarja občinstvo, da bodo na praznik sv. Jožefa trgovine v območju celjske mestne občine odprte od pol 8 do pol 13, na velikonosno soboto, dne 23. marca, pa samo do 17. ure.

c Zastopstvo celjske mestne občine v Belgradu. Predsednik celjske mestne občine g. dr. Voršič Alojzij se je mudil včeraj z mestnimi svetniki gg. senatorjem Mihelčičem Alojzijem, Fazarine Antonom in ravni. Černelč Oskarijem v Belgradu zaradi odobritve mestnega proračuna in drugih važnih intervencij pri merodajnih ministrstvih.

c Celjska mestna občina razpisuje dobavo asfaltiranih kanalskih mrež za cestne otoke, dalje dobavo betonskih cevi za podaljšanje mestnega kanala proti Lavi do gostilne Naprudnik.

Skok iz višine 10.000 metrov

Iz Moskve poročajo nemški listi:

Nedavno je sovjetski inž. Solodovnik s centralnega aero- in hidrološkega zavoda v Moskvi skočil s padalom iz višine 10.000 m. Solodovnik poroča zanimive podrobnosti o tem skoku. Za priprave za skok iz stratosfere je bilo treba

več tednov. Najprej so bili poskusi v aparatu za zmanjšanje zračni tlak, kjer so tudi izračunali brzino padala, ki leti k tlom in je primerno obremenjeno. Potem je bilo treba padalo opremiti s posebnimi skafanderskimi napravami. Nadalje je bilo treba preskrbeti posebno oblačilo, ki naj bi skakalca varovalo neznanskega mraza, kakršen je v takih višavah. Ko je letalo čez poldrugo uro prišlo v višino 10.000 m, je bilo 47 stop. mraza. Solodovniku so roke kar otrdele, dasi je imel na njih rokavice iz volne, nato iz usnja in še iz krzna. Pilot je dal znak, naj se pripravi na skok. Solodovnik je vstavil posodo s kisikom, odprl je lino in je dal znak, da je pripravljen. Zažarela je rdeča lučka; znak za skok v 10.000 m globoko brezno. Skakalec je vtaknil glavo skozi lino in skočil v — nič. »Zdelo se mi je, da je trajalo celo večnost,« poroča Solodovnik, »preden sem se, z glavo nizdol, odločil, da sem potegnil za obrobo padala. V resnici pa je bilo le nekaj sekund. Padalo se je navzlic razredčenemu zraku normalno odprlo v štirih sekundah. Neznanski mraz je prodiral skozi moje skafandersko oblačilo. Steklo v čeladi se je tako orosilo, da sem ga skušal z nosom očistiti, da bi vsaj lahko pogledal na višinom. Kazal je 9000 m, torej sem bil še za en kilometer pade! Medtem ko sem dihal kar lahko, pa me je mraz žgal posebno v roke. V višini 6000 m sem padal skozi debelo plast oblakov, ki so me premetavali sem in tja, ko da bi se gugal na jamboru kake ladje. Ko je kazal višinom 4000 m, sem snel čelado, ki sem jo pritril na vrvi padala. Rezki zračni pritisk me je zbadal ko z nožem v obraz. S pomočjo rezervnega padala, ki se mi sploščila ni hotelo odpreti, česar sem se hudo prestrašil, sem se skušal odstraniti od reke, kamor me je gnala burja. To mi je uspelo. Praviljnost naglo mi je hitela zemlja nasproti in s poslednjo močjo sem se mogel potegniti kolena k sebi in sem trdo butnil na njivo, kjer sem omamljen obležal. Pristal sem 15 km proč od tistega prostora, odkoder sem bil odletel. Skok oziroma padanje je trajalo 22 min.«

Ali ste že naročili Mohorjeve knjige?

Creusot v Kanadi

Na bregu reke Sv. Lovrenca, ki prav za prav že ni več reka, ampak je kanalska zveza med jezerom Ontario in Atlantskim oceanom, prav blizu Montreala, ki je največje kanadsko mesto, je mesteca z imenom Sorel. Zupan tega mesta se imenuje Simard, je pripadnik francosko govoreče manjšine v Kanadi in je po poklicu lastnik velikega plavža in kovinske tvornice. Zdej je najbogatejši človek v deželi.

Zupan Simard ima namen, da napravi iz svojega mesteca Sorela, kjer so njegove tvornice, velikansko orožarno, kakršna je za Francijo Creusot in za Nemčijo Essen. Zdej se v tem mestecu kadi iz več stotin dimnikov, po sto in sto vagonov dovažajo uro za uro gradbeni material, surovo železo, orodje, kurivo, in uro za uro odvažajo vagoni in avtomobili in parniki tanke, topove in municijo. Sorel je velikanska kanadska orožarna in hkrati velika rezerva moči za zaveznike.

Pred vojno so izdelovali v Sorelu precej avtomobilov, zdej pa prav tam izdelujejo motorje za letala. Pred vojno so izdelovali v Sorelu v dveh

srednje velikih delavnicah puške, strojnice in topove. Zdej so v teh tvornicah tri nove delavnice, ki se iz njih noč in dan razlega hrumenje hladiv na paro, in proizvodnja se je postotila. Pred vojno je bilo po soredskih cestah mirno, zdej pa, ko se delavci, preden se izmenjajo in so prišli inženirji in vojaške osebe iz Evrope, da prevzamejo storjeno orožje, je promet z vozili enak prometu valemest in so ceste, trgi, restavracije in kolodvorji neprestano polni ljudi.

Točno pol leta je trajala ta zares po ameriško nagla sprememba mesta. V polovici leta je postal Sorel središče energij prvega reda. V polovici leta je soredski župan Simard, ki je bil prej le premožen kanadski industrialec, postal kralj kanadske težke industrije in hkrati »najvišji vojni gospodar« na panogah proizvodnje orožja in municije.

Samo pol leta je zadostovalo, pa se je na zahodu Kanade, ob reki Sv. Lovrenca, spremenilo lice zemlje.

V newyorškem pristanišču sta spravljene francoska »Normandie« in angleška »Queen Elizabeth«

Jakob K. Hoerl

Berninski kralj

Nekega dne prinese tuj tovarnik Cilgiji zavitek. »Marko Paltram ga pošilja,« pravi in gre. Ona pa odpre z drhtečimi prsti nenavadno pošiljko.

Tedaj se ji potoči izpod trepetajočih rok poročni prstan, ki ga je poklonila Sigismundu, pade z mize in zazvenči na tla. Cilgija kriknje.

V odprtem zavitku leži lepa zlata Sigismundova ura, njegov žepni nož z vrezanimi srebrnimi arabeskami, njegova denarnica z nekaj zlatniki in listnica z bankovci — in na tem počez odbit gamsji rogelj. Ali je Sigismund mrtev?

Cilgija stoji zbegana pred temi stvarmi. Tedaj zagleda še zapечатeno pismo in ga odpre.

Marko Paltram piše s krepkimi pismenkami: »Visoko spoštovani Cilgiji Premloti! — Nekoč ste želeli, da bi se ne vrnil s krivdo obremenjen s hribom, in ste v Puschlavu izkazali nevrednemu čast, da ste z balkona pogledali nanj. Zato sem vašega moža, ki je lovil, ne da bi imel za to pravico, med štirimi očmi posvaril in mu nisem skrivil lasu, čeprav ga sovražim ko smrt. Takrat ni imel puške, naslednjikrat sem ga zalotil z dolgim Nacom pred gamsjimi vilicami na ledeniku Palü. Pred gamsjimi vilicami! Moja lovska dolžnost je bila, da bi oba ustrelil. In puška se je že pritisnila lica, in kri je vrela, saj me poznate! Toda dogodilo se je čudež, človek razpiti kot kamogaskar je ukrotil svojo togoto, ukrotil zaradi žene, ki jo spoštuje v samotni puščavi, za katero je še vedno pripravljen, prinesiti plamen z vrha Bernine in ki jo prosi ene edine besede: Marko, odpusti mi!

Stresel sem neoboroženega, pokazal sem mu z višine ledenika vajin dom, dejal sem: Pojdite tja dol in pokleknite pred svojo vro ženo! Njej se zahvalite za življenje. In sem ga izpustil. Tedaj se je nesrečnež prikl: odlehan od naje mora vendar umreti! Nato sem ga onečastil. Obrn: polagam v vašo roko! Vrnite mu čast, ako se vam zdi tako pravi!

Pismo se trese preveč v Cilgijih rokah, da bi ga bila mogla popolnoma prebrati. Opoteče se k pisalni mizi, prižge svečo, seže ga, in četudi v njej vse trepetaja, napiše z brzecim peresom Sigismundu pismo. Zapetati nov zavitek in pokliče Tomaža.

»Ali veste, kje je gospodari?«

40

Starec se čehlja po laseh in noče z besedo na dan. Sele ko vidi dušni strah na Cilgijinem obrazu, izpove: »Hlapci in dekle si sušljajo in šepetajo, da je gospodar pozno snoči, ne da bi vstopil, jezdi mimo hiše. In da leži bolan v Tiranu.«

»Dobro. Potem mu odnesite to pismo in ta zavitek, prav na tihem. Povejte mu, da ga prisrčno pozdravljam.«

Ko pa stari Tomaž odide, se Cilgija zgrudi. Nedoumljivo je žensko srce. Gruberju je pisala lepo pismo: »Sigismund! — Vzemi te svoje stvari in se vrni domov. Tudi v tej težki uri ostanem zvesta pred oltarjem dani besedi, sprejela te bom brez očitkov. Rešiva zaradi malega Lovrenca, kar se rešiti da, dolgega Naca pa odpusti še v Tiranu. Daj mu denarja in pred duhovnikom naj priseže, da ga posihmal ne bo več v naše kraje in bo molčal. Tvoja žalostna Cilgija.«

Ponoči se priplazi neki nesrečnež v svoj ponosni dom in zapeljanec joka na kolienih pred svojo ženo: »Samo malokrat je šel, da sem šel z dolgim Nacom. Cilgija, Cilgija, odpusti mi in me ne zapusti.«

Cilgija ga dvigne in mlada zakonca poskušata graditi novo srečo. Dolgega Naca ni več, pošteni hlapci se veselijo, toda prvi, ki uvidi da ni nobene sreče več, je Gruber. Dobrota njegove žene je, najsi se tako prikriva, brez spoštovanja, njena prijazna beseda obični na pol pota. Ne zna se hliniti, na njenih licih se vidi slabo posušene solze in njen skrivni boj je žerjavca na njegovo glavo. Tudi kar je izbežal mali Lovrenc, ga ne izpusti: Cilgija je zopet videla Marka Paltrama.

»Ljubi ga, globoko pod kopreno svojega ponosa ga ljubi, in zame ima samo dobroto!« To pekl Gruberja.

Med ljudmi pa raste jeza zaradi vozarja, ki ga je sodišče v Borminu obsodilo na tri leta ječe.

Tedaj dobi oblast nad nesrečnim Sigismundom Gruberjem samo ena misel: Da bi se masčeval njemu, ki ga je onečastil pred ženo!

»Eden izmed naju mora umreti!«

Dobro vé, kje mora iskati Marka Paltrama. Vedno straži sivi lovec zmad ob divjih strmih usadih paluškega ledenika visoko nad Sassel nasom, tam, kjer je bil dolgi Nac nastavljal gamske vilice.

Tam leži skrita tudi puška, ki jo je napravil Marko Paltram po naročilu pokojnega Gruberjevega očeta.

Po dolgih skritih poteh, skozi zapuščene doline, čez puste grebene žene Sigismunda Gruberja v jesenske gore, v samoto ledenika Palü.

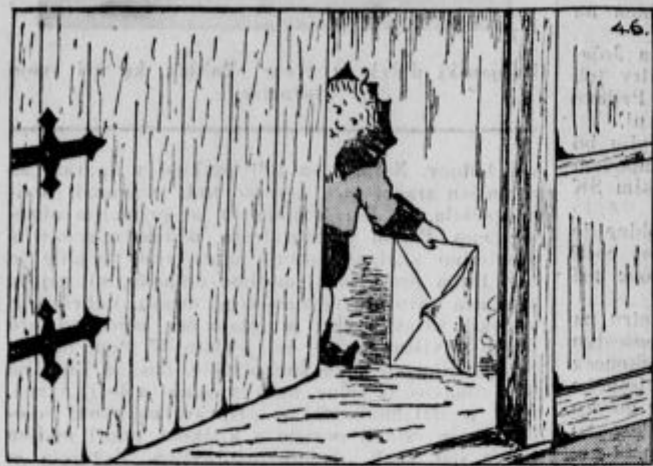
In usoda se izpolni!

Otroški kotiček

ZAČARANI GOZD

(45) Ančka je smela sedeti na čelu mize poleg kralja in Rdečelička. Šele sedaj je začutila, kako je lačna. Kralju je bilo zelo všeč, da se je s tako vneto gostila.

(46) Tedaj so se odprla vrata in prikazal se je Radoznalček z velikanskim pismom. Kralj je pismo pregledal, pritisnil nanje pet velikih počatov in nenadoma rekel: »Privedi mi Poniglavčka, Radoznalček!«

Amerika kot tvornica za letala

Letna proizvodnja 10.000 letal

Odkar je izbruhnila sedanja vojna, kar venomer izprašujejo tvorničarje: »Koliko letal in motorjev morete napraviti za nas in kdaj jih bomo mogli dobiti?« Pa ne izprašujejo tako samo zastopniki Francije in Anglije, ko so oddali naročila za več stotin letal, marveč tudi nakupovalci vseh malih držav od Norveške do Irana, ki zdaj hitijo skozi Združene ameriške države. Odgovor na to je, da vsebuje ameriška letalska industrija neomejeno zmožnost proizvodnje.

Kakor angleška industrija, so ameriške letalske in motorne tvornice polagoma narasle s kupčijo in so se predvsem razvile v prejšnji vojni. Ko so Združene ameriške države leta 1917 vstopile v vojno, je bilo ondi le dvoje ali troje pomembnejših tvornic za letala. Takrat je bilo zaposlenih komaj 5000 delavcev. Razvoj se je pa tako naglo večal, da je bilo kmalu v letalskih tvornicah zaposlenih 150.000 ljudi, in ko je bilo podpisano premirje, so na leto proizvajali 21.000 letal.

Po previdni uradni in zasebni cenitvi je imela ameriška letalska industrija 1. januarja proizvodnjo zmožnost 10.000 letal in 18.000 motorjev na leto. V decembru bosta te številki narasli na 23.000 letal in 35.000 motorjev.

Letalska proizvodnja za leto 1938 je bila cenjena na 130 milij. dolarjev, leta 1939 pa 225 milij. dolarjev. Za leto 1940 pa je že tu številka 500 milij. dolarjev. V poslednjih mesecih je proizvodnja jako narasla. V novembru so napravili letal in motorjev za 18 milij. dolarjev, v decembru pa 20 milij. v januarju za 25 milij. dolarjev.

Po različnih neuradnih poročilih bosta zavezništva do julija 1941 naročila v USA 10.000 letal. Ker pa ni nič znanega, kakšne vrste letala so to, se tudi ne da povedati, kdaj bodo ta letala odposlana. Kakšnim motorjem bombnik zahteva več dela kot dvomotorni. Bojna letala in drugi enomotorniki je moči v krajšem času izdelati.

Pred vojno so zavezništva naročila nekako 1500 letal, od katerih je bila polovica odposlanih. Od septembra je bilo naročenih 2000 letal. Težnja je zdaj taka, da je treba po več sto letal hkrati naročiti, ker se s tem stroški zmanjšajo. Vsekakor je ameriška letalska industrija taka, da more ugoditi vsakršni potrebi v določenem času.

Kranj

Častna zmaga ZZZ Kranj. Kranjska podružnica ZZZ se je zelo skrbno pripravila za volitve letošnjih obratnih zaupnikov. Pokazala je, da so njene vrste vedno bolj močne in da delavstvo prihaja do spoznanja, kje je njegovo mesto. Volitve so se imele izvršiti še v tovarni »Jugočeška« in v »Jugobruna«, v ostalih tovarnah pa so volitve že bile in smo o volitvah že poročali. V »Jugočeški« je volilo 246 volivnih upravičencev. Postavljeni sta bili dve listi in sicer je dobila lista ZZZ, ki je nastopila samostojno, 98 glasov in s tem 6 zaupnikov, druga lista »Združena lista« (rdeči, plavi in beli) pa skupno 142 glasov in od tega 9 zaupnikov. Volivnih upravičencev je bilo vpisanih 803. Podariti moramo, da predstavlja organizacija ZZZ najmočnejšo skupino v »Jugočeški« in da se je ta organizacija letos prvič udeležila volitev v tem podjetju. Istega dne so se vršile tudi volitve v tovarni »Jugobruna«. Glasovalo je skupno 451 volivnih upravičencev. Izid volitev je sledeč: ZZZ je dobila 90 glasov in 3 zaupnike, JSZ 264 glasov in 10 zaupnikov, NSZ 67 glasov in 3 zaupnike. Volivnih upravičencev je 1110. Od oddanih glasov je bilo 60 neveljavnih. Kakor je razvidno, je bila volitvena udeležba v »Jugobruni« precej večja kot v »Jugočeški«. Proti lanskemu izidu je ZZZ pridobila enega zaupnika več. Rdeči niso mogli postaviti lastne liste.

Za bistrenje vina porabljajte odlično sredstvo

COAGOL

Zahtevajte takoj brezplačni prospekt pri Stein Jakobu, Supljak pošta Palič.

Mali oglasi

Službodobe

Lovca-strokovnjaka

ki je dobro vpeljan v vse vrste nizkega lova, rezo fazanov in uničevanje roparic, sprejme lovišče v Sremu. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod »Lovec« 3454. (b)

Prodamo

Jedra in fižol

nudi najceneje Sever & Komp., Ljubljana.

Trodelni valjar

za pločevino 5-0,2 in 4-0,5 mm in žico 8-1,4 mm ter nekaj blagajin, odpornih proti ognju, počeni naprodaj. Vprašati pod »Likovidacija 1272« na Propagando, Beograd, p. p. 409.

Trgovci!

Orehova jedra in ajdov ter evetlični med kupite najceneje v Medarni, Zidovska ul. 6, Ljubljana.

Cepljeno trsje

prvorazredno, dinar kom., divjaki, korenjaki, sadno drevje, nudi Ziber Frano, Zamusani, Sv. Marjeta, Moškanjci. - Zahtevajte seznam.

Premog

koks, drva nudi I. Pogačnik

Ljubljana, Bohoričeva 5 telefon 20-59 Postrežba brezplačna

Denar

Hranilne knjižice

3% obveznice

in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje

BANČNO KOM. ZAVOD MARIBOR Aleksandrova cesta 40

Službe iščejo

Mlad korespondent

išče mesto v pisarni ali kot prevajalec jezikov: slovensko, nemško, srbohrvatsko, italijansko, angleško. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod »Italijanska« št. 3693.

Službo

iščem v katerikoli ljubljanski tovarni. Plačilo po možnosti, nastop lahko takoj. — Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Zanesljiv« št. 3237.

Vajenci

Za krojača

se želim izučiti. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 3299. (v)

Čitajte »Slovenca«

Kupimo

Moško in žensko kolo

novi ali rabljeni, kupim. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »S« ceno št. 3692.

Predmete vseh vrst

dobro ohranjene, kakor tudi staro železo in kovine, stalno kupuje trgovka ABC, Ljubljana, Medvedova c. 8, poleg kolo dvora šiška.

Denar

Hranilne knjižice

3% obveznice

in druge vrednostne papirje kupuje in plača najbolje

BANČNO KOM. ZAVOD MARIBOR Aleksandrova cesta 40

Kauče

otomane, naslonjače dobavlja najceneje »Obnovac F. NOVAK, Glavni trg 1 — in Jurčičeva ulica 6

Kupujte svoje potreščine pri naših inserentih!

Razglas

7. zrakoplovna baza v Mostarju potrebuje 6 radiomontejev z vsaj 5 letno prakso v tej stroki.

Sprejemajo se kot dnevničarji z dnevnicco po sposobnosti. Dnevnicca se suče med 60 in 80 din.

Zainteresiranci naj pošljejo z 10 din kolkovano prošnjo, v kateri naj navedejo svoje delovanje v radiomontejski stroki; po možnosti naj prilože tudi dokumente — potrdilo o dovršeni obrti in podjetja, kjer so bili do sedaj zaposleni.

Po prejemu prošnje bodo dobili poziv za vstop na preskušeno delo, zaradi česar je treba navesti v prošnji točen naslov.

Štab 7. zrakoplovne baze v Mostarju, št. 3672, dne 28. februarja 1940.

ZAHVALA. Ob bridki izgubi naše nepozabne mame, sestre, tete in svakinje, gospe

Marije Pleša roj. Bohinc

se najiskreneje zahvaljujemo vsem sorodnikom in znancem za izraženo sožalje, dalje vsem darovalcem vencev in cvetja, ter vsem, ki so blago pokojnico v tako velikem številu spremili na njeni poslednji poti.

V Ljubljani, dne 15. marca 1940.

Zalujoči ostali

Umrli je naš gospod

Janko Peče

delovodja občine Košaki

Zavratna bolezen je uničila izvanredno zmožnega našega uradnika v najlepši dobi 40 let.

Naj počiva v miru!

Košaki, dne 14. marca 1940.

Uprava občine Košaki

Uprava občine Košaki naznanja žalostno vest, da je umrl njen častni občan in dolgoletni član uprave, gospod

Gabrijel Majcen

profesor v pokoju

Velezaslužnega in srčno dobrega tovariša ohranimo v najlepšem spominu. Solze, ki jih je otiral našim revežem, naj bodo priprošnjice pri nebeškem sodniku.

Košaki, dne 14. marca 1940.

Spodnještajerska ljudska posojilnica v Mariboru

sporoča žalostno vest, da nas je v sredo za vedno zapustil naš dolgoletni blagajnik, gospod

Gabrijel Majcen

profesor v pokoju

Pogreb nepozabnega, zvestega našega sodelavca bo v petek, dne 15. marca, ob 16.30 izpred kapelice na mestnem pokopališču na Pobrežju.

Sveta maša zadušnica se bo darovala v soboto ob 8 zjutraj v stolni cerkvi v Mariboru.

Naj bo Vsemogočni zglednemu in vestnemu pokojniku obilen plačnik.

Upravni odbor

LJUBLJANA

Akcija za zimsko pomoč v Ljubljani

Ko Ljubljanci boro zagrebške in belgrajske liste, se čudijo, zakaj ljubljanski časniki ne pišejo o akciji za zimsko pomoč, ko so iz drugih mest v listih tako pogosta in podrobna poročila. Seveda so bili zastopniki ljubljanskih dnevnikov tudi povabljeni k sodelovanju v akcijskem odboru, saj prav naši časniki pomagajo vsem dobrodelnim akcijam k tako velikim uspehom, in bi bili lahko prav mnogo pisali. Toda tudi v tem pogledu je Ljubljana pokazala svojo visoko srčno kulturo, ker svoje dobrosočnosti ne obeša na veliki zvon. Zato akcijski odbor zbira darila brez reklame, na tihem in tudi brez pritiska. Ljubljana naj z velikim uspehom akcije za zimsko pomoč dokaže, da se brez propagande in opominov zaveda svojih dolžnosti do bližnjega. In res iz naših gospodarskih krogov prihajajo na Mestno hranilnico ljubljanske naslovljene prispevki, nenavadno visoki in pogosti, ker Ljubljanci izkazujejo dobroto po starem geslu, naj leviča ne ve za dobra dela desnice. Kadar bo pa zbrana za uresničenje načrtov akcijskega odbora potrebna vsota, bo javnost dobila natančen in podroben obračun vseh prispevkov in izdatkov.

Brez propagande zbrani in na tihem podarjeni prispevki za zimsko pomoč se bližajo že polovici milijona!

Predstavniki raznih korporacij in organizacij, ki so podpisale oklic za zimsko pomoč, so s sodelovanjem podpisanih korporacij in organizacij najprej pretehtali zmogljivost vseh pridobitnih stanov in za zimsko pomoč preračuneno vsoto razdelili na razne stanove, nato je pa odbor posameznikom razposlal še posebne prošnje za podporo. Mnogo naprošenih je nakazalo Mestni hranilnici ljubljanski na račun zimske pomoči tako visoke prispevke, kakršne je odbor od njih pričakoval, a razni zavodi in velika podjetja ter nekateri najmočnejši gospodarstveniki našega mesta so se doslej odzvali šele s prvimi obroki daril, ki jih predstavništvo naših gospodarstvenikov od njih sme upravičeno pričakovati.

Nekateri zavode, podjetja in gospodarstvenike so pa obiskovale deputacije, ki so pri večini obiskanih imele prav lep uspeh. Za to neprijetno in zamudno delo sta se posebno žrtvovala odbornika g. Makso Hrovatin in g. mg. pharm. Slavko Hočevar, prav tako pa tudi član mest. sveta in socialnega odbora g. direktor Josip Vontina, ki izgublja dopoldne za dopoldnevom s temi obiski, prošnjami in pojasnili, kakršna so večkrat prav potrebna in koristna.

Nekateri naprošeni so namreč celo mislili, da bo v Ljubljani zbrani denar poslan v Belgrad osrednjemu odboru za zimsko pomoč. To pomoto moramo tudi javno popraviti, saj prav ves v Ljubljani zbrani denar ostane ljubljanskemu akcijskemu odboru za zimsko pomoč našim revežem, poleg tega pa ljubljanski akcijski odbor računa še celo na podporo iz Belgrada.

Ožji odbor za zimsko pomoč, ki mu predseduje mestni župan g. dr. Juro Adlešič, podpredsednik sta pa predsednik Društva bančnih zavodov g. dr. Ivan Slokar in predsednik Društva industrije in veletrgovcev g. Stane Vidmar, blaginjske posle vodi predsednik Združenja trgovcev g. Viktor Meden, a temu pomagajo tudi kot podpisovalci pri dvigih iz čekovnega računa pri Poštni hranilnici trije odborniki, namreč predsednik Kraljeve zveze zavarovalnic v Sloveniji g. dr. Josip Dermastija, ki opravlja tudi vsa tajniška opravila, zastopnik Prvega društva hišnih posest. g. Makso Hrovatin in zastopnik trgovcev g. Fran Novak, ta ožji odbor torej je z raznimi uradnimi referenti doslej obdelal imenik ljubljanskih pridobitnikov in sploh vire dohodkov ter pripravil tudi predloge, kako naj se zbrana vsota najbolj koristno in plodono uporabi za pomoč manj premožnim slojem tako, da bo ta pomoč rodila koristne in trajne plodove za vse ljubljanske prebivalstvo. Ta ožji odbor se obrnil tudi na Zvezo mest kraljevine Jugoslavije, na Centralni odbor za zimsko pomoč in na druga mesta v Belgradu zaradi upoštevanja

daril za zimsko pomoč pri predpisovanju davčnin, sicer je pa župan g. dr. Adlešič kot predsednik odbora za zimsko pomoč tudi že ponovno osebno in ustno z uspehom posredoval tako v Belgradu kakor v Ljubljani pri raznih oblastvih, a tudi pri največjih podjetjih in zavodih ter posameznikih, da je ljubljanska akcija za zimsko pomoč kot dobrodelna akcija s posebnimi prednostmi podprta od vseh strani.

Ves zbrani denar bo razdeljen po sklepih akcijskega odbora ter za pravilno in pravično razdelitev pač dosti trdno jamčijo osebnosti, ki so oklic podpisale kot predstavniki korporacij in organizacij ter sploh kot zastopniki ljubljanskih pridobitnih krogov in tudi kot predstavniki ljubljanske srčne kulture.

Spet pa moramo poudariti, da se nekateri še vedno ne morejo ali nočejo zavedati sedanjih kritičnih socialnih razmer, ki si upajo že javno ogrožati dandanašnji socialni red. Nepoučenost, lahko-miselnost, zakrknjenost ali šitkaštvost takih se lahko bridko maščuje. Časi so tvegani in v dobi konjunktura so dani vsi pogaji, da se o pravem času zavarujemo pred najhujšim in izogibno usodnim posledicam. Izgovori so torej neutemeljeni in zelo škodljivi! Kakor rečeno, so zmogljivost naprošenih itak pretehtali najbolje poučeni gospodarski strokovnjaki z zastopniki posameznih stanov ter zato korekture navzdol skoraj niso mogoče, pač so pa pri pričakovanih prispevkih večkrat upravičene korekture navzgor.

Pri pregledovanju prispevkov se pa tudi opaža, da zimske pomoči nekateri ne smatrajo za akcijo splošne dobrodelnosti in zato stoji lepo ob strani, češ, saj nam ni treba sodelovati in podpirati reveže. Oklic Nj. kr. Vis. knežinje Olge pa velja prav vsemu prebivalstvu jugoslovanskih mest, naj po svojih močeh prispejijo revežem na pomoč. Vsa dobrodelnost se mora torej koncentrirati tako, da tudi organizirana dobrodelnost pomaga akciji za zimsko pomoč k čim najčistnejšemu uspehu!

Treznostno zborovanje

bo na cvetno nedeljo ob 10.30 v frančiškanski dvorani.

Govore:

Primarij dr. Val. Meršolj: Alkoholizem in zdravje. — Profesor Etbin Bojc: Alkoholizem in treznost naroda. — V imenu mladine govori dij. k.

Vsi, ki čutite potrebo, da se naš narod stregši, vpludno vabljeni, da pokazete s svojo udeležbo svojo resno voljo, da pridemo do zaželenega cilja.

1 Šesta postna pridiga v stolnici. Drevi ob 6.45 bodo v stolnici litanije, nato pa križev pot s petjem. Ob 7.30 bo šesta postna pridiga prevz. g. knezoškofa dr. Gregorija Rožmana. Verniki lepo vabljeni!

1 Vsi rezervni oficirji, ki so obiskovali večerni tečaj za pripravo na izpit za rezervnega kapetana II. kl., naj pridejo zanesljivo v petek, dne 22. marca t. l. zjutraj ob 8.30 na vojaško strelišče na Dolenjski cesti. Hkrati se vabijo vsi rezervni oficirji, ki obiskujejo navedeni tečaj, da se drevi ob 20 zvečer zberejo zanesljivo v prostorih tehnične srednje šole k slovesu od gg. predavateljev.

Kvalitetna optika

LJUBLJANA PASAŽA NEBOTIČNIKA

1 Angleško slikarstvo je tema zanimivemu predavanju, ki ga bode imel pod okriljem Angleškega društva v ponedeljek 18. t. m. ob 18 v beli dvorani hotela Union predavatelj umetnostne zgodovine na univerzah v Oxfordu in Belfastu g. Anthony Bertram. Predavanje, ki ga bodo spremljale številne skiptične slike bo tolmačeno v slovensčino in bode pokazalo razvoj angleškega slikarstva od početka preko njegovih slavnih mojstrov do moderne dobe.

1 Smuški izlet na Jezersko. Prijave Putnik. 1 Podpornemu društvu za gluho-mlo mladiño v Sklad Vite Zupančičeve je darovala gdč. Kati Gregorič, zasebnica iz Ljubljane, znesek 1000 din. Plemeniti dobrotnici za ta veliki-kodušni dar najpriskrnejša hvala!

1 Teden vzgojnih večerov za starše na Drž. poskusni ljudski šoli za Bežigradom. Drevi bo predaval g. dr. Breclj ml. o temi: »Dobri in slabi vplivi športa za razvijanje telesa.« Vsi starši bežigradske mladine vpludno vabljeni. Vstop prost.

1 Literarni večer v Delavski zbornici prirede nočjo v petek 15. t. m. ob 20 pisatelji: Vladimir Bartol, Ljudevit Mrzel, Jože Kranjc, Ladislav Kiauta in Igor Torkar. Recitirali bodo najnovejša svoja dela.

Sodba v prevaljski zadevi

Ljubljana, 14. marca.

Včeraj ob 18.30 prekinjena razprava v prevaljski zadevi pred Vrhovnim kot kasacijskim sodiščem se je danes ob 9 dopoldne nadaljevala. Sledila sta najprej še govora vrhovnega državnega tožilca dr. Stuhca in branilca dr. Stora, nakar sta dobila še besedo navzoča obtoženca dr. Dušan Senčar in g. Sedej. Ob 12.30 je bila dopoldanska razprava končana, nakar se je nadaljevala ob 17.

Sodni dvor je ob 17.15 korporativno vstopil v dvorano, ki je bila polna občinstva, zlasti pravnikov. Predsednik dr. Anton Lajovic je kratko izjavil, da je razprava v tej zadevi končana in da se sedaj objavlja sodba, ki se je glasila kratko:

Vrhovno kot kasacijsko sodišče je v kazenski zadevi proti dr. Dušanu Senčarju in tov. vsled revizije državnega tožilca razsodilo takole: Revizija se zavrne.

Sledila je nato kratka utemeljitev. S to razsodbo je končno likvidirana prevaljska zadeva, ki je močno zanimala celo Stajerske, posebno Mežiško dolino.

Kvartet Poltronieri iz Milana, ki bo drevi ob 8 koncertiral v veliki filharmonični dvorani. Vstopnice so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice na Kongresnem trgu

Danes nepreklicno zadnjičkrat ob 16., 19. in 21. uri
Joan Crawford in James Stewart
KINO UNION tel. 22-21

Karneval na ledu

Zadnja prilika, da si ogledate najrazkošnejši film sezone. Atraksije in senzacije na ledu!

Kino Kodeljevo tel. 41-64

Danes ob 8., jutri ob 5. uri (znižane cene) in ob 8. uri predvajamo senzacionalni veeifilm francoskih igralcev Simone Simon in Jean Gabina

? ? ?

ter Georg Brent v največjem G Man filmu:

Poslednji raketirji

MARIBOR

† Prof. Gabriel Majcen

Maribor, 14. marca.

Včeraj zvečer je na svojem domu v Mariboru umrl zaslužni slovenski javni delavec, častni občan občine Košaki in oče našega podbana, prof. Gabriel Majcen, v 82 letu starosti.

Pokojni gospod profesor se je rodil dne 6. julija 1858 pri Mariji Snežni v Slovenskih goricah kot sin tamošnjega nadučitelja. Solal se je na mariborski gimnaziji in učiteljskih v Mariboru in Gradcu, nakar je kot mlad učitelj odšel na svoje prvo službeno mesto k Sv. Juriju v Slov. goricah, od tam pa v Slov. Bistrico. L. 1882 je prišel v Maribor, najprej kot učitelj na krčevinsko šolo, nato pa na mariborsko vadnico in končno na učiteljske za profesorja, kjer je služboval do svoje upokojitve l. 1908.

S prihodom v Maribor je pričelo njegovo najplodovitejše delo. Kot mlad navdušen mož je takoj stopil v vrste narodnih buditeljev in borcev v Mariboru. Njegovo delo pada v najtežje čase bojev za Maribor, kjer je bilo treba orati ledino in ustvariti prve počette podrobne narodne in gospodarske organizacije. V tem svojem delu pokojnik ni poznal oddiha. Neumorno je deloval v šoli, kjer je vzgojil cele generacije narodno zavedne in navdušene mladine, z vsemi silami je sodeloval pri Citalnici in končno kot znanstvenik odkrival stajerskim Slovincem zgodovinsko resnico, ki je vedno govorila v prilog našemu narodu. V Citalnici je bil pokojni gospod profesor duša pevskega zbora, ki ga je vodil dolgo vrsto let. V Citalnici je imel tudi nebroj predavanj, med drugimi tudi predavanje o Kosovski bitki, kar je v takratnih časih bila nevarna reč in je zaradi tega predavanja imel neprijetnosti s takratno avstrijsko oblastjo. G. Majcen je bil tudi poverjenik Mohorjeve družbe za Maribor, poverjenik Hrvatske in Slovenske Matice in ni ga bilo slovenskega društva, kateremu ne bi posvetil svoje sile. Za slovensko ženstvo, ki takrat ni imelo priliko, da bi se v šoli naučilo slovensčine je vodil posebne jezikovne in literarne tečaje, zbiral je slovenske narodne pesmi, sodeloval je pri Slovenskem gospodarju. Kot vnet zgodovinar je bil član in odbornik Zgodovinskega društva in sodeloval pri postavljanju temeljev slovenskega muzeja. Preiskal je zgodovino mnogih slovenskih naselij in cela vrsta del priča o njegovem obširnem znanstvenem delu na polju slovenske zgodovine. Zadnje njegovo delo je zgodovina Maribora. Rad je zahajal tudi med ljudstvo in je znal prirediti mnogo predavanj. Znan je bil tudi kot priljubljen predavatelj na Prosvetnih večerih mariborske Prosvetne zveze. Tudi v gospodarskih organizacijah se je pokojnik udeleževal. Dolgo je sodeloval v Kmetijski podružnici, ob prevratu pa je postavil celega moža v Narodnem svetu, kjer so znali ceniti sposobnosti in brezprimerno delavnost gospoda profesorja. Ne smemo pozabiti tudi njegovega dela v Spodnještajerski ljudski posojilnici, katere blaginjak je bil nad 25 let. Tudi porast tega našega denarnega zavoda je v marsičem zaslugi tega in požrtvovalnega dela našega zaslužnega pokojnika. Pri vsem njegovem javnem delu ga je vodila globoka katoliška verska zavest, ki je ni nikoli prikrival. Vera mu je bila voditeljica v vsem njegovem življenju, javnem in zasebnem. Zato pa je bilo njegovo življenje in delo blago-

slovljeno in je na jesen mogel z mirno vestjo gledati nazaj v svoje življenje.

Markantne osebnosti g. prof. Majcena danes ni več med nami. Nastala je vrzel, ki jo bo težko izpolniti. Umrl je mož iz junake zgodovine Maribora in slovenskega Stajerja, ki nosi pečat tudi njegovega dela. Zato ga bo slovenska javnost ohranila v trajnem in najlepšem spominu.

Slovenski Maribor se bo od velikega narodnega borca poslovil danes, v petek popoldne ob pol 17. uri, ko bo krenil pogreb izpred kapelice na mestnem pokopališču.

Naj v miru počiva! Hudo prizadeti družini naše globoko sožalje!

18. marca 1940 ob 20 vsi na DIJASKO TELOVADNO AKADEMIJO V NARODNEM GLEDALIŠČU

Predprodaja vstopnic v knjigarni

sv. Cirila na Aleksandrovi cesti št. 3.

m APZ. Jutri s popoldanskim brzovlakom se pripelje v Maribor Akademski pevski zbor iz Ljubljane, ki bo ob 20.15 v sokolski dvorani (Union) priredil koncert pesmi iz italijanske in poznejše dobe do početkov »Novih akordov«. Vstopnice so v prodaji pri »Putniku«. Istotam dobite tudi programne zvezke. Se je čas za vstopnice, ne zamudite!

m Mariborski fantovski odseki imajo v soboto 16. marca ob 6. zvečer v Alojzijeve cerkvi duhovno obnovo. Govori g. rav. Jakob Richter. V nedeljo, dne 17. marca je isto tam ob pol 7 zjutraj skupno sv. obhajilo vsega članstva. Na praznik sv. Jožefa pa bo ob 11 dopoldne v dvorani na Aleksandrovi cesti 6 skupen sestanek mariborskih in okoliških fantovskih odsekov v proslavo 1. obletnice kronanja sv. očeta Pija XII. Govori g. dr. Trstenjak. Na sporedu so tudi pevske točke, zborna deklamacija in zaobljuba mladcev.

Slovenska Krajina

Martjanci. V nedeljo je bil za našo občino ustanovni občni zbor Kmečke zveze. Udeležba je bila prav zadovoljiva. Z zadovoljstvom ugotavljamo, da se Kmečka zveza lepo razširja v tej občini, kakor tudi v soseskem okraju sploh. Odbor, ki je bil na občnem zboru izvoljen, nam je porok, da se bo storilo vse, kar je mogoče, da se stanje našega kmetskega zboljša. V odbor so izvoljeni: Bajlec Ivan, šolski upravitelj, Novak Jožef, Vogrinčič Janez, Ovsenjak Ludvik in poleg teh še po en zastopnik iz posameznih vasi občine.

Sobota

Kino Central. Lastnik kina Central g. Ditrch je dosegel, da je spet dovoljeno obratovanje kina, ki je bil že od septembra zaprt. Banska uprava mu iz varnostnih ozirov zaradi pomanjkanjklivih prostorov ni mogla izdati dovoljenja, ki ga je pa lastnik zdaj dobil, ko se je proti odloku pritožil na višjo instanco. Kino je že začel z obratovanjem in zaenkrat predvaja samo madžarske filme.

Nainovejša poročila

Danes ali jutri — novi veliki dogodki ...

London, 15. marca. t. Reuter: Newyorški radio je objavil senzacionalne vesti iz Berlina. Po teh vestih bi naj bila prešla Nemčija od Sovjetske Rusije obsežna poročila o bližnjih dogodkih na jugu Evrope. Sovjetska vlada bi naj bila sporočila Nemčiji, da ne bo v nobenem primeru kršila nedotakljivosti romunskega ozemlja, pa naj se zgodi v Evropi karkoli.

Med Sovjetsko Rusijo in Romunijo se zelo pospešeno nadaljuje pogajanja za nenapadnalno pogodbo.

Vse te naprave pa so zelo važne zaradi tega, ker se mudi sedaj v Nemčiji general romunske vojske, ki je že opravil v Nemčiji zelo številne obiske. Vendar pa izjavljajo, da se je pogajal samo o čisto tehničnih zadevah.

V Berlinu izjavljajo, da bodo pogajanja med Romunijo in Sovjetsko Rusijo popolnoma izpremenila položaj v Evropi, in sicer še pred zaključkom tega tedna.

Reuter dodaja k temu, da londonski poučeni krogi ne vedo ničesar povedati o vseh teh načrtih. Prav tako ne ve nikdo pojasniti, na kaj bi se naj nanašali dogodki, ki se morajo sprožiti v teh dveh dneh.

Pred velikimi spremembami v francoski vladi

Pariz, 15. marca. t. Reuter: Na današnji popoldanski tajni seji senata, ki je trajala tri ure, je bila politika francoske vlade zelo prerečeta in kritizirana. Seja se bo jutri nadaljevala, vendar pa se je že danes pokazalo, da se bodo morale v vladi izvršiti večje

izpremembe. Položaj predsednika je zelo omanjan in je prav gotovo, da mu bodo odvzeli eno od treh ministrstev, ki jih ima sedaj. Najbrž bo imenovan novi francoski zunanji minister.

Na seji so največ govorili o miru med Finsko in Sovjetsko Rusijo in o razvoju vojne.

Francoski komunistični poslanci pred vojnim sodiščem

Pariz, 14. marca. t. Havas: Vojaško sodišče bo dne 20. marca začelo razpravo proti 44 komunističnim poslancem. Od teh jih je 9 zbežalo čez mejo in bodo torej sojeni »in contumaciam«. Vsi so obtoženi, da so kršili vladni zakon z dne 29. septembra 1939, ki prepoveduje delovanje komunistični stranki in njenim organizacijam.

Belgija proti komunistom

Bruselj, 14. marca. Policija v Gentu je zaprla znanega komunističnega agitatorja. Pri hišni preiskavi so našli tajno radijsko postajo, s katero je motil domače oddajne postaje in pošiljal poročila neki sosedni državi. Belgijska policija ima dokaze, da so tudi belgijski komunisti bili v službi tujih držav.

Sovjetski petrolej za Nemčijo

Bukarešta, 14. marca. V Konstanco je priplulo več sovjetskih ladij s petrolejem, ki je namenjen za Nemčijo. Nemške oblasti so postavile sedem petrolejskih vlakov, katerih vsak bo mogel sprejeti okrog 1000 ton petroleja. Gre namreč za čisto nove velike vagone, ki sprejmejo 15 do 20 ton petroleja.

KULTURNI OBZORNİK

Cerkveni slikar J. von Führich

Ko sem si letos v župni cerkvi v Predosljah ogledal nove jaslce, kakor jih je po bistroumni zamislil predaskega župnika Ignacija Zupanca iz vršil slikarski mojster Bradaska, sem se spomnil na Führicha in njegove umetniške jaslce. Prav tedaj, oziroma en dan prej, je minulo 140 let, kar je bil rojen Jožef Führich, tisti slikarski mojster, ki je s svojimi znanimi deli tolikokrat dvignil in ogledal dušo slovenskega ljudstva. Takrat že sem nameraval napisati o njem daljši članek, pa pri mnogem drugem literarno historičnem delu mi je kar zastal in sedaj mi ga je zopet vzbudila kratka beležba v »Slovenču« (1. marca t. l.): 140 letnica velikega cerkvenega slikarja J. von Führicha.

Führichovo ime nas še danes vodi k tisti pristni katoliški umetnosti, ki ji verska prvina ni vnanji okrasek, marveč kakor notranji sestavni del. Führich je bil katoličan in umetnik iz enega kova. Ni se izbrana in preiskana vsa njegova bogata zapuščina, da bi mogli premeriti, kako se je medsebojno prešinjala katoliško življenje in umetniško ustvarjanje v duši tega izrednega moža.

Führichove prve risbe k Tieckovi »Genovefi« in Goethejevi idili »Herman in Doroteja« so že pokazale, da bo svojo umetnost posvetil verski misli, zlasti pobožni ljudski veri. Ni se bal, da bi bila pri tem ustvarjanju umetnost kakor koli »onečašena«. Prav to značajno mišljenje in značilno usmerjenje mu je naklonilo štipendijo za triletno bivanje v Rimu. Spomin teh treh let v umetnostnem pogledu tako znamenitih let (1827—1829) je zapustil v treh freskah, ki jih Villa Massimo prišteva med svoje najdražje umetnine. Snov za to slikarsko delo je dal Führichu Tassov epos »Osvobodjeni Jeruzalem«. Nov izraz in dokaz, kam je umetnik usmeril svoje delo. Krog vernih umetnikov, »nazarenov«, katerim se je v Rimu pridružil Führich, je videl v tem delu novega mojstrskega preroditelja cerkvene umetnosti. V Führichovih zapiskih se večkrat bero prijateljska imena: Overbeck, Veit, Koch, Schnor, poleg imen njegovih učiteljev in vzornikov, ki sta bila Ginzel in Bergler. Jakob Ginzel je Führicha znal zlasti za upodabljanje božične skrivnosti.

Kako je Führichovo dušo prevzela božična skrivnost, je umetnik sam zapisal v svojih zapiskih »O umetnosti« (1866). »Sveta noč! Čudovito ime. Vse umetnosti bi rad dal ta nebeski naslov, vso znanost bi povabil, naj si ga pridobi.« V tem duhu je učil in deloval 1841—1872 polnih trideset let kot profesor na dunajski Akademiji. V tem času so tudi nastala njegova, po vsebini in obliki monumentalna dela.

Ciklus fresk cerkev v Alterchenfeldu (1854 do 1861) mu je zagotovil nesmrtno slavo. Manj se mu je v ubranosti barv posrečil sicer umetniško visoko priznani in v cerkveni umetnosti splošno znani: Krizev pot v cerkvi sv. Janeza Nepomuka. Naš mojster Plečnik posebno ceni Führichovo »Marijino življenje«, kar je pokazal s tem, da je v »Domu in svetu« 1922 za priloge »Rože« k besedilu pridelal ta Führichov roževanjski ciklus. Tudi nemške revije nam iznova podajajo Führichove mojstrovine v okviru samostojnega umetniškega besedila. V tem pogledu se posebno odlikuje nemški zgodovinski umetnostni kritik in esejist Jožef Bernhard. Bernhardova beseda skoraj ne zaostaja za Führichovi kompozicijami: »Jakob in Rahela«, »Zgodba izgubljenega sina«, »Marija hiti v gore«, »Kristus gre na Oljsko goro«, da naštejemo le nekaj imenitnejših. Pa tudi Führich sam je že k danemu besedilu narisal več lepih risb, kakor k Tomaza Kempčana Hoji za Kristusom, k svetopisemski knjigi Noema z Ruto, k očenašu in še k drugim knjigam.

Av gust von Wöndle, Führichov učenec in zet, je skušal zlasti v upodabljanju božičnih jaslce nadaljevati delo svojega mojstra. Tako je hotel uče-

nec dejansko poudarjati najgloblji pomen svojega učitelja za cerkveno umetnost. Kar je Avgust von Wöndle pokazal v svojih delih, to je njegov sin H. von Wöndle še jasneje dosegel z objavo in razlago Führichovih izbranih del (1894). Oba prikazujeta svojega slavnega sorodnika kot umetnika, ki je vselej in povsod pristno katoliško mislil in čutil, pristno katoliško učil in ustvarjal.

Führich je 1875 napisal svojo avtobiografijo, vendar ne v tej, ne v kateri drugi svoji izjavi ni umetnik bolje označil svoje umetnosti kakor v član-ku »Jaslce, ki niso ne igra, ne teater«, ki ga je priobčil v dunajskem listu »Volksfreund«.

»Raznovrstno po barvi in duhu ter nad vse prijetno je klitje in cvetje na vrtu sv. Cerkev, s katerim ona vsa deviška sama sebi vije slovesni venec cerkvenega leta ter si z njim krasni nevestino čelo. Kdor eno izmed teh cvetic — četudi samo mačeho ali skromno vijolico — s pravim in ponižnim čutom zaradi nje same neguje in varuje, temu vrtnar tega ne bo pozabil, pa tudi z ljubeznijo in hvaležnostjo se ga bodo spominjali tudi oni, ki se bodo naslajali z duhom in bleskom teh cvetic.«

Ena izmed najljubeznivejših cvetic kljuje v zimski pustunji, v medlih sončnih žarkih, planinska roža pod snegom in ledom. To je skrivnost božičnih jaslce, kakor jih je s privoljenjem Svete stolice naredil serafinski František za tihe in otroške duše in kakor se posihob postavljajo vespovsod po cerkvah v zasebno in javno pobožnost. V mnogih krajih se je ta lepa navada v polni svežosti ohranila do danes kljub modrosti osemdesetih in devetdesetih letih preteklega stoletja.

»Visoka oblikovalka človeštva, sveta Cerkev, je vse dvignila k višji prostosti, da bi našla v vsem vzgojni pripomoček. Šole znanosti in umetnosti so bile tako dolgo velike in blagodejne, dokler je ona kot učiteljica sedela v njih. Ustanove, ki jih moramo pri današnjih razmerah komaj v mislih združiti s cerkvenostjo (kakor na primer gledališče), so bile kdaj Cerkvijo postrežljiva roka v dosegu tega, kar je edino potrebno. Toda te ustanove so se ji izvirle iz rok, da bi se kot orožje obrnile proti njej.«

»Svetovna zgodovina je bila prisiljena k odpadu, ker so jo tajili in preobrnil, in kako so nazivali to tajitev in preobrnitev. Rekli so ji — zgodovinska znanost. In upodabljačjo umetnost, ki se je v novejšem času po svojih boljših in mislečih zastopnikih zopet obrnila k svojemu cerkvenemu izvoru, so sramotili in zasmehovali, ko si je kljub zapostavljanju in kljub zemeljski škodi iskala domačih tal. In da bi mogla umetnost ustvarjati malike, ji malikujejo in jo zagovarjajo, kot da bi umetnost imela kakor Bog sama v sebi svoje lastne skunje, kaj so mi bile ljube jaslce kot otroku — in nikakor se ne bojim povedati — kaj so mi še sedaj, ko sem že v sivih laseh.«

Za mojstra Führicha moramo reči: coepit facere et docere; začel je najprej delati in potem učiti. Umrli je 13. marca 1876 na Dunaju. V vrsti cerkvenih slikarskih mojstrov bo Führichovo ime ostalo slavno.

Alojzij Merhar.

† Prof. Emerik Beran

Tiho, skoro neopazno je šla mimo naše javnosti nepričakovana smrt prof. Berana. Tih in skromen je bil v vsem svojem življenju in glasbenem delu, pa vendar pomemben tudi za našo glasbo. Pokojnik je bil rojen 1. 1868. v Brnu; glasbo je študiral na tamšnjem konservatoriju in je bil odlični učenec slavnega skladatelja Leoša Janáčka, s katerim je tudi poslej vse do njegove smrti vzdrževal tesne stike. Takoj po diplomu je prišel poučevati na brnskem konservatoriju, vse predpisane državne izpite za profesorja glasbe je dovršil na Dunaju. Kot plodovit skladatelj se je udeleževal v vseh vrstah glasbe: od samospevov, zborov, maš, komorne glasbe, velike instrumentalne suite do simfonij in opere. Prve simfonije skladbe so bile izvajane pod njegovim vodstvom že v Brnu, mnogo njegovih del je bilo izvedenih v povojnem času v Mariboru, kjer se je pokojnik skozi tri desetletja (od 1898—1926) posvečal glasbeni vzgoji slovenskega učiteljskega naraščaja. Z veliko vnetostjo se je udeleževal tudi kot reproduktivni glasbenik, bodisi v zborniki, bodisi v komorni glasbi, kjer se je prizadeval doseči čim popolnejšo umetniško višino. Za to si je pridobil mnogo zaslug tudi z intenzivnim pedagoškim delom kot honorarni profesor za violončelo na drž. konservatoriju v Ljubljani (od 1928—1936). In ko se je umaknil v zaslužni pokoj, je še vedno z mladostno neumornostjo in zanimanjem zasledoval vse kulturne, posebej še glasbene dogodke pri nas. To mladostno svežost duha, njegovo ogromno znanje, plemenitost in poštenost njegovega značaja je moral občudovati vsakdo, ki je poznal pokojnega prof. Berana. Za njegovo neumorno delo, ki ga je nesebično posvetil nam Slovincem, kot mnogi drugi češki glasbeniki, mu moramo biti še posebej hvaležni. Slava njegovemu spominu! W.

Pred premiero Cileajeve opere

»Adriana Lecouvreur«

(K premieri v soboto 16. t. m.)

Francesco Cilea spada v tisto vrsto italijanskih skladateljev, katerih dela so ponesla slavo italijanske opere po vsem kulturnem svetu. Njegovo najbolje delo, »Adriana Lecouvreur«, so izvajali že na vseh največjih svetovnih odrih, povsod z najlepšim uspehom. Z našo ljubljansko uprizoritvijo prihaja ta vseskozi plemenita opera kot prvič v Jugoslavijo tudi na naš odes, v skrbni glasbeni pripravi kapelnika A. Neffata in v odlični režiji Cirila Debeveca.

Francesco Cilea, poznejši ravnatelj neapelskega glasbenega konservatorija, je že v zgodnji mladosti znal izraziti svoja čustva v misli in sprevih in ritmihi očarljive svežine. Njegov umetniški obraz se je izoblikoval v studiju klasične in največjih zlasti italijanskih glasbenih duhov, kar daje posebno barvo njegovemu slogu. Njegov razvoj in njegova pot je bila pot tradicije in evolucije. V svoji glasbi je nekako združil čisto bellinijevsko melodijo z verdijevsko dramatično razgibanostjo in s svojim osebnim elementom: mehko, tožno než-

nostjo, ki se pa mahoma lahko sprevrže v vztrik najbolj pekoče bolečine. Že s svojim prvim opernim delcem, konservatorijsko šolsko nalogo, »Gina«, je ob najzgodnejših začetkih svojega umetniškega udejstvovanja vzbudil pozornost najznamenitejših sodobnih italijanskih glasbenih kritikov: toliko ognja, temperamenta, pesmi in nervov pravega opernega komponista je bilo v njem. Tudi v njegovih nadaljnjih mladostnih delih, v operah »La Tilda« in »L'Arlesiana«, je bolj in bolj prihajala do izraza skladateljeva svojska osebnost, živa melodična barvitost in smisel za tenkočutno ljubavno čustvo.

Tem svojim duhovnim in glasbenim lastnostim kot nalašč primeren libreto je Cilea dobil v A. Colantijevi predelavi znane E. Scibeove in E. Lecouvreurjeve drame »Adriana Lecouvreur«. V tem osnutku za lirčno opero so bili ohranjeni vsi rekviziti Scibeove romantike: ljubezen in sovraštvo, junaštvo in strahopetnost, samozrtvovanje in prevara, dočim se skozi dejanje nenehno vije gibko izmenjavanje situacij. F. Cilea je temu vsebinskemu jedru ustvaril čudovito ustrezajoč glasben okvir, preko katerega prekipava bogata skladateljeva melodična iznajdljivost. Njegove melodije sicer niso udarne, pač pa človeka zagrabijo in ga prisilijo, da se poda njihovem toku in po njih vzbujenim čustvom. V oblikovnem oziru delo kar diha od svežine in intimne lepote, toliko blesteče inspiracije je v njem. Cilea namreč ni pozabil na muziciranje niti v trenutkih, ko je imel pred očmi specielno operne efekte. Njegova prava žilica se zlasti jasno pokaže v četrtem dejanju, ko se v orkestru sprosti vseh odličnosti ter mu privre iz srca zgolj nadvse čista, enostavna in pristna melodija. Z njo je dal čisto svojski doprinos opernemu ustvarjanju: tako nežnega, vzvišeneja in poetičnega elementa ne zasledimo zlepa v svetovni operni literaturi.

Premiera »Adriana Lecouvreur« je bila 1. 1912 v Milanu na Teatro Lirico, in sicer je pel tenorsko partijo sam sloviti Enrico Caruso. Delo je v vzgledni pripravi in interpretaciji najboljših italijanskih umetnikov doživelo takoj prodoren uspeh. V dobrem desetletju si je utrl pot tudi izven meja svoje ožje domovine. Tako se je »Adriana« izvajala samo v letu 1913 nič manj nego na sedemindvajsetih svetovnih gledališčih, od Odeše, Varšave, Hamburga in Barcelone do Buenos Airesa in Urugvaya!

Italiji ni seveda nič manj priljubljena od Verdijevih, Puccinijevih in del ostalih velikih mojstrov italijanske opere. Uspeh ji je povsod zagotovljen tudi zaradi igralsko efektne in pevsko hvaležnih glavnih partij, izmed katerih je kajpa najtežja naslovna.

V naši uprizoritvi jo bo pela naša mlada, še zelo morno obetajoča pevka, K. Vidaličeva. Saškega grofa Mavricija bo pel Franci, ki je v junaških partijah posebno odličan. Mnogo zahtevne partije imajo še: Janko (Michoumet), Kogojeva (princeza Buillonka), Zupan (prince Buillonki) in Banovec (abbe de Chazellen).

Nosite »HINKO« klobuke!

Specialni tečaj za vajence elektrotehničnih obrti iz cele dravske banovine. Združenje elektrotehničnih obrti dravske banovine v Ljubljani je za svoje vajence poslednjih dveh letnikov priredilo 4tedenski tečaj, ki ga je obiskovalo 50 učencev te stroke in je vsestransko dobro uspel. To je po vrsti že 10. tovrstni tečaj, ki so ga priredili elektrotehnikarji za svoj naraščaj. — Na sliki vidimo udeležence s predavatelji.

ŠPORT

Nemška reprezentanca proti Madžarski, Jugoslaviji in Italiji

Nemški nogomet stoji pred velikimi nalogami: 7. aprila nastopi nemška reprezentanca v berlinskem olimpijskem stadionu proti Madžarski, tedaj kasneje igra na Dunaju proti Jugoslaviji in 5. maja je na sporedu tekma z Italijo v Milanu. Za vse te tekme je treba temeljitih priprav, zlasti za tekmo proti Italiji, ki bo najtrši oreh v teh treh srečanjih. Poleg tega pa še nekaj nemških reprezentativnih igralcev ne bo moglo igrati zaradi česar je državni trener nemške nogometne reprezentance dr. Herberger pozval v času od 12. do 17. t. m. 47 raznih igralcev v Berlin, med katerimi je mnogo novih in mladih nogometašev, katere bo zvezni trener preizkusil. V ta namen bodo odigrali v Berlinu tri trening tekme proti berlinskim klubom.

Prvi Maekijev nastop v Ameriki

Svetovni rekordar Taisto Maeki je imel na svoji turneji po Ameriki prvi nastop v San Franciscu, kjer je tekkel na tri milje (4827 m) in seveda zmagal s precejšnjim naskokom v času 14:15,3 min. Vendar pa je njegov svetovni rekord za pol minute boljši od sedanjega rezultata. Ob isti priliki je tekkel njegov rojak in spremljevalec Nurmi tri četrti milje v ekshibiciji. Kakor znano nastopata Maeki in Nurmi v Ameriki v propagandne namene za svojo domovino Finsko.

Nov plavalni rekord na 4x100 m

V Newyorku so postavili prejšnjo soboto nov svetovni rekord v prostem plavanju v štafeti štiri krat sto metrov. Doseženi čas se glasi 3:54,4, medtem ko je bil prejšnji rekord postavljen v času 3:59,2 min. Vaak plavalec je rabil povprečno za svojih 100 m 58,6 sekund.

Grški in italijanski atleti bodo tekmovali

Italijanska lahkoatletska zveza je sklenila, da bo nastopila njena lahkoatletska reprezentanca proti grški ekipi konec junija t. l. v Atenah. Grki se zelo navdušujejo za to korak italijanske lahke atletike.

Madžari bodo sodelovali v podonavskem pokalu

Madžarski državna zveza za telesno vzgojo je na svoji zadnji seji sklenila, da odobri sodelovanje madžarskim klubom v tako imenovanem malem srednjeevropskem pokalu, zlasti še zato, ker se staro pokalno tekmovalstvo zaradi težke mednarodne situacije ne bo moglo izvesti v svojem prvotnem obsegu. Na isti seji je ta zveza tudi sprejela vse sklepe zagrebske konferencie ter konstituiranju podonavskega pokala kakor tudi razloge, zakaj se Budimpešta pridruži temu pokalu.

Prvenstvo mesta Maribora v rokoborbi

Dne 15. in 16. t. m. bo v Mariboru prvenstvo Maribora v rokoborbi. Nastopila bosta dolgoletna rivala SSK Maraton in Pekovski športni klub, ki sta se za ta nastop temeljito pripravila. Iz obeh klubov so izšli letošnji državni reprezentanti, kakor Ivančič, Verbošt od Maratona ter Fišer in Pirher od PSK v welter kategoriji se z velikim zanimanjem pričakuje nastop državnega reprezentanta Ivančiča od Maratona, ki se je pravkar vrnil iz Carigrada, kjer je zastopal zelo uspešno barve naše države. — V petek, 15. t. m. bodo samo interne predtekm v prostorih SSK Maratona v Miklošičevi ulici, v soboto pa bodo javni finalni nastopi v Zadržni gospodarski banki.

Finska letna bilanca v lahki atletiki

Finci so že konec lanskega leta napravili bilanco uspehov, ki so jih dosegli v letu 1939. S temi uspehi so lahko povsem zadovoljni; to leto je bila namreč največja priprava za olimpijske igre, ki bi se imele vršiti letošnje poletje v Helsinkiju.

V preteklem letu je bilo postavljenih deset novih svetovnih rekordov. In od teh jih je postavila samo Finska sedem! Maeki je postavil pet rekordov, Tamila se je izkazal na 25 km in končno je zmagala finska štafeta na progi 4x1500 m v novem rekordnem času. Poleg tega so postavili 16 novih državnih rekordov, ki jih v naslednjem navajamo:

1500 m: Hartikka 3:50.
3 milje: Mäki 8:58,2 (tudi svetovni rekord).
2 milje: Mäki 13:52,4 (tudi svetovni rekord).
5000 m: Mäki 14:08,8 (tudi svetovni rekord).
6 milje: Mäki 28:55,6 (tudi svetovni rekord).
10.000 m: Mäki 29:52,6 (tudi svetovni rekord).
25 km: Tamila 1:21:27 (svetovni rekord).
200 m zapreke: Storskrubb 24,8 sek.
400 m zapreke: Virta 53,2 sek.
4x200 m: Viipurin Urheilijat 1:29,7.
4x800 m: Tampereen Urheilijat 7:49,8.
Skok s palico: Lihdesmäcki 4,15 m.
Troskok: Rajasaari 15,52 m.

Kladivo: Veirilä 58,67 m.

5 km hoja: Hyytiäinen 24:45,3.

10 km hoja: Hyytiäinen 50:36,8.

Tri stvari so bile zelo začilne za finsko lahko atletiko v preteklem letu:

1. da je domena Fincev še vedno met kopja in teki na dolge proge;

2. Ponovna zmaga nad Švedi in sicer A in B reprezentance;

3. Definitivni prodor več Fincev, ki so v preteklem letu tudi v nefinskih disciplinah uspešno napredovali.

Izredna opora finske lahkoatletske reprezentance je vedno Matti Jaervinen, čudoviti metalec kopja, ki je pri desetih mitingih vrzel kopje povprečno 74,58 m daleč. Ta številka je brez dvoma bajna. Jaervinen je takole zaluzal kopje: 76,48 m, 75,68 m, 74,88 m, 74,79 m, 74,65 m, 74,41 m, 74,21 m, 73,89 m, 73,73 m, 73,21 m. Vsak izmed navedenih metrov je rekord zase. Kako izborni so Finci v tej lahkoatletski disciplini, lahko pogledamo še povprečno znamko Nikkanena (72,80 m) in Autenena (72,52 m). V metu kopja so Finci brez konkurence.

ZFO

Kropa vas vabi!

V nedeljo, 17. marca ob pol 3 popoldne bodo v Kropi odsekove in medklubске skakalne tekmu v zvezi z blagoslovitvijo in otvoritvijo nove smuške skakalnice. Skakalnica je oddaljena pol ure od postaje Otoče, zgrajena je po načrtih inž. Bloudeka in dopuša skoke do 32 metrov. Obeta se zelo zanimiva borba, saj so obljubili svojo udeležbo naši planiški junaki z državnim prvakom Novšakom na čelu. — Vabimo vse tekmovalce in občinstvo, da se udeležijo te zadnje prireditve v letošnji sezoni.

II. okrož. akademija Kamniškega okrožja

V nedeljo, dne 17. t. m. bo v Mengšu (Društveni dom) priredilo kamniško okrožje ob pol 4 popoldne II. okrožno akademijo z naslednjim sporedom: 1. Proste vaje za leto 1940 — člani FO-Ihan; 2. proste vaje — naraščaj FO-Homec; 3. telovadno uro, izvajajo člani FO-Komenda; 4. proste vaje za leto 1940 — mladci FO-Dob; 5. Na konju telovadajo člani okrožne vrste; 6. vaje z meči izvajajo člani FO-Vodice; 7. s prostimi vajami za leto 1940 nastopi naraščaj FO-Groblje. — Po odmoru sledi govor. Nato pa nastopijo člani FO Mengše v simbolični prosti vaji »Najprej zastava slavec. Nato nastopijo na drugo člani okrožne vrste. Sledijo proste vaje s prapori za leto 1940, ki jih izvajajo mladci FO-Ihan. Tej točki sledi nastop okrožne vrste na bradljah. Potem nastopijo v poljubnih prostih vajah člani in mladci in v simbolični prosti vaji »Orel leti proti goram« člani FO Dob. Nakar se z zaključno skupino konča spored. Pri prireditvi sodeluje menška godba.

Snežne razmere

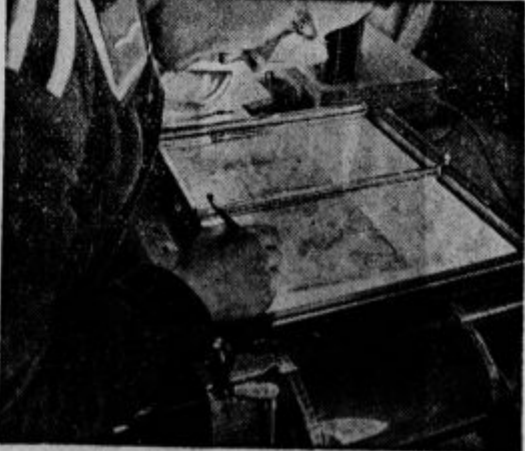
Poročilo Tujkoprometnih zvez v Ljubljani in Mariboru, SPD in JZSZ, 11. marca 1940.
Pokljuka 1300 m: 8. jasno, 60 cm snega, sen. Dom na Komni 1350 m: —, oblačno, 110 cm snega, osenjen.
Dom na Kravcu 1700 m: —, oblačno, 80 cm snega, osenjen.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

SK Planica — lahkoatletska sekcija. Važen sestanek vseh lahkoatletov bo drlvi ob 18.30 o priliki treninga v stadionski telovadnici. Ker bodo prejeli atleti na tem sestanku važna obvestila, prosim, da pridejo polnoštevilno. — Načelnik.

STK Moste. Drlvi ob 20 sestanek vseh članov pri Bajcu. Radi nedeljskih tekem naj se sestanka sigurno udeležijo vsi aktivni igralci. Katerega na seštev za tekme.

Smučarski klub »Ljubljana« — damska sekcija. Sestanek vseh članic je drlvi ob 20 zvečer v damski sobi kavarna »Emona«.

Izvidniška letala prinašajo dan na dan no va poročila. Na najhitrejši način pošiljajo razne vojaške pisarne ta poročila posameznim bojnim oddelkom potem, ko so jih pregledali. Vse zavisi tudi od hitrosti.